

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

15
динара

БРОЈ

1520

13. 2. 1981. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLII

ТЕСТАМЕНТ
ОЦА
ЦЕМСА
БОНДА
стр.16-17

Ripley

Веровати или не!

ЗА МОРСКОГ ГАЛЕБА

ДАГЊА ПРЕДСТАВЉА ПРАВУ ПОСЛАСТИЦУ. ЧИМ УГЛЕДА ОВУ ШКОЉКУ, УЗИМА ЈЕ У КЉУН, ДИЖЕ ЈЕ ВИСОКО У ВАЗДУХ, И ОНДА ЈЕ НАГАО ИСПУШТА НА СТЕНУ. ТО ЈЕ ЈЕДИНИ НАЧИН ДА СЕ ДОМОГНЕ ЊЕНОГ УКУСНОГ МЕСА.

ФРЕДЕРИК ЕНДРИЈУЗ

ИЗ КОКСБРИЦА У ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ ОДНЕГОВАО ЈЕ БРАДУ ДУГАЧКУ ПЕТ МЕТРА.

ПОСЛЕ 75 ГОДИНА

СТАРОСТИ САМО 16 ОДСТО ЖЕНА ИМА МУЖЕВЕ, ДОК У ТИМ ГОДИНАМА 50 ПРОЦЕНАТА МУШКАРАЦА ОСТАЈУ УДОВЦИ.

У НАСУ ЈУМОТУ

У ЈАПАНУ, НАЛАЗИ СЕ СТЕНА ИЗ КОЈЕ ИЗЛАЗИ ОТРОВНИ ГАС СМРТОНОСАН ЗА ПТИЦЕ И ИНСЕКТЕ. БИЉКЕ МОГУ ДА УСПЕВАЈУ ТЕК НА 60 М. УДАЉЕНОСТИ ОД СТЕНЕ.

ЖЕНЕ

ПЛЕМЕНА КАЛАШ (ИНДИЈА) НЕ ОДГАЈАЈУ САМЕ СВОЈУ ДЕЦУ ВЕК ИХ

ОДМАХ ПОСЛЕ РОЂЕЊА ДАЈУ ДРУГИМА НА ЧУВАЊЕ.

МАЈКАМА ЈЕ ЧАК ЗАБРАЊЕНО ДА ПОКАЖУ ДА ПОЗНАЈУ СВОЈУ ДЕЦУ.

НА ОСТРВУ ФЛОРЕНА

ИЗ ГРУПЕ ГАЛАПАГОСКИХ ОСТРВА НАЛАЗИ СЕ ПОШТАСКО САНДУЧЕ. НАПРАВИЛИ СУ ГА ЛОВЦИ НА КИТОВЕ ОД ОБИЧНОГ БУРЕТА. ЊИМЕ СЕ И ДАНАС СЛУЖЕ ПОСАДЕ ТРГОВАЧКИХ БРОДОВА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЧ ЧУЛИ ДА...

● први аутомобил који је 1907. године изишао из познате енглеске фабрике Ролс Ројс, прешао је без и најмањег квара 800 хиљада километара.

● совјетски научници испитују могућност да се игле за акупунктуру замене ласерским зрацима.

● Димитрије Иванович Менделеев (1834-1907), руски хемичар и творац Периодног система хемијских елемената бавио се и физиком, минералогijом, филозофијом, педагогijом, па чак и сликарством. Први је препоручио хемијску прераду нафте. И поред веома богатог научног рада није изабран за члана Академије наука иако је био предложен.

● на јапанском острву Иримота и данас живе дивље мачке које су пре три милиона година насељавале Азију. Има их свега тредесетак. Да би посматрали живот оних животиња у природним условима, на острву је постављен читав низ аутоматских камера.

● житељи аустралијског града Було сваке године приређују трке гуштера. Они их због тога лове, дају им имена и без икаквог „тренинга“ пуштају у трку. Такмичење се одвија у кругу чији је пречник два метра. Победник је онај гуштер који први пређе границу круга. Ове године је на такмичењу учествовало 74 гуштера. „Победнику“ је требало 35 секунди да дође до циља. После трке „такмичари“ су пуштени на слободу.

● на основу неких података историчари су закључили да голф није потекао у Шкотској већ у Холандији где се, уместо по трави, играо на леду. Сматра се да су га у Енглеској пренели Римљани.

● француски стручњаци тврде да су усавршили фудбалску лопту. Та нова лопта неће имати унутрашњу гуму већ ће бити израђена од еластичне пластичне масе по којој ће бити исцртане шаре на кожној лопти.

● стручњаци научноистраживачког института за производњу целулозе и папира у Совјетском Савезу пронашли су

hartiju за коју се може рећи да је дуговечна. По изгледу подсећа на обичан паус-папир, али његову основу не чине биљна влакна већ отпорна и еластична синтетичка фолија. Нарочита маса којом је фолија прекривена дозвољава да се по њој пише словком или тушем а оно што је написано, лако се може избрисати.

ДРУКЧИЈЕ ОД ДЕНИКЕНА

У близини данашњег градића Наце спусти-ла су се некада дав-но непозната разумна бића и направила привремено узлетиште за своје све-мирске бродове. На идеал-ном терену изградише две писте. Можда су их обе-лежили неком нама непо-знатом материјом? Космона-ути обавише задатак и о-длетеше на своје планете.

Али, племена која су ту живела пре Инка посма-трала су непозната бића при послу и жарко желела повратак тих „богова“. Че-кала су годинама а кад им се жеља није испунила, почеше, онако како су ви-дели да „богови“ раде, са-ми да праве нове линије у долини. Тако су настале допуне првих двеју писта.

Но, „богови“ се нису по-јављивали. У чему су љу-ди погрешили? Чиме су их разгневили? Један свеште-ник се сећао да су „бого-ви“ стигли са звезда па их је саветовао да се линије којим их треба дозвати управе према звездама. Посао започе изнова. На-стадоше пруге усмерене према звездама.

Али, „богови“ не дођо-ше...

НО И ЗБОГ ЧЕГА?

Ово, и још много што-шта, тврди Ерих фон Де-никен у књизи „Повратак звездама“. Деникен није археолог по школској спреми већ одважан страствен самоук научник који је запрепастио свет својим „дрским“ теоријама.

И пре и после њега мно-ги су се бавили тајнама и загонеткама нашег света у које спадају и такозване Наца линије у јужном де-лу Перуа, али су Денике-нове тврдње најфантастич-није. Око њих су се дуго ломила копља и можда су, баш захваљујући томе, истраживања у Перуу ин-тензивно настављена.

Загонетне линије, троу-глови, цртежи животиња, птица и цветова пружају се пустом перуанском до-лином на површини од преко три стотине ква-дратних километара, од Палпе на северу до Наце на југу. Откривени су тек пре педесетак година, по свој прилици зато што се као целина јасно сагледа-вају само из ваздуха.

Кад се долина надлеће, чак и из велике висине виде се пруге које се пружају ки-лометрима, неко време у-поредо да би се потом у-крстиле или створиле тра-пезоидне површине дугач-ке до осам стотина метара. Између тих сасвим равних пруга указују се обриси огромних троуглова, живо-тиња, цветова од којих је

НАЦА: ЛЕТ КОНДОРА 1

Тако се зове књига Џима Вудмана, угледног члана Међународног удружења за истраживања, која ну-ди свету нову теорију о једној од највећих мисте-рија археологије — циновским линијама и фигурама у пустињи јужног Перуа.

највећи дугачак двеста пе-десет метара!

Непознато је и спорно ко је све то створио и због чега баш тако да се цели-на „хвата“ само из ваздуха док на земљи делује бе-смислено и не може да се повеже?

ДОКАЗИ ИЗ ГРОВОВА

Џим Вудман је 1975. о-тишао у Перу и обавио сложена истраживања чије је резултате изложио у сво-јој књизи објављеној 1980. године. Његов закључак гласи: Наца Индијанци из преколумбовског доба уме-

ли су да лете помоћу ба-лона напуњених врелим ваздухом.

Ово тврдње поткрепљу-је неколико сажетих аргу-мената: прво, Наца лини-је могу да се виде као јед-на целина само из ваздуха; друго, у Јужној Америци преносе се с колена на ко-лено легенде у којима ле-тење има важну улогу; треће, на тканинама и грн-чарији преколумбовских Наца има слика које веома подсећају на балоне; че-тврто, код староседелаца Централне и Јужне Аме-рике до данас се одржао обичај пуштања у ваздух великих балона без људи

за време пригодних риту-алних церемонија; пето, први човек европске кул-туре који је извео лет ба-лоном са врелим ваздухом био је бразилски језуита Бартоломеу Лоренцо де Гусмао — који се 8. августа 1709. године подигао у Ли-сабону помоћу загрејане лопте, а вештину је веро-гатно научио од своје језу-итске сабраће из Перуа.

Џим Вудман је поста-вљену теорију испробао и у пракси преневши тако традицију експерименталне археологије из мора на не-бо.

Показало се да памучне тканине које је ископао из

гробова старих Наца Инди-јанаца могу да издрже врео ваздух. Неке рупе на Наца линијама подсећају на удубљења за ложење ватре а на околним стена-ма остали су трагови који недвосмислено показују да су некада биле изложене великој топлоти.

Балон за главни експе-римент Вудман је, уз по-моћ мештана, направио од памука у облику тетраедра употребивши искључиво о-не материјале који су били познати и древним Нацама: руком ткани памук, коноп-це од кудеље и тотора трску за гондолу. Решен је и проблем пуњења балона врелим ваздухом без опа-сности да варнице изазову пожар.

ВРАЋАЈУ СЕ СУНЦУ

Новембра 1975. године у гондолу балона попели су се Џим Вудман и Џулијан Нот, светски висински ре-кордер у летењу балоном. Експеримент је савршено успео и доказао да су На-ца Индијанци били у ста-њу овако да лете али, како сам Вудман истиче, не и да су заиста летели мада, по свој прилици, јесу.

Древне легенде поткре-пљују претпоставку летења балоном: код Наца Инди-јанаца владари и друге личности високог положаја и угледа, после смрти „враћале су се Сунцу“.

Балон напуњен врелим ваздухом, лансиран по времену без ветра у рану зору, могао је да понесе покојника у гондоли и ла-

гано лети над Тихим океа-ном уз помоћ поподневног источног ветра право у раскошан црвени круг Сунца које залази — како се са обале чинило ожа-лошћенима — да би га у-вече, када нестане топлоте Сунчевих зрака и ваздух у балону се охлади, под о-криљем мрака прогутало море.

Претпоставка коју је поставио Џим Вудман уз помоћ осталих чланова Међународног удружења за истраживања примљена је у научном свету као мо-гућна.

Сматра се далеко веро-ватнијим да су Наца лини-је и фигуре представљале огромно димензионално светилиште направљено рукама људи високе цивилизације који су савладали вештину летења него да су биле саобраћајни знаци и писте за слетање свемир-ских астронаута чије по-стојање није још ни на-слућено а камоли доказа-но.

СПАС У СВ

НЕОБИЧАН ОБЈЕКТ, НАЛИК НА ВАСИОНСКУ ЛЕТЕЛИЦУ, ДОБРОДОШАО ЈЕ ОНИМА КОЈИ СВОЈ РАДНИ ВЕК ПРОВОДЕ НА ПЛАТФОРМАМА ЗА ИСТРАЖИВАЊЕ НАФТЕ, ДАЛЕКО ОД ОБАЛЕ.

Историја поморства забележила је да море човеку готово никада није било наклоњено — увек кад је могло узимало је данак у бродовима и људским животима. Уз то, пирати су њиме вековима харали — пљачкали и убијали дужне и не-дужне.

Трагајући за новим обалама они најодважнији ипак су успели да водена пространства преплове уздуж и попреко, а данас још, с великом пажњом и упорношћу, истражују морске дубине и проучавају тајанствени свет. Чак и астронаути који су били на Месецу вратили су се мору и у плутајућој капсули сачекали спасилачку екипу.

Испоставило се да овакве капсуле могу да се искористе за спасавање живота једне нове врсте помораца — људи који живе и раде на платформама за истраживање нафте далеко од обале. Њих опасност вреба са свих страна. Бура, на пример, може лако да угрози платформу. Понекад избије пожар, а јаки ветрови могу да је уздрмају, па чак и оборе! Веома је важно обезбедити им да се у оваквим ситуацијама што пре удаље од платформе.

Објект који видите управо је томе намењен. Назив Бракерова спасоносна капсула добила је по конструктору. Начињена је од ојачане фиберглас пластике отпорне на ватру. У њој има места за двадесет осам особа и резерви кисеоника за сат несметаног дисања.

НЕ ТРОШИ ЕНЕРГИЈУ

Бракерова капсула држи се на платформи попут чамца за спасавање. У воду се са висине од 21 метар спушта помоћу специјалног челичног ужета за само пола минута. При том нема опасности од превртања или потапања.

Чим капсула стигне до воде, посада је практично спасена. Дизел мотор јачине четрдесет коњских снага покреће ово пловило брзином од педесет километара на час. У капсули увек има довољно хране како би се посада, у случају отежаних услова спасавања, одржала у животу. Док плове према обали, нафташи имају могућност да контактирају са спасилачким екипама и шаљу им све врсте сигнала. Укратко, Бракерова капсула у пот-

пуности омогућава брзо и ефикасно спасавање у најтежим условима.

Спасавање помоћу капсуле посада може да проверава и увежбава у свако доба дана и по сваком времену јер се она лако спушта у воду и једноставно подиже до свог лежишта на платформи. За спуштање капсуле није потребна никаква енергија, док се за њено подизање користи електроуређај способан да манипулише теретом који достиже тежину до пет тона. То истовремено значи да овај уређај има и резервни капацитет јер капсула, са читавом опремом, није тежа више од две и по тоне.

ПРЕ СТО ГОДИНА

Купола овог јединственог пловила је сјајна тако да је радарски уређај бродова за спасавање веома лако проналазе. Авиони такође.

За слање СОС сигнала користи се радио, као саставни део опреме капсуле, а исту намену имају и специјална сигнализациона огледала, треперућа светлост и разноврсни светлосни и звучни сигнали који „бродоломницима“ стоје на располагању.

Капсула има пречник од пет а висока је три метра. Има комплетну унутрашњу опрему и комфор, укључујући и тоалет. Ту је одељак за смештај алата, воде и хране, затим помоћни уређај за спасавање, мотор, уређај за испумпавање воде и вентилацију, резервоар за гориво, комплетна електрична инсталација, разни инструменти и сл. Све ово капсулу чини нечим што је далеко од традиционалног чамца за спасавање који се у последњих сто и више година веома мало променио.

Капсула је патентирана још 1883. године. Идеја је била изврсна али је било далеко од остварења јер се нису могли наћи одговарајући материјали за њену израду. Остало је да се у новим, повољнијим условима ова идеја преточи у стварност. Тако су људима који проводе живот на усамљеним платформама немирних мора савремени стручњаци дали више поуздања и вере у посао којим се баве.

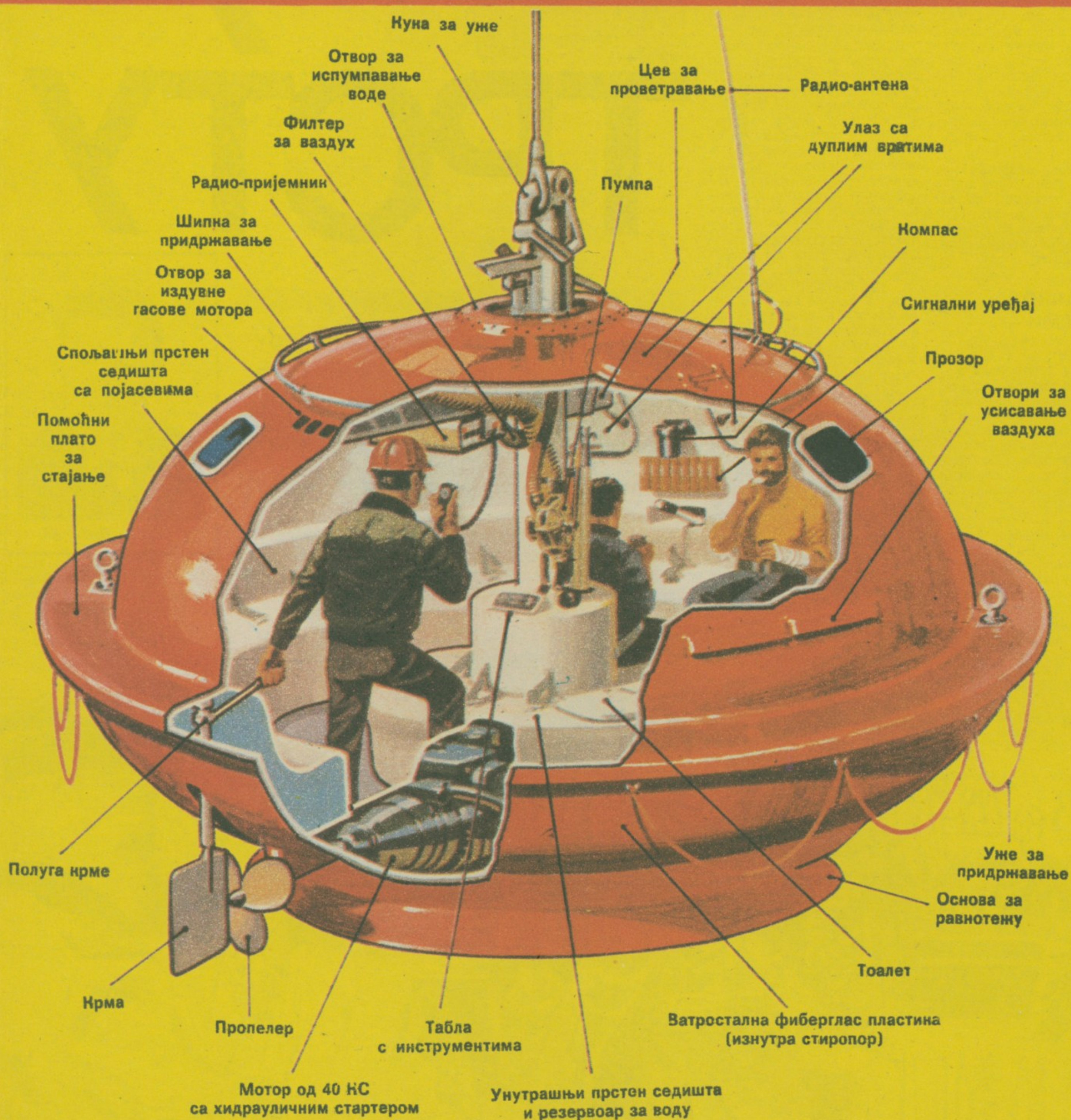
Д. В.

Пламен је
захватио платформу,
али нафташи су
већ на сигурном.
У свом специјалном
чамцу за спасавање
уманли су ватри.

савремена чуда

ЕМИРСКОЈ КАПСУЛИ

Капсула може да прими двадесет осам особа

Из Сежане у центар Трста стиже се вијугавим путем. Даље се наилази на дугачку и не баш широку Улицу Фабио Северо, а њом на трг Обердан — срце града. У ствари, трг формирају Фабио Северо и главни тршћански булевар Кардучи. Железничка станица није далеко, око стотину метара Улицом Гега.

После капитулације Италије у Виа Гега налазио се клуб немачких официра, а у суседству на тргу Обердан централа злогласног Гестапоа.

Улица Фабио Северо споро мења лик. И данас је готово иста као давне 1944. А те године априла пред поноћ... Био је полицијски час. Један немачки капетан журно је грабио уз улицу. Уз пут га је зауставила патрола и затражила документа. Била су уредна.

При самом врху улице капетан је ушао у скромну једносратну зграду, попео се степеницама до стана у високом партеру и трипут јаче и двапут слабије закуцао на врата.

РУС У НЕМАЧКОЈ УНИФОРМИ

Стан је припадао брачном пару Олги и Руђеру Хас. Њихов дом и стан закупљен на првом спрату били су једно од неколико скровишта припадника ВОС-а, Варносно-общевалне (Сигурносно-обавештајне) службе Ослободилне фроне Словеније. Организацију су чинили изузетно вешти, окретни и крабри борци. Устројство је почивало на беспрекорној тајности. На челу је стајао Главни одбор, њему је било подређено неколико покрајинских, а сваком покрајинском више мањих окружних одбора. Такав је био и тршћански чији је обавештајни део водио Шпацапан Чрт, а ударним групама заповедао Душан Муних.

Тршћански восовци, њих тридесетак, живели су у илегалу, користили већи

број станова у граду и предграђу, стално мењали коначишта и документа и радио-везом размењивали обавештења са Покрајинским одбором за Приморску. Никада се нису окупљали у целовиту групу, али су деловали сложено као један. Момци задужени за одржавање везе мучили су муку јер су им Немци „ловцима“ стално били за петама. Ипак, на време су успевали да се повуку у други стан. Том приликом најтеже је било пронети кроз град акумулаторе радио-станице тешке неколико десетина килограма; немачких војника било је на сваком кораку.

Восовци су се свакодневно јављали Покрајинском одбору који се кретао око Трбуше у Словенији и тесно сарађивао са Штабом 9. корпуса наше војске. Остало је забележено да се у саставу Корпуса борио батаљон војника Црвене армије које су Немци заробили и прикључили својој армији на физичким пословима. Чим су се обрели у околини Трста и Словеније, Руси су пребегли партизанима. Истина, тај прелазак не би имао значаја за ток догађаја који следи да се међу њима нису нашла и два Грузијца, инжењери из Бакуа — Мирдомат Сејдов и Мехду Гусеинов.

Тридесет петогодишњи Гусеинов није представљао импозантну физичку појаву. Напротив: средње висине, црномањаст, здепаст и са лицем на којем се истицало неколико зуба са сребрном навлаком, пре је личио на зеленаша него на вискреног и веома интелигентног човека за кога нема препрека. А такав је био: као заробљеник није теглио, већ је у немачкој

ГУЖВА У ТРСТУ

ИЗ СЛАВНИХ
ДАНА

НАШЕ
БОРБЕ

Немачки капетан са торбом у руци хитао је према Улици Гега. Десетак метара иза њега ишао је младић не испуштајући га из вида.

војсци као заробљеник догурао до чина — активног капетана! Имао је дара за обавештајца. Одлично је го

ворио немачки, мало италијански. По доласку у 9. корпус није марио за борбу прса у прса, више му је

Оскар Петелин

одговарао Трст и диверзантске акције. Поседовао је глумачки таленат и чео је да се прерушава. Гусеинов је одржавао ве-

зу са восовцима и приморским родољубима, али је у Трсту живео по систему „уздај се у...“ У документацији је званично вођен као борац 9. корпуса и тршћанске диверзантске групе. За Словенце је био — Михајло!

Ни храбријем, али мање луцидном Мирдомату Сејдову није баш много људи знало име. Словенци су га звали — Иван Руски. Тесно је сарађивао и дружио се са Михајлом.

САСТАНАК У ПОНОЋ

Олга и Руђеро Хас чули су о Ивану и Михајлу. Чак су неколико недеља раније имали прилике да виде обојицу у свом стану. Зато се нису изненадили кад је Михајло поново дошао око поноћи 22. априла 1944. Восовци га нису очекивали у униформи немачког капетана.

Чим је Рус закуцао на врата, предострожности ради, три момка затечена у предворју стали су лево и десно од улаза. Видевши немачког официра из профила, помислили су да је провала. Одскочили су и муњевито подигли оружје. Срећом, двадесет једногодишњи Оскар Петелин који се неком приликом сусрео са Михајлом спречио је најгоре.

— Ух, баћушка! — стресао се Рус схвативши да му је живот висио о концу.

Петелин се насмејао и позвао га да се раскомоти.

Из изнајмљеног стана на спрату сишао је Шпацапан Чрт и срдечно се поздравио са дошљаком. Прозори у одаји били су добро замрачени, обезбеђење максимално али је окупљена дружина ипак говорила тихо. Никоје није било јасно где Рус крије униформу јер ју је облачио само по потреби, али то сада и није било важно. У разговору су учествовали Петелин, Рус, Чрт и још један восовац.

Чрт је гледао Руса право очи. Акција коју је замислио била је крупан залог. Михајло се понудио да учествује и понесе део терета. Плана није било.

само луда Чртова идеја. Пала му је на памет док је размишљао како „уздрмати“ Трст. Немачки клуб у Виа Гега. Зашто да не!? Зграда је пуна као кошница, има три спрата, на сваком обедују официри, на трећем они виши по чину.

Разговарао је са друговима. Михајло је добродошао, мада се могло без њега, восовским ударним групама акција је била нека врста „текућег“ живота. Пластични експлозив обезбедио је четрнаестогодишњи дечак Бруно Нардин из Вртојбс код Горице. Експлозив је курирском везом пребачен у Михајлов тајни стан у Трсту. Рус га је заједно са механизмом за активирање ставио у лепо очувану путну торбу.

Михајло је био практичан дух и с њим се брзо радило. Чим је пред поноћ стигао и раскомотио се, није требало много времена да се сачини план акције. Околности су налагале да у диверзији учествује што мање људи јер се она могла и морала извести само усред бела дана када је клуб отворен и пун немачких официра. Михајло се понудио још раније, а други... Избор је пао на Оскара Петелина, храброг и промућурног момка.

Русу се није остајало на спавању, а ни ишло назад у стан. Годио му је њаскање восоваца. Учествовао је у разговору, али је о себи и својој прошлости ћутао као риба. У говору се служио и руским и италијанским и словеначким, у ствари мешавином сва три језика, што је понекад изазивало смех пун симпатија. Петелин га је посматрао. Разумео је себе и зашто ставља главу у торбу, али шта Руса гони. Пред зору 23. априла Михајло као да је погодио његову мисао. У једном трену му се откинуло:

— Свака смрт у рату, осим у диверзантском препаду, за мене би била грозна! Овако ми није жао да погинем!

Петелин се зачудио. Није то показао. Смрт је смрт и кад човек сконча — свеједно му је. Хтео је то да каже. Охурао је.

Пред зору 23. априла Михајло је отишао.

МРТВИ СУ ОДНЕТИ КРИШОМ

Од девет пре подне улице су биле пуне. Пролазили су грађани, немачки официри, војници. У десет и тридесет Петелин је напустио стан породице Хас и кренуо низ Улицу Фабио Северо. На себи је имао капут „три четврт“ испод којег је о рамену носио кратак енглески аутомат — самострел. Није журио. У једанаест се нашао у близини трга Обердан. Осмотрио је угао одакле почиње Виа Гега. Успорио је корак.

Рус је био тачан. У униформи немачког капетана

и торбом у руци наишао је из побочне улице и застао. Петелин се нехајно осврнуо и бацио поглед унаоколо. Ништа, живот је пулсирао као и сваког дана. Полако је кренуо према углу. Михајло је сачекао да му се Петелин приближи на десетак корака, а онда пошао низ Виа Гега у немачки клуб поздрављајући уз пут војнике. Млади Словенац га није испуштао из вида; корачао се за њим. Ако неко покуша да заустави и ухапси Михајла, осуће паљбу из аутомата. Шта ће се у згради догодити, то нико од њих двојице није знао. У сваком случају, Петелин је морао да чека Руса и штити одступницу. Догоди ли се то, наде да обојица преживе биле су мале: на први пуцањ сјатиће се Гестапо, војска, полиција!

Пред немачким клубом стајала су два стражара. Михајло је прошао поред њих и сигурним кораком као да одиста иде на ручак ушао у зграду. Није се плашио. Са страхом је одавно раскрстио, Петелин такође.

На трећем спрату у лепо уређеном ресторану седело је доста официра. За столом десно од врата само један. Михајло је пришао и учтиво запитао да ли је слободно. Немац је потврдио. Рус се захвалио и спустио торбу испод стола. Тада се сетио да је нешто заборавио и замолио „колегу по оружју“ да му причува торбу. Глумио је изврсно.

— Да ли бисте били љубазни!...

— Ох, како да не! Само изволите, место ће вас чекати!

Немачки капетан се благо наклонио и изашао. Потом је напустио зграду. Петелин је одахнуо. Да је све готово био је сигуран кад је Рус ускочио у трамвај. Похитао је на периферију где су восовци имали скровиште. Држао се правила: никад назад у стан из којег се изиђе дању.

Михајло је био сигуран да ће диверзија успети. Немац за столом испод којег је оставио торбу ништа неће посумњати. Све је изгледало природно. Неће ништа ни чути јер механизам за активирање није био сатни већ примитиван, али сигуран — хемијски.

Петелин је био надомак скровишта кад је грунуло. Чинило се да се руши брдо. Страхавита експлозија потресла је град. Истина, утисак је увек двоструко већи од учинка експлозије, али је призор ипак био стравичан. Центар града испунили су вика и врисак пролазника који су безглаво јурили тамо-амо.

Из зграде немачког клуба, сада руине, допирало је запомагање. Огласиле су се сирене и војне пиштаљке. Долетели су гестаповци и војници. Крај је закрчен, али не и блокиран: гестаповци су знали да је „ау-

тор“ дела већ далеко и на безбедном.

Петелин је желео да види њихова лица. Није хтео да се одрекне тог задовољства. Пред самим станом окренуо је назад.

Немачки клуб! Врата, прозори и кров зграде били су разнети, зидови напукли, унутра лом!

Народ се тискао да види рушевине. Немци су једва обезбеђивали прилаз аутомобилима са официрима који су дошли да воде истрагу. Лукави су, тргао се Петелин, не износе мртве да свет не види. Био је у праву. Према незваничним подацима у клубу је нашло смрт око седамдесет немачких официра. Рањене нико није бројао. Ако се губитак у мртвима догодио за само секунд, онда је био превелик.

Мртви су однесени ноћу, кришом.

Михајло се одмах повукао из Трста. Кажу да је само још једном због неке акције дошао у град. Погинуо је после шест месеци, новембра исте године у Витовљу надомак Горице, у пушкарању словеначких партизана са Немцима. Проглашен је за народног хероја Совјетског Савеза. Други учесник акције — Оскар Петелин који описује догађај и тврди да је Михајло као заробљеник догурао до активног немачког капетана, дочекао је крај рата. Сада живи у Новој Горици као пензионер. Носилац је више ратних и мирнодопских одликовања. Олга и Руђеро Хас ухапшени су при крају рата и стрељани. Зграда бившег немачког клуба је обновљена. И данас постоји у Трсту.

Миленко Тодоровић

Одржан састанак Издавачног савета „Политикиног забавника“

ПРИПРЕМЕ ЗА ЈУБИЛЕЈ

На редовном састанку Издавачног савета „Политикиног забавника“, поред анализе писања у протеклом периоду, највећа пажња посвећена је обележавању 40-годишњице устанка и историје револуције, Партије и НОБ у свим издањима ООУР за младе Политикин забавник. Главни уредник и чланови редакције изложили су основне планове и пројекте а у разговор су се укључили чланови Савета конкретним предлозима, темама и акцијама. Констатовано је да је редакција, која иначе већ годинама брижљиво негује традиције револуције, на време ушла у припреме за ову јубиларну годину устанка свих наших народа. На првом месту мисли се на серију написа о Титовом животу, затим о данима устанка, ратним бригадама, борби комуниста илегалаца и др. У сарадњи са Југословенском народном армијом ради се на реализацији низа рубрика и акција, а предвиђа се да ће лист донети више интересантних написа о животу у ЈНА што веома занима читаоце, нарочито млађе.

Што се писања у протеклим месецима тиче закључено је да се осећа недвосмислен напор на текстуално и ликовно квалитетнијем уобличавању листа. Истакнуте су рубрике из науке, истраживања, природе, историје и наше прошлости, спорта и технике, али је исто тако похваљено то што се у „Забавнику“ све чешће појављују и мањи, али вредни и занимљиви прилози.

Редакција је на крају известила Издавачни савет о врло тешкој ситуацији са папиром који често недостаје и веома је лошег квалитета што се посебно одражава на лоше штампање илустрација и страница у боји.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ДАНАС ЋУ ДА ИСПРО-
БАМ ДЕДА СТАЈИНУ
НОВУ САУНУ!

ДОБРО СИ
МЕ ПОДСЕ-
ТИО ДА ПО-
ЖУРИМ,
И...

... ПРОМЕШАМ ПАП-
РИКАШ НА ШПОРЕ-
ТУ!

ДЕДА СТАЈО, ТВОЈА
НОВА САУНА ЈЕ
ФЕНОМЕНАЛНА!

ЧОВЕК СЕ У ЊОЈ ПОТ-
ПУНО ОПУСТИ И ОДМОРИ!

ОВА ВОДА КАО ДА
ПОСТАЈЕ ТОПЛИЈА!

ЗАИСТА ЈЕ СВЕ ТОП-
ЛИЈА И ТОПЛИЈА!

МОЖДА! У ПИТАЊУ ЈЕ
МОЈ СИСТЕМ ЗА ЗА-
ПРЕВАЊЕ ВОДЕ!

ЗНАШ, ИМА ЈОШ НЕКОЛИКО СИТНИЦА
КОЈЕ НИСАМ СТИГАО ДА ДОВРШИМ!

ЖИВОТ У ТУЂОЈ КОЖИ

Светло јутро над Јајцем, 4. јун 1973. године.

Из круга фабрике „Електробосна“ допире уобичајено брујање машина и тешких возила, а из ужарених утроба високих, нових електропећи избијају млазеви заслепљујуће румене и беле светлости: на преко 2000° С топи се кварц и 15-20 одсто железа да би се нарочитим поступком добио феро-силицију, изузетно тражен производ који побољшава квалитет челика.

Радници око ових пећи, на температури и преко 100°С, пролију у току радног времена и до десет литара зноја и попију исто толико минералне воде. Њихов исцрпљујући посао истовремено је и врло опасан: само један погрешан корак и — сигурна смрт. А како ће да се понаша пећ са око седам тона растопљене масе — никад се не зна, и поред свих мера стручне контроле и сталне предострожности.

Увек непредвидиве несреће догађале су се код ових пећи и раније. Али, ако би сложена технологија и угрозила људске животе, никада међу радницима „Електробосне“ није казао — човек.

НАД СЕ СПОЈЕ ВОДА И ВАТРА

Експлозија је у 7 и 10 одјекнула не само над фабриком већ и над целим градом и околином, ломећи се међу брдима и обалама Врбаса и Пливе. После ње је завладала чудна, злослутна тишина и почела драма која је, због природе посла, крај електропећи могућа даноноћно. Јер, оне се не гасе никада, чак ни у време празника. Међу радницима, а затим градом, муњевито се пронела тужна вест да је пећ број 4, такозвана „четворка“, експлодирала и да су њихова четири друга тешко повређена.

Два вечита непријатеља, ватра и вода, сједињени су знањем и вештином човека у пећима где се топи кварц. Међутим, ако дођу у директан додир — катастрофа је неизбежна. Тада је човек немощан, а упораво се то догодило трагичног јунског јутра пре осам година.

Из специјалних расхладних уређаја кроз које протиче увек хладна вода, ова течност је продрла до растопљене масе. Висока температура растопине одмах је воду разложила на кисеоник и водоник, због чега се јавља врло опасан

Илија Војиновић — хуманост без граница.

гас праскавац и — пламен. Буктиња подсећа на ватру из бацача пламена и спа-

Пламен муњевито избачен из пуне електропећи која се распала уз експлозију захватио је четири радника фабрике »Електробосна«. Али, кад је заказала технологија није — човек.

Драгојло Пекез, пословођа „петице“. — Иако му се на телу нису виделе опекотине, зграбио сам га и понео ка амбуланти. Говорио ми је да бол уопште не осећа. Међутим, на оделу ми је у крпама остајала његова кожа.

Сви повређени хеликоптерима су пребачени у Београд, на Војномедицинску академију. Двојици од њих није била спаса, а за друга два радника нада је

још Салко Кос, Драго Пузигаћа и Џевад Ганибеогић, такође млади радници. И мада се тада Илијина девојка, а данас супруга и мајка две девојчице, помало противила што ће на телу њеног будућег мужа остати велики сжиљци, он је само одмахнуо руком и — дословно побегао у Београд. Времена за чекање није било.

— Знао сам само да ће ми заувек остати велики

љује све што јој се нађе на путу. То бесно, стреловито сукљање пламена захватило је тела четворице радника и за мање од секунде претворило их у живе буктиње, спаливши им преко три четвртине коже.

Сведоци ове несреће и данас се живо сећају часова када су њихови другови горели. Са грчем у грлу причају да им тада једноставно нису могли помоћи.

— Један од њих је корачао полако, као да занесено шета, сасвим са каишем на телу. Све остало је изгорело у пламену — сећа се тридесет осмогодишњи

још постојала, и то само под једним условом: да им неко здрав дарује — своју кожу.

НЕМА ВРЕМЕНА ЗА ЧЕКАЊЕ

Када је петнаестак дана после несреће чуо да се два радника још боре за живот и да им је кожа неопходна, двадесет четворогодишњи електрозавривач Илија Војиновић, такође запослен у „Електробосни“, одмах је одлучио да им помогне. У овој племенитој намери није био усамљен: јавили су се

ожиљци, али ни о томе ни другим последицама нисам размишљао — говори данас Илија. — Око 20 минута трајала је операција скидања коже са моје обе бутине, наравно, под наркозом. Моја кожа пресађена је на тело Џевада Маде, бравара, и физичког радника Јефте Проле кога до тада нисам познавао. Са Џевадом сам похађао занат и знао се од детињства, но то уопште није било одлучујуће у мојој жељи да му помогнем. Кад је у питању живот једног од нас, радника, онда се не пита ко је ни одакле је... Само три дана после о-

перације храбри даваоци коже устали су из кревета. Лекарка потпуковник Сертић, која је извела трансплантацију и ту има много искуства, била је изненађена:

— Па ви Јајчани као да сте чудо природе!

Јер, у оваквим случајевима, давалац коже може да се дигне из постеље тек после 8 дана.

О ТОМЕ НИКО НЕ ПРИЧА

Одмахујући опет руком и искрено сматрајући свој гест обичним и људским, далеко од неке храбрости или пренаглашене племенитости, Илија Војиновић признаје да су га болеле ране. Месец дана био је на боловању, а затим опет у „Електробосну“.

Но, у овој фабрици богате револуционарне прошлости помоћ у крви или кожи заиста се сматра најобичнијим гестом који одражава само велико јединство свих радника. Сваком од њих може се догодити несрећа. Али, како да се протумачи човечаност радника који су до сада дали крв преко 90 пута?

Доктор Стеван Перић, који већ преко једну деценију брине о здрављу запослених у „Електробосни“, једноставно каже:

— Код нас је тако. О томе нико не прича, то је нормално. Било је случајева када је јајачкој болници било потребно само десет бочица ове течности што живот значи, а ускоро се пред трансфузијом крви нашло 150 наших радника, добровољних давалаца. Ето, тешко смо пронашли и имена ових давалаца коже. Не воле они да се о томе много прича...

Преживели, повређени радници данас раде на мање напорним местима. Гледајући своје ожиљке од 4. јуна 1973. сигурно се сете и ожиљака на телу својих другова који су им поклонили не само своју кожу већ и — живот.

Изгледа да се из своје ипак може у другу кожу, али само ако ти помогне велико људско срце.

Иван Лончар

КРАЉ НЕМА ЧАРАПЕ, А КРАЉИЦА НЕМА НОГЕ!

Када је шпански краљ Филип IV (1605-1665) повео своју невесту на прво путовање по краљевству, неко је младој краљици, између осталог, даривао и пар чарапа. Угледавши их, „шеф дворског протокола пренеражено је одбацио тај свилени поклон, узвикнувши:

— Зар не знате да краљица Шпаније нема ноге!

У ствари, краљица Марија-Ана била је потпуно здрава и права, само је шпански двор био страшно ригорозан у погледу пристојности, а женске ноге сматране су непристојном појавом... Дакле, чарапе је могао носити само краљ и понеки веома важан и богати племић — други нису могли да плате тако скупocen одевни предмет. Није тешко схватити зашто, кад се зна да су рађене од најфинијег свиленог конца, па сад покушајте да замислите колико мајушних петљи је било потребно уплести да би се добила само једна чарапа која је тада сезала до кукова! А тек времена!

ТРИ ПАРА У ЕВРОПИ

Изгледа да су баш у тој строгој Шпанији, после много векова, поново „измишљене“ чарапе. Јер, оне су се носиле у давна времена — Амазонке се нису стиделе својих ногу већ су их одевале у плетене „хулахопке“, а и у римским гробницама пронађене су чарапе. Међутим, после се ношење чарапа некако избачијало и, чини се, заборавило, бар у Европи.

У арапском свету се напротив навелико плело, па су, по свему судећи, Шпанци видели чарапе на Маварима и негде у 15. веку — почели да их плету. Тачније, то су радиле Шпањолке, али не за себе, већ за кра-

Луј XIV на чувеној слици Ијасента Ригоа. Свилене чарапе, цењене не само хермелин и драгуљи, могли су у његово време да купе само најбогатији племићи

ОД ЛУКСУЗА ДО НАСУШНЕ ПОТРЕБЕ

љеве: Карло V поклатио је енглеском владару Хенрију VIII оно чувено одело у којем је позирао Хансу Холбајну. Најнеобичнији детаљ биле су свилене чарапе, припијене уз дебеле краљеве ноге. У то време само је још француски краљ Анри II имао чарапе — разуме се такође свилене — које је први пут навукао за венчање своје сестре.

Дакле, три краља имала су можда једина три пара чарапа у Европи!

НАКВЕ НЕПРИСТОЈНЕ ДАМЕ!

Елизабета I наследила је оца Хенрија VIII на енглеском престолу, а и у укусу. Њој је висока леди Монтегју поклатила црне свилене чарапе 1560. године и краљица се одмах одушевила. Уопште се није двоумила да ли да има или да нема ноге него је обула чарапе и тражила још. И то шпанских. Од тога дана све до смрти Елизабета I више није ходала босих ногу!

Само, није могла да спречи модну заразу чарапама међу племством. Крајем 16. века чарапе су се већ плеле од свиле у више боја и украшавале брилијантским копчама! А колико су биле цењене, сведочи један — опет краљевски — вапај за њима: Цек I, енглески владар с почетка 17. века, послао је писмо ерлу Де Мару у којем моли један пар чарапа „за свечане прилике“. Краљ је чак јасно образложио своју потребу:

„Ја немам такве чарапе, а сигуран сам да ваше господство неће допустити да његов владар изгледа као бедник док прима шпанског амбасадора.“

Па кад је краљ могао да нема чарапе, како ли су тек остале даме и господа чезнули за овим привлачним делом гардеробе тако тешко прибављивим! Из суште потребе, појавио се и разбој за ткање свилених чарапа. Направио га је Енглец Вилем Ли још за време краљице Елизабете, али се она ражестила и на њега и на справу која је могла допринети да се чарапе рашире, па га је прогнала из земље. Ли је отишао у Француску, где је разбој лепо примљен, али тек средином 17. века развиле су се у Европи индустрије свилених чарапа. Тек тада су богати могли мало да одахну. Чарапа је било више...

У 18. веку настало је право лудило за чарапама — и даље међу отменима јер је цена расла са изразом. Ни говора о томе да су чарапе могле бити „глат“. Оне су сада биле украшене раскошним везом, а само један пар коштао је у Енглеској и стотину фунти! У високим круговима, међутим,

сматрало се да отмена дама мора имати бар — шест тучета оваквих чарапа. Право богатство. Али... ето опет проблема: како показати свету своју отменост, те скупочене златно-сребрно-свилене везове и танане чипке на ногама — кад су сукње и даље биле до пода?

Даме у Француској су се досетиле. Преко раскошних чарапа и појасева који су их држали, оне су носиле хаљине танке попут паучине. Ту су разни тилови и муслини дошли као поручени да не сакрију ништа, па ни ситан вез на ногама. Онда је дошао Наполеон и завео поново „пристојну одећу“, али чарапама више није ништа није могао, оне су биле просто неодољиве. Његова прва жена Жозефина вероватно је по броју луксузних свилених чарапа рекордерка у историји: имала је 108 пари белих, још више плавих јер је обожавала ту боју, затим 32 пара ружичастих и 18 у разним другим бојама! На свакој чарапи, обрубљеној фином чипком, био је извезен њен потпис, а њене саберице су знале да су све чарапе још морале бити фино намирисане.

Из свих ових детаља не треба закључити да су свилене чарапе склизнуле са (отмених) мушких ногу. Доказ за супротно је израз „плава чарапа“, настао у Енглеској, као подсмевале еманципованих жена. А све због извесног господина Стилингфлита који је био међу ретким, ретким мушким гостима у салону познате књижевнице леди Мери Монтегју где су се водили учени разговори. Стилингфлит је, међутим, имао манију за плавим чарапама и редовно је долазио у њима...

Код нас постоји израз „ударен мокром чарапом“ — за ђакнутог. Само, ни у једној енциклопедији или речнику не пише зашто.

А ОНДА ЈЕ ДОШАО НАЈЛОН...

Чарапарска мода лудовала је и у нашем веку, нарочито у „лудим двадесетим годинама“ кад су се носиле кратке сукње и играо чарлстон, па су ноге биле — најупадљивији део женског тела. Свилене чарапе пре пола столећа више нису биле само привилегија најбогатијих, али за „обичне“ жене све до појаве најлона био је грозан пех када „оде петља“.

Данас више нема свилених чарапа, осим у позоришту. Само, мода чарапа не уступа, нарочито зими, када треба имати један пар вунених, у некој живописној боји а још боље са много шара. По могућству — исплетених „на руке“...

М. Крстуловић

Данас чарапе имамо сви... Додуше, не баш ованке, али — оне су у моди!

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

ТРИ ДАНА У ЂАВОЉЕМ КОТЛУ

Двадесет и трећег децембра 1979. године, двомоторни спортски авион марке „пајпер — Апаш“ узлетео је са аеродрома у Лонгмонту у Колораду. За управљачем се налазио Бери Крајгер, четрдесет једногодишњи контролор лета и искусан пилот. Путници: Беријева шеснаестогодишња кћерка Кети, петнаестогодишња Кони и десетогодишња Клер. Путовали су у Лос Анђелес да тамо проведу празнике код Беријеве мајке.

— Лас Вегас за ручак? — упитао их је Бери ведро.

— Лас Вегас — гласио је сло-жан одговор.

Знао је да се труде да буду веселе, али није ишло: Беријева жена, њихова мајка, умрла је једанаест дана раније после једногодишњег боловања.

У један по подне Крајгер је покушао да се попне на већу висину како би избегао опасне планинске врхове пред собом, али је на 3800 метара ваздух био исувише разређен за такав маневар. Одлучио је да се врати и покуша да се пробије другим путем. Док је окретао авион улево, неочекивани налет ветра који је у рафалима достигао брзину од 160 километара на час, бацио је летелицу ка земљи. Борећи се да одржи контролу над „пајпером“, Бери је покушао да га усмери кроз пролаз између два планинска врха. Безуспешно: „Апаш“ је прво ударио трупом, одскочио и затим наставио да врлу-да по замрзнутом снегу све док се уз страховит трзај није укопао у месту.

ХОЋЕ ЛИ НАС НАЋИ?

Првих неколико тренутака нико није изустео ни реч. Стакло пилотске кабине крај Беријеве главе било је размрскано: мора да је главом ударио у њега. Сагнуо се да искључи вентиле за довод горива. Први је лако заврнуо. Други се заглавио.

— Је ли с вама све у реду? — први се огласио.

— Изгледа да сам ишчашила руку — прошапутала је Кети.

— Мене боле леђа, вероватно сам их само угрувала. Клер се није ни огребала — рекла је Кони.

— А ти, тата, шта је с тобом? — упитала је Кети.

— Само леђа, душо. Боле ме.

Тек тада му је синило: не могу да померим ноге! Уопште их не осећам. Не смем да паничим. Потребан сам им. Упалио је радио и пронашао таласну дужину за слање СОС сигнала. У том часу продорна писка испунила је кабину.

— То је наш ЕЛТ, аутоматски уређај за лоцирање несреће. Укључио се у тренутку када смо се срушили. Чим не ухвати сигнал, почеће да нас траже.

— Хоће ли нас открити, тата? — уплашено је упитала Клер.

ПРОШАО ЈЕ ДАН ОТКАО СЕ АВИОН СРУШИО А СПАСИЛАЦА ЈОШ НИЈЕ БИЛО. БЕРИ КРАЈГЕР ЈЕ СХВАТИО ДА ВИШЕ НЕМА СМИСЛА ДА ЧЕКАЈУ: ДЕВОЈЦИЦЕ ЋЕ МОРАТИ САМЕ ДА СЕ ИЗВУКУ. ОН НИЈЕ МОГАО ДА ПОМЕРИ НОГЕ.

— Наравно да хоће, срце. Надајмо се да ће нас време послужити. Уколико видљивост буде добра, наћи ће нас до сутра.

Девојчице је могао да теша, себе не. Температура ваздуха износила је око 8°C испод нуле, а ветар је завијао брзином од 110 километара на час. Због отвореног вентила за довод горива није долазило у обзир да наложе ватру.

Пошто им је отац био повређен, а Клер исувише мала да помогне, девојчице су схватиле да ће морати да преузму ствари у своје руке. Кети је преко очевих рамена пребацила јакну, села за радио и почела да емитује СОС сигнале. Из часа у час, у кабини је бивало све хладније.

— Морамо да извадимо одећу из пртљажника — рекао је Бери девојчицама.

— Ја ћу то учинити, тата — понудила се Кети, отворила врата кабине и испентрала се на крило. Само што се усправила, ветар је бацио на прозор у задњем делу трупа. Од силне ударца, стакло се распрело у парампарчад. Дрхтећи од зиме и бола, с муком се пробијала кроз снег, на једвите јаде подигла поклопац пртљажника и из кофера извукла нешто одеће.

Део донесених ствари девојчице су искористиле да зачепе разбијене прозоре. Иако су сада сви били топлије обучени, дрхтали су од зиме јер се температура у кабини изједначила са спољашњом.

У сумрак је почео да пада снег. Не као у граду: овде су то били густе, непровидни ковитлаци пахуљица који су само појачавали тмину у коју су незадрживо тонули. Бери је ужаснуто помислио како се, уколико заспу на овој хладноћи, сутра можда више нико од њих неће пробудити. Читаве ноћи упорно их је трзао из сна истим питањем: „Како сте?“

Када су се следећег јутра пробудили, сви су били страховито гладни. Кони је пронашла кутију чоколада, питу и паковање јабука — све је било смрзнуто и тврдо као камен. Онда се Кети сетила термоса са кафеом. Одрнула је поклопац и с надом се нагледа над шољу. Ни кап.

Бери Крајгер је тужно журио кроз прозор у ковитлаце снега који је читаве ноћи падао. Спасавање по оваквом времену? Немогуће, помислио је. Колико ћемо још издржати?

САМО ДА ЗАСПИМ ... ЗАУВЕК

У два после подне, дан после несреће, Хенри Елгин, пилот, добровољац Цивилне спасилачке службе Колорада, добио је налог да отпочне трагање за авионом Крајгерових. Неколико минута после узлетања, Елгин је ухватио први ЕЛТ сигнал, али су се његове наде убрзо истопиле јер га је, час касније, илгубио. После двоча-

совног лета при очајној видљивости и ризично јаком ветру, био је принуђен да се врати у Денвер.

У том истом часу, Бери Крајгер је, обесхрабрен лошим временом, закључио да више нема смисла да чекају: девојчице ће морати некако саме да се извуку одавде, помислио је. По његовој процени, срушили су се двадесетак километара од града Гренбија. Могуће је да се, не тако далеко од њих, налази и неки ранч.

„Апаш“ се срушио око двеста метара од једне хриди. Када би се нека од њих тамо попела, могла би са те висине да осмотри околину. Кони се понудила да она то учини. Ледени ветар шибао јој је лице, а сваки корак задавао јој је несносан бол у леђима.

Кети је из авиона узбуђено пратила споро напредовање сестре, али је коначно победоносно узвикнула:

— Успела је! Попела се...

Тренутак касније, девојчица се усправила и избезумљено крикнула:

— О, не... легла је у снег...

Када се најзад попела на врх, Кони је угледала само планине — море планина. Испорљена и разочарана, легла је у снег и помислила како би било лако и пријатно да сада заспе, заувек... Тргли су је очево и сестрино очајно дозивање. Довикивали су јој да устане, да издржи. Било је тачно 3.30 када је упузала у кабину. Провела је напољу више од два сата.

Све су мање причали. Хладноћу више нико од њих готово није осећао. Спустила се ноћ.

РАЗВЕДРИЛО СЕ!

Двадесет и петог децембра изјутра, трећег дана њиховог боравка у планини, Бери Крајгер је отворио очи у кабини „Апаша“:

— Разведрило се — одушевљено је довикнуо кћеркама. — Спасени смо!

То исто плаво небо угледао је и Хенри Елгин и у седам изјутра узлетео са денверског аеродрома. Пола сата касније, пилот је ухватио први ЕЛТ сигнал. У 8.20 надлетао је место звано Ђавољи ко-тао. Неколико часака је прошло пре него што је Елгин заиста и угледао неку мрљу. Авион! И неко му је махао парчетом тканине!

У 9.30 спасилачки хеликоптер спустио се крај срушеног авиона. Десетак минута касније Крајгерови су се већ налазили на путу за денверску болницу.

Поред исцрпљености, промрзлина и претрпљеног шока, лекари су установили да је Кони нагњечила два леђна пршљена, а Кети сломила ручни зглавак. Бери Крајгер је подвргнут операцији због слоњене кичме и ногу. Неким чудом, ништа мањим од чуда што су успели да преживе 72 сата у планини, преломи и промрзLINE на Беријевим ногама и повреда кичме су излечени.

М. И.

ЈОШ НАМ САМО АЛЕ ФАЛЕ **ПРВО СЕ ПРОМОЛИЛА ГЛАВА**

ПРОШЛЕ ГОДИНЕ БИЛО ЈЕ МИРНО НА ШКОТСКОМ ЈЕЗЕРУ ЛОХ НЕСУ. ЧУВЕНО ЧУДОВИШТЕ НЕСИ НИЈЕ СЕ ПОЈАВЉИВАЛО. АЛИ, ИЗ СЕВЕРНЕ КИНЕ СТИЖУ ВЕСТИ О СЛИЧНОМ БИЋУ, А ЧУЈЕ СЕ ДА СУ ЦИНОВСКЕ ВОДЕНЕ НЕМАНИ ВИЂЕНЕ И У АФРИЦИ И ТИБЕТУ.

Посада једног француског брода, која се једва спасла из пипака морске немани, поклонила је слику призора, у знак захвалности „свевишњем“, цркви у Сен Малоу. Оригинал је нестао, али је природњак Дени де Монфор 1790. направио копију коју видите.

Године опсаде и у-порних истраживања најмодернијим уређајима нису доказале постојање било какве немани у Лох Несу. Остала су само бројна сведочења очевидца која се прилично подударају, неколико нејасних фотографских снимака и подаци о сумњивим сигна-лима ухваћеним сонаром.

Уколико Неси постоји, онда има дугачак врат, змијолику главу и огромно тело с грбама. И боји се људи.

И недавни извештаји из Кине говоре о дугачком врату и глави као и циновске змије. Кинези дају и неке димензије: врат је лебео десет центиметара, глава нешто шири и има изразите чељусти. Боја је сива.

Два таква чудовишта појавила су се, наводно, на површини кратерског језе-

ра Тјанци близу корејске границе пред очима десетак забезекнутих посматрача. Чим су угледала људе, чудовишта су брже-боље заронила. Језеро је дубоко око двеста метара, понегде и више.

Када су очевици пријавили случај, надлежни су се присетили да је пре десет година један човек испричао како је на истом језеру видео водену неман. Умирили су га и послали кући да се добро испава.

Прошлог јуна језерско чудовиште виђено је и на Тибету. Остала је прича да је велико као кућа, да има дугачак врат и змијолику главу и — да је појело једног човека и једну кра-ву!

Пада у очи да се у свим описима чудовишта појављује дугачак врат и змијолика глава. Шта ови детаљи доказују? За сада ништа јер их наука није потврдила. Уколико се ради о намерним измишљотинама из истог извора, логично је што се приче подударају у битним појединостима.

Упадљив је и нов моме-нат у вестима из Тибета — за разлику од своје сабра-ће која се клоне људи ти-бетанско чудовиште је на-падачки расположено. Прет поставља се да овај „дода-так“ има везе са страшним алама и змајевима из ти-бетанског фолклора.

Донедавно је и Совјетски Савез имао свог кандидата за породицу језерских не-мани: пре пет година на површини језера Кок-Кол у Казахстану примећени су таласи које је за собом о-стављало „чудовиште“.

Умешали су се геолози, мерили, послушничали, по-сматрали и издали званич-но саопштење да су чудна таласања воде на поједи-ним местима последица природних струјања.

Два америчка научника управо се спремају за А-фрику у потрагу за цин-овским језерским живо-тињама дугачког врата ко-ја су виђена у Заиру и Конгу. Очевици, а било их је подоста, тврде да су ве-лике као слон.

С обзиром да је више од шездесет процената Зе-

Многи зоолози сматрају да је кракен, морско чудовиште из норвешких легенди, у ствари циновска сипа из рода *architeuthis*. Ово биће живи у великим океанским дуби-нама, достиже дужину од осамнаест метара и само једна врста кита може да му се супротстави. Циновска сипа на нашој слици насукала се на обалу Ранхејма у Норве-шкој 1954. године и није највећи примерак своје врсте — дугачка је свега девет метара.

ЈОШ НАМ САМО АЛЕ ФАЛЕ

мљине површине покриве-
но водом није фантастично
што се разна подводна би-
ћа налик на чудовишта
помињу још од древних
времена.

ПРЕДСКАЗУЈУ НЕСРЕЋЕ

Данашњи океанографи,
који су више од осталих
људи свесни колико су ма-
ло испитане огромне мор-
ске дубине, не одбацују
могућност постојања чудо-
вишта, односно створења
нама непознатих и некла-
сификованих, која можда
бораве у тамним воденим
безданима појављујући се
само повремено.

Морски змај или змија
помиње се у Старом завету
на пет места. И митови
стarih народа, од Сканди-
наваца до староседелаца А-
устралије, од Кинеза до а-
меричких Индијанаца, го-
воре о циновским морским
змијуринама.

Скандинавски надбискуп
Олаф Мансон, познатији
под именом Олаус Магнус,
објавио је 1555. године
„Историју природе Сканди-
навије“ у којој се поми-
њу и морске змије. Једна
од описаних дугачка је
шездесет а широка шест
метара. Јела је телад и
јагњад а није презала ни
од напада на људе у чам-
цима. Свако њено поја-
вљивање предсказивало је
несреће, најчешће ратове,
што није чудно јер их је у
то доба било напретек.

Олаус Магнус овако је
описао морску змију: црна,

сјајних очију, са косом (и-
ли гривом) која виси с
врата дугачког попут стуба
на коме је сразмерно мала
глава. Овај опис, вероватно
начињен на основу прича
очевитаца, одговара да-
нашњим: дугачак врат, ма-
ла глава...

Двеста година касније
забележен је приличан
број сусрета са воденим
неманима. Јула 1734. нор-
вешки мисионар Ханс Е-
геде видео је у мору код
Гренланда чудовиште ши-
роко као лађа а три-чети-
ри пута дуже од лађе. По
свој прилици се ипак пре-
варио у процени јер се не-
ман само појавила и одмах
нестала.

Године 1752. Ерик Пон-
топидан, бискуп од Берге-
на, објавио је резултате
својих истраживања. И
његова тема биле су мор-
ске змије. Он је брижљиво
испитао све приче, разго-
варао са доста очевидаца и
закључио да „једва прође
година а да се нека морска
неман не појави у сканди-
навским водама“.

Годину дана раније исти
бискуп организовао је у
Бергенској већници јавно
читање писма капетана
Лоренца фон Ферија у ком
се говори о драматичном
сусрету капетана и његове
посаде са морским чудо-
виштем.

Док су веслали према
Молдеу у Норвешкој 1746,
из таласа се проморила
сива глава налик на коњску
са великим црним очима,
црним разјапљеним чељу-
стима и дугачком белом
гривом. Фон Фери је пу-
цао, чудовиште је нестало

и није се више појавило. У
писму су биле и потписане
заклетве два морнара да је
све што је написано сушта
истина.

»МОРНАРСКЕ ПРИЧЕ«

Наука касног 18. и 19.
века, која је уважавала
само рационалне анализе, с
подсмехом је дочекала
„морнарске приче о чудо-
виштима“. Норвешки на-
учник Петар Асканијус
тврдио је свим својим ау-
торитетом да се морнари
варају и да су огромне
животиње које зову чудо-
виштима у ствари групе
несташних делфина што
скачу изнад и испод повр-
шине правећи таласе на-
лик на „грбе“. Тако су
делфини и сличне животи-
ње постали и дуго оста-
ли главни аргумент свих
оних који нису веровали у
водене але.

Али, било је и веома
цењених природњака које
није мрзело да се детаљни-
је позабаве „морнарским
причама“. У такве је спа-
дао и сер Џозеф Банкс,
водећи британски научник
раног 19. века који је опло-
вио свет са капетаном Ку-
ком, и Томас Хаксли који
је 1893. писао да „не види
због чега у мору не би
могли да постоје змијолики
рептили дугачки више од
петнаест метара“.

Константина Самјуела
Рафинека, бриљантног али
и оспораваног природњака,
професора Универзитета
Трансилванија у Кентаки-
ју, чији је допринос позна-
вању америчке флоре и
фауне огроман, занимало
је све живо на овоме свету
па и водена чудовишта у
чије постојање није сум-
њао.

Током прве половине 19.
века пљуштали су изве-
штаји о морским змијама
дуж североисточне аме-
ричке обале са нагласком
на луци Глостер у Масачу-
сетсу. Рафинеку је бри-
жљиво обрадио све подат-
ке и закључио да морске

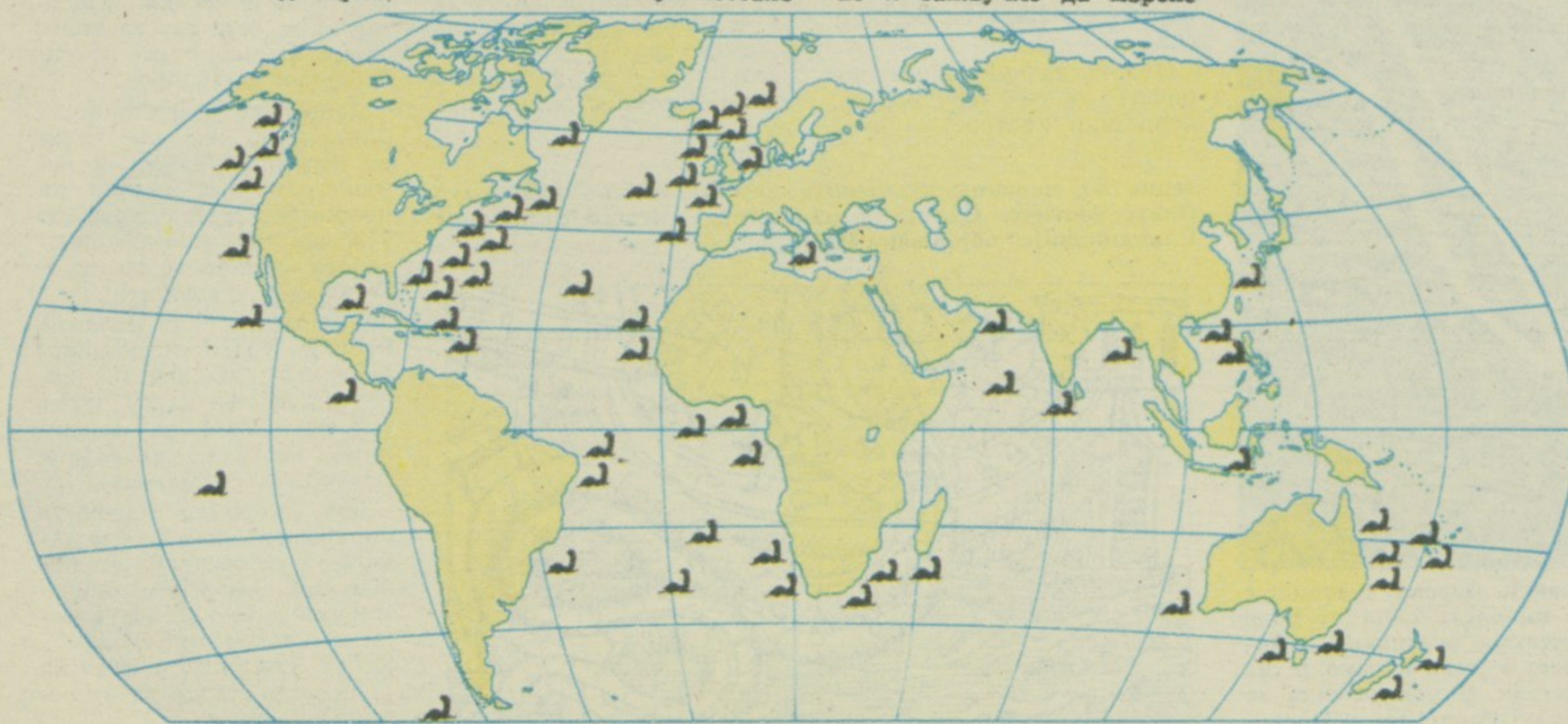

змије треба сврстати у че-
тири групе којима је дао
заједничко име megophias
(велика змија).

ДАРВИНОВ ЉУТИ НЕПРИЈАТЕЉ

Међу научницима који
никако нису делили ми-
шљење професора Рафи-
неска најгласнији је био
сер Ричард Овен, утицајан
учењак конзервативних
ставова кога је славни
Чарлс Дарвин називао „је-
дан од мојих најљућих
непријатеља“. Године 1848.
сер Овен је на ступцима
листа „Тајмс“ водио жучну
полемику са извесним ка-
петаном Питером М'Ку-
ом.

Дописивање преко штамп-
пе односило се на морску
змију дугачку осамнаест
метара коју су капетан и
његова посада видели у
водама јужног Атлантика

Мапа показује у којим областима су најчешће виђани тајанствени морскицинови.

У митологији старих Грка појављују се небројене морске немани. На овој грчкој вази приказана је борба јунака Херкула са речним богом Акелосом због лепе Дејанире. Бог има чопечији торзо на телу морске змије. Да нису и чувени грчки морепловци имали сусрете са змијастим чудовиштима?

тика видели су са командног моста животињу сличну крокодилу из чијих су чељусти штрчали оштри зubi дугачки петнаест-десетиметара. Капетан се забринуо за свој углед и одбио да „сусрет“ забележи у бродски дневник говорећи: „Казаће да смо били мртви пијани и био бих важ веома захвалан, господо официри, да о овоме ништа не говорите нашим агентима“.

Срећом, нису сви поморци били опрезни као дотични капетан. Поручник Џорџ Сандфорд забележио је, а касније и испричао, да је 1820. као капетан трговачког брода „Леди Комбермер“ усред Атлантика видео змију дугачку око тридесет метара која је избацивала воду попут кита али никако није била кит.

На цртежу је морско чудовиште које је 1819. године потопило једрењак код обала државе Масачусетс. Аутору није недостајало маште, а можда су и претстављени морнари мало претерали у опису сцене.

ва пре но што су пристали у луку Чарлстон у Јужној Каролини. Капетан Деланд се у шкуни приближио створењу које није слутило никакво зло и пуцао му у главу. Погођено чудовиште је заронило испод једрењака, неколико пута замахнуло снажним репом и оштетило бродско корито. Посада је скакала од среће што једрењак није потонуо.

И мајор Сениор из бенгалског корпуса доживео је близак сусрет са морским чудовиштем. Јануара 1879. пловио је на броду „Сити оф Балтимор“ Аденским заливом када је у близини лађе изронила огромна црна глава као у булдога, на обавезно дугачком врату. Ово су потврдили и други очевици.

НЕСИ ИМА БРАЋУ

Ни 20. век не може да се пожали да су га морске немани занемриле. Шкотски Неси за којим се већ годинама узалуд трага има велики број мање познате сабраће. Последњих година прилично је активно чудовиште по имену Моргавр (што на корнволском дијалекту значи „водени див“) које обитава код обала Корнвола у Енглеској. Марта 1976. лист „Фалмаут Пакиг“ донео је два снимка на којима се, истина мало нејасно, види дуговратно биће слично Несију.

У предвечерје марта 1975. шест ученица шетало је жалом залива Кардиган на западној обали Велса. Одједном су угледале дуговрату животињу велику три метра како са обале бежи у море. Девојчице су одјуриле у канцеларију обалске страже, а сутрадан су сусрет описале свом наставнику биологије Колину Палмеру. Овај је направио „фото-робот“ показан посади рибарског брода која је нешто раније такође пријавила обалској стражи сусрет са чудовиштем. Посада га је сместа препознала.

С времена на време море избаци и понеко циновско

трупло. Године 1925. девет метара дугачко трупло нађено је на обали Санта Круза у Калифорнији. Мада је имало дугачак врат и узану главу, закључено је да се ради о веома реткој врсти кита.

Трупла се најчешће распадне пре него што до њих доспеју научници. У готово свим испитаним случајевима радило се о остацима мало познатих морских паса или циновских сипа. Званична наука, чак и када није знала одговор, ниједном није „констатовала“ морско чудовиште.

Било је и намерних превара и монтираних снимака. Навешћемо као пример само случај Француза Робера Серака који је причу свог драматичног сусрета са „чудовиштем Великог гребена“ (код Новог Зеланда), поткрепљену фотографијама, понудио једном америчком часопису. Опрезни уредник затражио је мишљење британског биолога Ивана Сандерсона коме је ствар деловала сумњиво. Мало копање по Сераковој прошлости показало је да је Француз превејани хохштаплер. Стручњаци су испитали снимке и закључили да је Серак вероватно фотографисао вешто направљену надувану пластичну цев о коју је обесио камење да би „пловила“.

Чудовишта до данас нису престала да се повремено показују случајним очевицима, док су редовно одбијала да се јаве кад год би била организована нека скупа експедиција.

Пошто је од свих водених чудовишта Неси најславније и највише тражено, последњу реч треба препустити његовим земљацима Шкотланђанима. Они филозофски кажу: „Доказа нема“ што значи да питање остаје отворено. Са њима се слажу и научници који ипак не би потрошили читава богатства и годину дана чучали на мртвој стражи крај Лох Неса када би сматрали да су чудовишта искључиво плод маште или успеле преваре.

6. августа исте године са палубе британског брода „Дедал“.

Научник је ову појаву тумачио на свој карактеристичан сумњичав начин. По њему, радило се, највероватније, о обичном морском лаву сличном фоки док је капетан одлучно остајао при свом тврдећи да му је, као искусном поморцу, савршено познато како изгледају морски лавови.

И холандски биолог Антон Корнелис Оудеманс, светски ауторитет за ваши и крпеље, поклатио је део своје научничке пажње морским неманима. Током дугог живота (1858—1943) Оудеманс је прикупио доста материјала и на основу њих и других знања размишљао је о месту које би циновски становници дубина могли да имају у природном ланцу.

Његова књига „Велика морска змија“ издата 1892.

има за основу сто осамдесет седам случајева и представља одважно дело за тадашњу конзервативну средину, али јој вредност умањује предубеђење аутора да постоји само једна врста морских чудовишта, блиски сродник туљана.

Сушта је истина да су морска чудовишта од памтивека, руку под руку са закопаним благом, уклетим бродовима и гусарским авантурама, омиљена тема морнарских прича. Неке од њих су заиста само плод маште, неке су јако преувеличане, али многима се може поклонити поверење. Дајемо само неколико примера, а ви просудите и сами.

КАЗАЋЕ ДА СМО БИЛИ ПИЈАНИ

Маја 1901. официри брода „Грендинс“ који је пловио водама западног Атлан-

Петнаестог маја 1833. неколико официра Британске морнарице извезло се на море око шездесет пет километара западно од Халифакса у Новој Шкотској да се мало забаве пецањем. Када су се вратили, клели су се да је покрај њиховог бродича мирно пливајући прошла двадесет четири метра дугачка змија. Сматрајући да је догађај значајан саставили су извештај и на крају додали:

„Није ни грешка ни оптичка варка и необично смо задовољни што нам је било дато да рођеним очима видимо праву живу морску змију за коју се сматрало да постоји само у главама доконих и пијаних морнара“.

Ово су под заклетвом потписали сви официри очевици.

Морску неман крокодилског типа срела је и посада једрењака „Игл“ марта 1830. неколико часо-

ОСТАВЉАМ ТИ...

Ово је моја последња воља и опорука. Верујем да сам при здравој памети иако ће то неки адвокати довести у питање кад прочитају мој тестамент. Међутим, и ја имам своје мишљење о неким од њих, па смо тако квит".

Тако је писало у опоруци Цека Келија, оца некадашње филмске глумице Грејс Кели, сада принцезе од Монака. Духовити милионер је сматрао да досадни правнички језик којим је писана већина тестамената није довољно схватљив, па се зато потрудио да његов буде што разумљивији.

Својим зетовима, а међу њима и принцу Ренијеу од Монака, познати милионер није оставио ништа:

"Ако су људи на свом месту, они ће и сами моћи да обезбеде своје породице. Оно што могу да оставим својим кћерима биће довољно да покрије рачуне код кројачица. Ако буду наставиле као што су почеле с благословом своје мајке, ти издашци биће знатни".

РОДИН ДЕРБИ

Изгледа да су многи људи уживали док су писали своје последње жеље или их, што је чест случај последњих година, снимали на видео-траци како би и

ВЕРОВАТНО НАЈДРСКИЈУ ОПОРУКУ ОСТАВИО ЈЕ КАНАДСКИ БОГАТАШ ЧАРЛС МИЛАР: АКЦИЈЕ У КОЊИЧКОМ КЛУБУ ПОКЛОНИО ЈЕ ПОБОРНИЦИМА КАМПАЊЕ ПРОТИВ КЛАЂЕЊА НА ТРКАМА, ОНЕ У ИНДУСТРИЈИ ПИВА — СВЕШТЕНИЦИМА АНТИАЛКОХОЛИЧАРИМА, КУЋУ НА ЈАМАЈЦИ ТРОЈИЦИ ПОЗНАНИКА КОЈИ НИСУ МОГЛИ ДА СМИСЛЕ ЈЕДАН ДРУГОГ, А СВУ ГОТОВИНУ МАЈЦИ КОЈА ЗА ДЕСЕТ ГОДИНА РОДИ НАЈВИШЕ ДЕЦЕ У ТОРОНТУ. ЗА ОВО ПОСЛЕДЊЕ ПРЕСУДИО ЈЕ ФОТО-ФИНИШ.

даље могли да досађују рођацима када васкрсну на екрану.

Неки су чак успели да овај суморни задатак подигну на ниво читаве мале уметности.

Један шаливџија који је 1965. године умро без пребијене паре у цепу овако је

франака (700 хиљада динара) месној душевној болници уз следеће објашњење:

"Овај новац стекао сам захваљујући људима који читав живот проводе по судницама. Остављајући га лудацима, ја га заправо само враћам својим бившим клијентима".

287, rue St. Michel, St. Louis

Шекспиров потпис на тестаменту

изразио своју последњу вољу:

"Налажем да се исплате сви моји повериоци изузев мог станодавца. Свом адвокату Хјуберу Левису препуштам да објасни рођацима зашто сваки од њих није добио по милион долара".

Један француски адвокат завештао је 100 хиљада

Вероватно најдрскију опоруку оставио је један други правник по имену Чарлс Милар — канадски богаташ који је преминуо 1926. године. Своје акције у једном коњичком клубу оставио је двојици познатих поборника кампање против клађења на тркама; акције у индустрији пива двеста шездесеторици свештеника—антиалкохоличара; своју кућу на Јамајци тројици познаника који нису могли да смисле један другог, а сву готовину мајци која у року од десет година роди највише деце у Торонту.

Ова последња одредба тестамената уваженог Чарлса Милара изазвала је праву "материнску трку".

Пуних десет година новине су објављивале резултате водећих такмичарки, али је о коначном исходу морао да пресуди "фото-финиш": награду су поделиле четири мајке од којих је свака за десет година родила по деветоро деце. Једна мајка била је дисквалификована иако је родила десеторо деце јер је петоро од њих донела на свет без "помоћи" свог мужа! За испољен спортски дух, њој је додељена утешна награда.

Покојни Чарлс Милар слатко би се смејао да је неким чудом могао да посматра замешатељство које је изазвао својом чудном опоруком, утолико пре што је био — заклет нежења.

ЛОБАЊА, КРЕВЕТ, КОНОПАЦ...

Необични тестаменти понекад су својим потписницима доносили славу којом нису били овенчани за живота.

Један аргентински послован човек, заљубљен у "даске које живот значе", завештао је 1955. године своју главу позоришту. Желео је да бар после смрти "заигра" у "Хамлету", макар у облику лобање дворске будале Јорика.

Америчка милионерка која је умрла пре четири године прижељкивала је да њено име буде запамћено у вези са аутомобилизмом, па је изразила жељу да у спаваћници буде сахрањена за воланом свог "ферарија". Жеља јој је услишена.

Међутим, необичне тестаменте остављали су и људи који нису имали потребе да себи прибављају ореол славе. Тако је Вилем Шекспир својој верној супрузи Ен Хатевеј некако узгред оставио други најбољи кревет у свом домаћинству. Немачки песник Хајнрих Хајне завештао је целу имовину својој животној сапутници под условом да се преуда, уз овакво образложење: "На тај начин постојаће бар један човек на кугли земаљској који ће сигурно жалити због моје смрти".

Као женомрзац показао се и неки енглески пуковник који је живео у 19. ве-

Combat Mafia

lions in the Southern District of New York. The "strike forces" consist of highly trained personnel drawn from the various Federal agencies that deal with crime of to form an experienced and organized crime in areas where crime is particularly well entrenched.

There are eight such units now; 12 more will be added in "cities east of the Mississippi," but Justice Department officials would not say where for fear of "tipping our hand." The eight existing strike forces are situated in Brooklyn, Boston, Buffalo, Chicago, Detroit, Miami, Newark and Philadelphia.

The special New York unit will be run by the Justice Department's local police.

ку. Звонарима опатије у Бату оставио је педесет фунти годишње под условом да на дан његовог венчања звоне кас на дан жалости, а за годишњицу његове смрти као за празнике.

Други његов савременик, такође Енглец, оставио је жени само пет шилинга „да би јој омогућио да се последњи пут напије о његовом трошку“.

Увредљиво ситним свотама „награђивали“ су своје ближње и многи славни и мање познати људи. Такав је био и Бенџамин Франклин, амерички научник и мислилац. Да се потрудио да напише тестамент, један

СВАКОМ ПО ЗАСЛУЗИ

Својој супрузи остављам њеног пријатеља и саклање да нисам био будала каквом ме је сматрала.

Свом сину остављам задовољство да зарађује за сопствени живот. Пуних двадесет година сматрао је да та привилегија припада искључиво мени. Био је у заблуди.

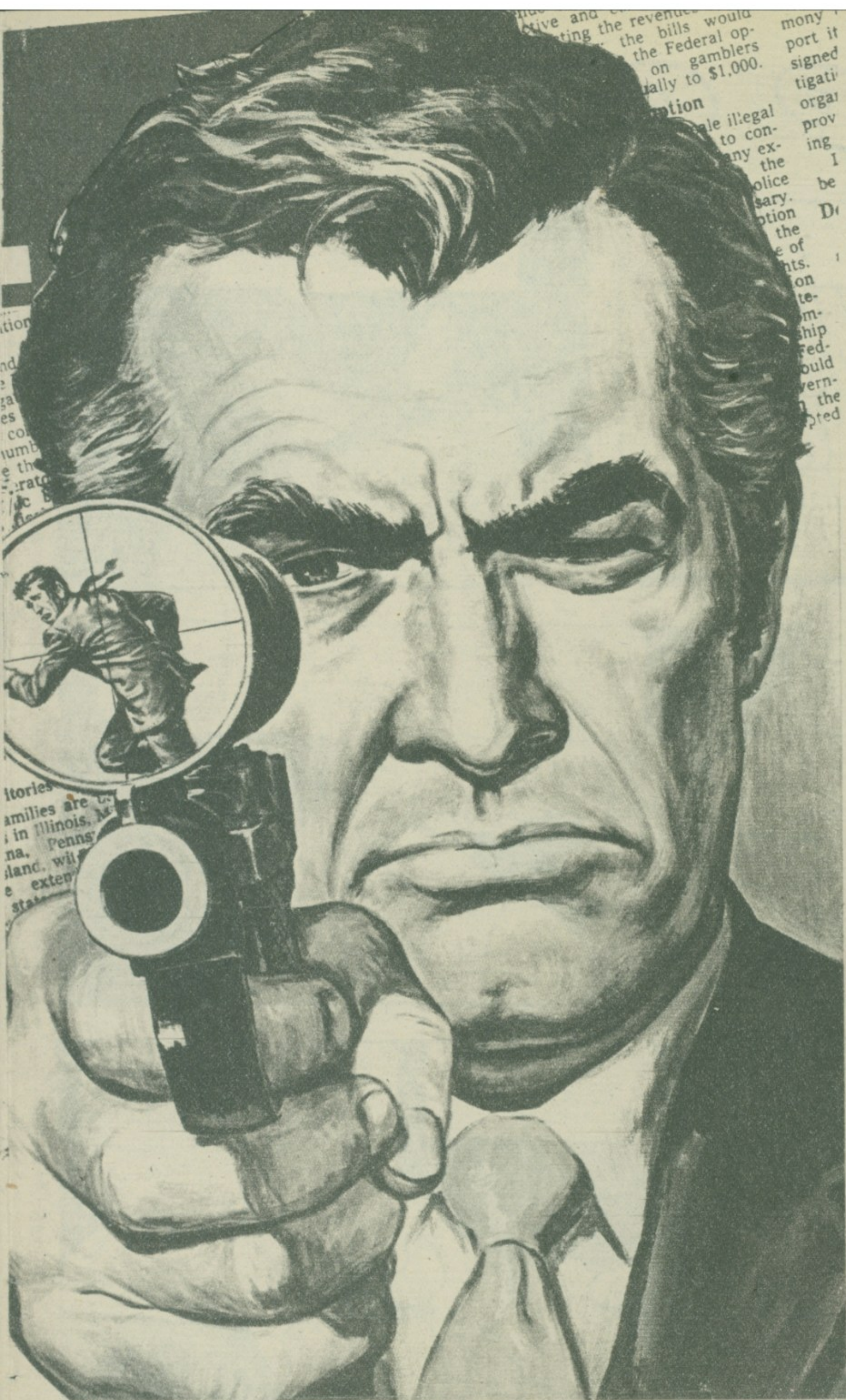
Својој кћерци остављам 100 хиљада долара. Биће јој потребни. Једини добар посао који је њен супруг икада направио био је тај што се оженио њоме.

Свом собару остављам одећу коју је десет година поткрадао од мене, као и бунду коју је носио целе прошле зиме док сам ја био на мору.

Свом шоферу остављам аутомобиле. Он их је готово упропастио, па желим да му причиним задовољство да их докрајчи.

Свом ортаку остављам предлог да одмах увеле у посао неког паметног човека да се нада да ће бар на тај начин бити у стању да сачува фирму“.

(Из тестамената једног Американца који је умро 1947. године)

Јунак шпијунских романа Џејмс Бонд надмашио је славом свог творца, бившег агента Јана Флеминга, иако није имао тестамент.

од највећих сликара свих времена Пабло Пикасо вероватно би слично поступио. Његово уверење да ће се законити наследници у сваком случају отимати о баснословно вредну заоставштину показало се потпуно тачно.

Ипак, врхунац презира испољио је непознати Американац који је 1908. године оставио свом зету свега пола долара „да купи себи добар, чврст конопац како би се помоћу њега обесио и

тако ослободио човечанство једног од најбезочнијих неваљалаца који су икада скитали овом пространом земљом или живели изван затвора“.

Јан Флеминг, бивши агент британске тајне службе, а касније много познатији и као такав признатији писац шпијунских романа о Џејмсу Бонду, оставио је тројици својих пријатеља по 1400 фунти стерлинга (по 100 хиљада дин) под условом да сав

тај новац потроше у року од деветнаест месеци „на нешто екстравагантано“.

Па ипак, од свих ових и многих других опорука можда највећу пажњу побуђује отворено подсмевале састављача тестамена самој смрти. Звезда рок-музике Џенис Џоплин оставила је 2500 фунти (175 хиљада дин) на име трошка за „даћу“ која је после погребне приређена у њеној омиљеној кафани.

Д. П.

КАКВО ДРВО

Амерички стручњаци за шуме планирају да се у јужним областима Сједињених Држава засади велики број стабала *Leukalene leukosefale*. То дрво је право чудо природе. Успева у тропској клими, подсећа на мимозу а за шест година нарасте 20 метара у висину и достигне 40 цм у пречнику! Његово стабло може да се користи за огрев, али и у индустрији папира и у грађевинарству. Лишће му је изузетно богато азотом и протеинима, па је одлична сточна храна, а плод који личи на кукуруз може да се једе сиров, печен или куван. Ако се самеће, ето

брашна, али и — замењене за кафу! Најзад, ако се ова благородна биљка засади као жбуна и тако може да расте, одличан је борац против ерозије земљишта.

СОЛАРНИ ТВ ПРВЕНАЦ ЗОВЕ СЕ

ЗАЛАЗАК СУНЦА

Први телевизор на свету на сунчани погон дело је стручњака из Велике Британије. Његово појављивање на тржишту жељно очекују будући гледаоци — становници области где још није уведена електрична струја. Творци су пре свега имали на уму села земаља у развоју где је сунце најобилније и често једини извор енергије.

Напајање је крајње једноставно — телевизор се преко дана изнесе на сунце а уграђене батерије са соларним ћелијама аутоматски упијају његову моћну енергију. Излагање сунцу од осам часова акумулираће „горива“ за три до четири сата гледања вечерњег програма.

Соларни првенац носи симболично име „Залазак Сунца“ (Sunset) и по изгледу се тако рећи не разликује од обичног црно-белог портабл телевизора, осим што у горњем делу има соларне ћелије.

Унутрашњост му је и те како специјална. Две основне карактеристике омогућују да успешно функционише без додатног спољњег напајања.

Као прво нарочит систем обезбеђује максималну акумулацију соларне енергије, односно претвара (конвертује) велику количину Сунчевих зрака у електрику.

И поред тога ова количина акумулиране енергије обезбедила би струје за само два сата гледања кад би се радило о нормалном црно-белом портабл телевизору. Стога ступа на сцену друга битна одлика „Заласка Сунца“ — пријемник који за више од трећине смањује потрошњу енергије.

И најнеобичнији мада не и неопходан детаљ: у соларни телевизор уграђен је радио-олашач са пријемником који гледаоцу удаљеном од цивилизације омогућује да општи са станицом која емитује програм, то јест да телефонира без телефона!

„Залазак Сунца“ још није у продаји. Планирано је, уз подршку одговарајућих служби Уједињених нација, да се први примерци испробају у неким афричким земљама.

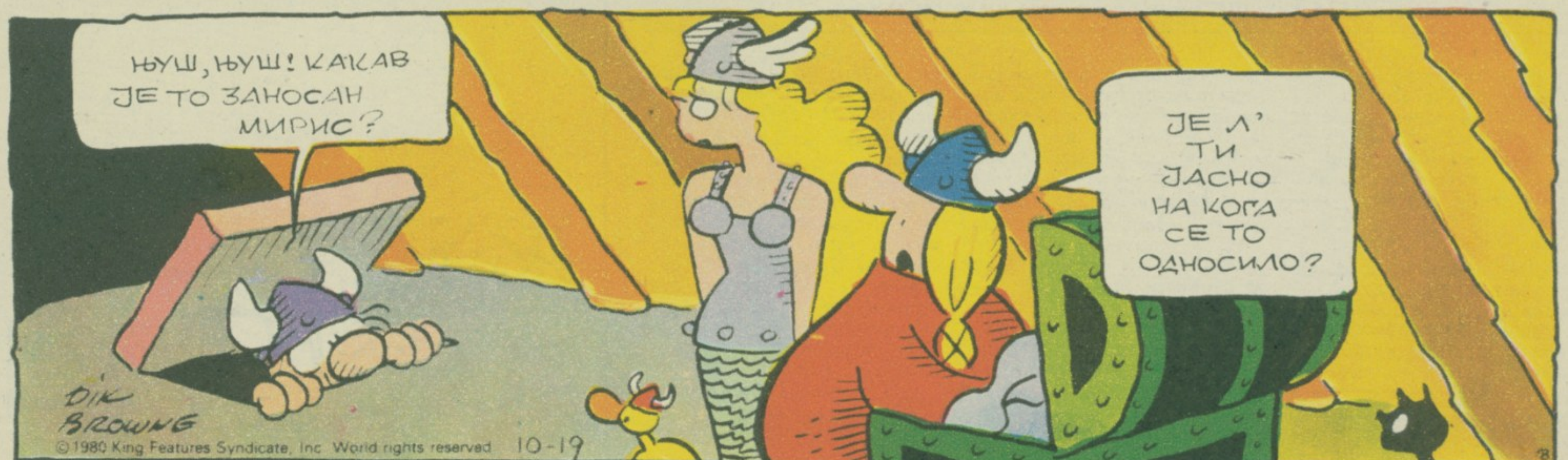
Његови творци су прошлог новембра, када се први пут и појавила вест о соларном телевизору, нагласили да ће апарат моћи да се користи свим постојећим телевизијским системима али да би ипак било најбоље да се производи у земљи где ће бити у употреби.

Није без значаја податак да „Залазак Сунца“ неће коштати више од садашњих црно-белих портабл телевизора.

DIK
BROWNE

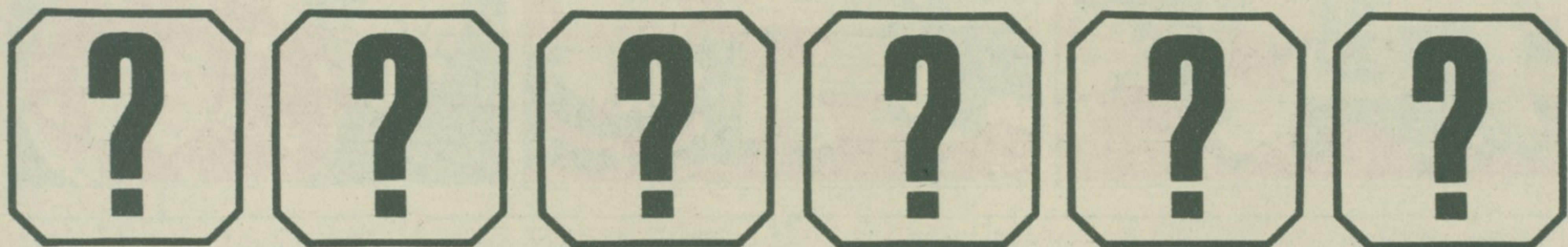
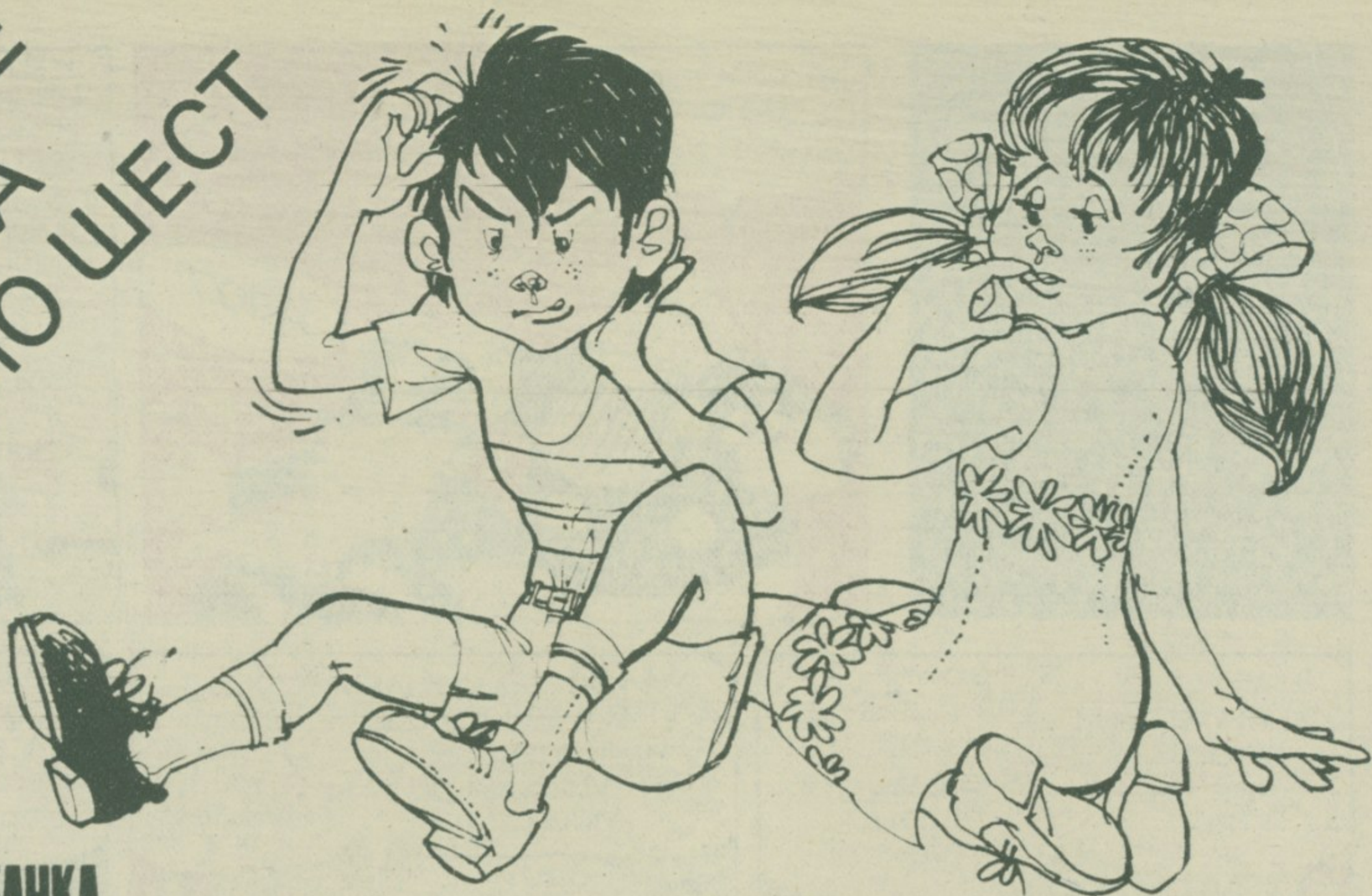
ХОТАР СТРАШНИ

ТРАЖИ СЕ
ЈЕДНА
А ИМАМО ШЕСТ

ИНВЕСТБАНКА

Позивамо све штедише, читаоце и пријатеље да учествују у ИЗБОРУ НОВЕ ШТЕДНЕ КАСИЦЕ ИНВЕСТБАНКЕ!

Наша досадашња штедна касица имала је изразито радну функцију — служила је за сакупљање новца ради улагања на штедну књижицу. Она није била ружна ни лоша. Али, временом нам се учинило, да је можда постала свакидашња, досадна нашим штедишама. Зато смо одлучили да урадимо нову. И ево шта смо учинили:

Позвали смо шест познатих уметника и они су нам предложили шест модела нове касице. Нашли смо се у недоумици. Шта да радимо, који модел да изаберемо? И, погодили сте! Сетили смо се вас. Па касице се и раде за наше најмање садашње и наравно будуће штедише. Зашто да ми старији одлучујемо, можда ћемо погрешити? Ви не можете да погрешите. Уосталом, оно што будете желели и изабрали, то ћете и да добијете.

Зато позивамо сваког читаоца, био он штедиша или ће то тек да постане, да учествује у избору нове штедне касице наше Банке.

НАЧИН ИЗБОРА

У шест узастопних бројева „Политикиног и Микијевог забавника“ објавићемо увек по један лик нове касице, како бисте имали времена да упознате све предложене моделе, да о свему мало размислите и посаветујете се са пријатељима, родитељима и наставницима.

У седмом броју објавићемо свих шест модела, са гласачким листићем, на коме ћете свој глас дати за једну касицу.

Ваш задатак, иако нама значајан, је врло лак. Једноставно заокружите број — шифру оне касице коју бисте највише желели добити. Значи, изабрали сте вама, најомиљенију касицу.

Нама би крају остало да простим пребројавањем листића дођемо до најомиљеније касице, оне касице за коју се одлучио највећи број гласача, и да вас о избору извештамо на страницама ових листова.

ПРЕДАЈА ГЛАСАЧКИХ ЛИСТИЋА

Инвестбанка је највећа основна банка у земљи, са бројном мрежом шалтерских јединица, које се ипак не налазе у свим местима наше земље. Ради испуњења вашег другог дела задатка, предаје гласачких листића, у неколико наврата објавићемо и адресе наших шалтерских места, на којима вас молимо да предате своје листиће.

Они гласачи у чијим местима нема шалтерских јединица Инвестбанке, треба да своје гласачке листиће прикупе у школи, најбоље у сарадњи са наставником ликовног васпитања, и да их једним писмом пошаљу на адресу: Инвестбанка, Одељење пропаганде, 11000 Београд, Кнез Михаилава 14—16.

ИЗНЕНАЂЕЊЕ ЗА ГЛАСАЧА

За уложен труд и жељу да сарађујете са нама, одлучили смо да сваког читаоца који нам преда свој гласачки листић пријатно

изненадимо малим поклоном... Тај поклон, поред тога што представља накнаду за уложен труд, представља и знак пријатељства и наше захвалности за вероватно проширење наше сарадње на плану штедње.

Само по себи се подразумева да ћемо наградити и оне гласаче који своје гласачке листиће пошаљу преко школе, на начин како смо већ рекли. Њима ћемо послати онолико награда колико будемо добили њихових гласачких листића.

Још нешто, све наше гласаче, пре бисмо рекли пријатеље, позивамо на сарадњу на пољу штедње.

УПУТСТВО ЗА ШТЕДИШЕ — ПОЧЕТНИКЕ

Мислимо да је штедишама почетницима потребно дати неколико објашњења о штедњи. Прво, штедна књижица се врло лако и бесплатно отвара на свим шалтерским местима Инвестбанке.

За то је потребно да имате најмање 10 динара и одмах ћете постати власник штедне књижице. Штедна књижица служи за улагање, односно подизање штедног улога — пара, онда кад се има, односно кад затреба. Поред сигурности новца, улагач крајем године добија и камату. Камата се исплаћује из средстава Банке, а у ствари представља надокнаду улагачу у замену за то што се Банка у међувремену служила његовим средствима.

Штедне књижице се могу отворити и за колективну (разредну) штедњу, али тада о таквој штедној књижици бригу треба да води неко од наставника. Колективне штедне књижице препоручујемо оним нашим пријатељима у чијим местима не постоји Инвестбанка.

Иначе, преко штедне књижице Инвестбанке може се у свим југословенским банкама извршити уплата — исплата штедних улога.

Наши пријатељи, штедише, добијају и још нешто што је врло важно у животу — стичу корисну навику да штеде. Децо, сви знате да је новац једна врло важна ствар, средство које је врло потребно да би се задовољиле разне потребе. Сведоци сте напора ваших родитеља да зараде новац, да би га највећим делом утрошили на подизање и школовање вас њихове деце. Ваш најважнији задатак данас је да им се одужите, пре свега добрим учењем и лепим васпитањем, да бисте сутра кад постанете „своји људи“ заузели што боље место у животу. Међутим, није довољно само знати зарадити новац. Потребно је исто тако знати и штедети. Штедња није ништа друго него умерена потрошња, потрошња новца онда кад затреба. Значи, штедња је улагање на штедњу књижицу онда када се има, да би се тај новац подигао онда кад је потребно.

На крају наша порука свим ученицима је да штеде да би развили ову корисну навику јер на крају крајева ради тога наша Банка и улаже знатна средства за израду штедних касица.

ПЕКИНАРИ

НА НИШАНУ ПЕРИСКОПА ^{1. ДЕО}

ЗА ВРЕМЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА, КАДА СУ БРИТАНЦИ ДОБИЛИ ОБАВЕШТЕЊЕ ДА СЕ НЕМАЧКИ БОЈНИ БРОД **КРИГЕР** НАПАЗИ НА ОПРАВЉИ У СПЕЦИЈАЛНО ОБЕЗБЕЂЕНОМ ДОКУ, НА ЈЕДНОЈ ФРАНКУСКОЈ РЕЦИ, ДАЛЕКО, УЗВОДНО, УЧИЊЕНИ СУ СВИ НАПОРИ ДА СЕ БРОД ПОТОПИ...

ОВАКО НИКАДА НЕЋЕ УНИШТИТИ **КРИГЕРА**? ПРОТИВАВИОНСКА ОДБРАНА ЈЕ ИСУВИШЕ ЈАКА? ПОСТОЈИ САМО ЈЕДАН НАЧИН ДА СЕ ПРИЂЕ БРОДУ, А ТО ЈЕ ИСПОД ВОДЕ? ЈЕДНА ЦЕПНА ПОДМОРНИЦА МОГЛА БИ ДА ОБАВИ ПОСАО?

НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ, НЕДАЛЕКО ОД ФРАНКУСКЕ ОБАТЕ...

ВАС ДВОЈИЦА, БРЗО НА **ТУСКАН**? ОТИСЊЕМО СЕ ПРЕМА УШЋУ РЕКЕ ЗА НЕКОЛИКО МИНУТА?

КАПЕТАНЕ? ПАТРОЛНИ ЧАМАН?

ДРЕЖК? БОЉЕ СЕ ВРАТИТЕ? ПОКУШАЈЕМО КАСНИЈЕ?

ОДМАХ БЕМО ЗАРОНИТИ?

ДОБРА СРЕБА, КАПЕТАНЕ? НАДАМ СЕ ДА БЕТЕ СРЕДИТИ **КРИГЕРА**?

ПАТРОЛНИ ЧАМАН КРЕЉЕ НА **ТУСКАНУ**? ТО ЈЕ ПРИТИКА ДА СЕ ИЗГУБИМО?

РАЗУМЕ, КАПЕТАНЕ?

АААХ!

ПОГЛЕДАЈТЕ, И ЦЕПНА ПОДМОРНИЦА ЈЕ ЗАРОНИЛА?

МОЖДА ЈЕ НИСУ ПРИМЕТИЛИ?

ОНДА...

КАПЕТАНЕ, НАИЛАЗЕ ЈОШ ДВА ПАТРОЛНА ЧАМЦА?

НАПУШТАЈ ПАТРУЉ? СПРЕМИ СЕ ДА ЗАРОНИШ?

1520/1 1520/1

УМЕБУВРЕ-МЕНУ...

ТУСКАН ИХ
ЈЕ НАТОВАРИО
СЕБИ НА ВРАТ?
НАЈБОЉЕ ЈЕ ДА
СЕ СПУСТИМО НА
ДНО, СТЕЈСИ?

НАСНИЈЕ...

КОМАНДАН-
ТЕ, ВЕЗА ЈЕ
ИЗГУВЉЕ-
НА?

ПРЕКИНИТЕ
НАПАД?

АТИ, ИЗНЕНАДА...

ЧОВЕК
У
ТОРУ?

УСПОРИ?
ПРИБИТЕ
И ИЗВУЧИТЕ
ГА?

ПОВРИНИТЕ СЕ
ЗА ЊЕГА ДОК
НЕ СТИГНЕ-
МО У ПУ-
КУ?

ОТИШЛИ
СУ?

УЗМИТЕ КУРС
ПРЕМА РЕ-
НИ? МОРАТО
СЕ ПРОБИТИ
ПРЕ ЗОРЕ?

ЦЕПНА ПОДМОРИЦА ВУКЛА ЈЕ
ЗА СОВОМ РЕЗЕРВНИ ТАНК СА
ГОРИВОМ-ЗВАНИ "СВИЊА" КА-
ДА ЈЕ ПОДМОРИЦА ЛЕГЛА
НА ДНО, ВУЧНИ КАБЛ СЕ УПЛИО
У ЕТИСУ...

ШТА? ЕТИСА
ЈЕ ЗАПЛАВ-
ЉЕНА?

ЈА БУ ДА
ПОГЛЕ-
ЏАМ?

КЛАДИМ СЕ
ДА ЈЕ У ПИ-
ТАЊУ "СВИ-
ЊА"?

МОРАЋУ ДА
ПРЕСЕЧЕМ
ОВАЈ КАБЛ?
САДА БИ НАМ
ЈОШ САМО
ТРЕБАЛО ДА
НАС НАПАЗИ
НЕМАЧКИ
БРОД?

НАСНИЈЕ...

ОСЛОВО-
ДИО САМ
ЕТИСУ,
АЛИ ЈЕ-
ДАН КРАК
ЈЕ ОШТЕ-
БЕН?

ДА НАМ
НИЈЕ ПОТРЕБ-
НО РЕЗЕРВНО
ГОРИВО, ОТ-
КАЧИО БИХ
ТУ СТВАР?

СА ПОЛОМ-
ЉЕНИМ ПРОПЕ-
ЛЕРОМ, КРЕ-
ТАЊЕМО СЕ
БРЗИНОМ
ПУЖА?

САМЊАМ ДА
БЕМО СЕ
ПРОБИ-
ТИ?

МИСЛИМ ДА
ЈЕ ФОРД
У ПРАВУ?
ТРЕБАЛО БИ
ОБУСТАВИТИ
ОПЕРАЦИ-
ЈУ?

НИКАКО?
ТО ЈЕСТЕ ЛОШ
ПОЧЕТАК, АТИ
НЕПЦИ НЕ ЗНА-
ЈУ НИШТА, О
НАМА? АКО МО-
РАМО ДА СЕ
КРЕКЕМО СПО-
РО, ТО ЗНАЧИ
ДА БЕ ПОСАО
ДУЖЕ ПОТРА-
ЈАТИ?

ЗА ТО ВРЕМЕ...

УЖАСНО... И ПАТУТЪАК
КОГА СТО ТЕПЛИЛИ,
ПРОЛАЗИ КРОЗ КОКО-
СОВЕ ОРАХЕ У
НЕДЕТЪУ...

БУНКА ОТКАКО
ЈЕ ОВДЕ ДО-
ШАО? УЧИНИТИ
СТО СВЕ ШТО
СТО МОГЛИ?

НЕШТО ОД ОВОГА ШТО ГОВО-
РИ МЕ БУЊЕ? МОРАТ ДА
ПОДНЕСУТ ИЗВЕШТАЈ?

ВЕРУЈЕМ ДА
НЕПРИЗАТЕЉ ПРИ-
ПРЕМА НЕКИ
НАПАД НА
РЕЦИ?

НИКАДА НЕ-
БЕ ПРОЃИ КРОЗ
УШКЕ? ИПАК,
НЕ СТЕМО БИ-
ТИ СУВИШЕ
НЕОПРЕЗНИ?

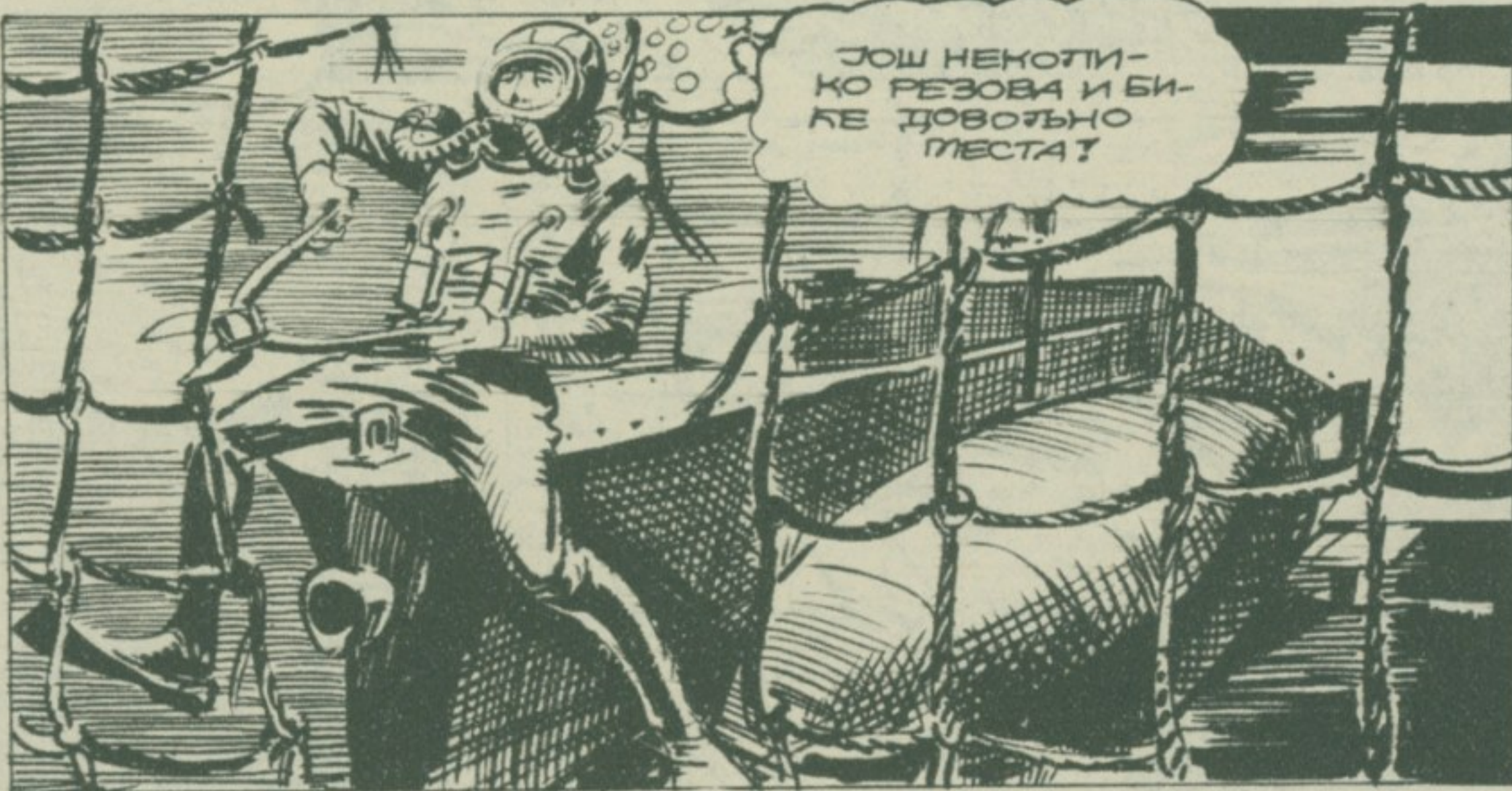
КРИГЕР
ЈЕ БЕЗБЕ-
ДАН ОД
СВИХ
НАПАДА?

ОБРАТИТЕ ПОСЕБНУ
ПАЖЊУ НА ОДБРАМБЕ-
НУ БАРИЈЕРУ? ПА-
ТРОЉНИ ЧАМЦИ НЕКА
СТАЛНО ДЕЖУРАЈУ? УПО-
ЗОРИТЕ КРИГЕРА ДА ОТВО-
РИ ЧЕТВОРЕ ОЧИ? АКО СЕ БИ-
ЛО ШТА ДЕСИ, ИЗВЕШТАЈ СВЕ
КОМАНДАНТЕ НА СУД?

ПРИБЛИЖАВАМО СЕ
ОДБРАМБЕНОЈ БАРИ-
ЈЕРИ? ЈЕСИ ЛИ СПРЕ-
МАН, КЛАРК?

ЈЕСАМ,
ЗАПОВЕД-
НИЧЕ?

ЈОШ НЕКОТИ-
КО РЕЗОВА И БИ-
БЕ ДОВОЉНО
МЕСТА?

НА ЈЕДНОМ ОД ЧАМ-
ЦА...

... НЕ, НИШТА НИС-
МО ВИДЕЛИТ ОД-
ТАХ БУ ТО УЧИ-
НИТИ?

БЕЗ СУМЊЕ, ВЕЧЕ-
РАС ЈЕ УЗБУНА?

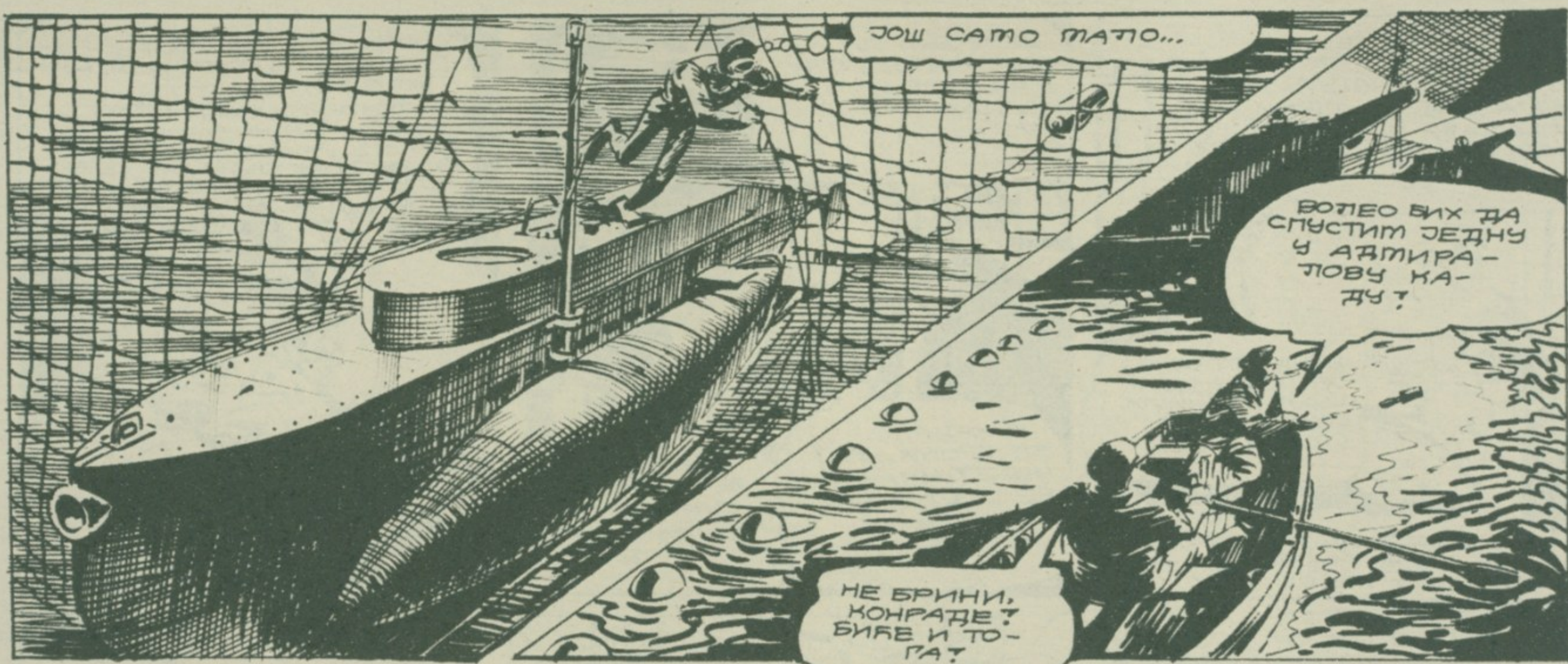

ЈА, МИСЛИМ
ДА ОНИ ГУБЕ
ВРЕМЕ?

ВИДИШ
ЛИ ШТА?

НИШТА, ЕРЛИХ?
ЗАР ОЧЕКУЈЕШ НЕШ-
ТО?

ЈОШ САМО МАЛО...

БОЛЕО БИХ ДА
СПУСТИМ ЈЕДНУ
У АДМИРА-
ЛОВУ КА-
ДУ?

НЕ БРИНИ,
КОНРАДЕ?
БИЋЕ И ТО-
ГА?

БАЏАЈУ БОМБЕ?
ПОГЛУКУ? ИПАК
МОРАМ ДА САЧЕКАМ
ДОК ПОДМОРНИЦА
ПРОБЕ?

ДО БАРБОТА, СА-
МО НЕКОЛИКО
СЕКУНДИ РА-
НИЈЕ, И БОМ-
БА БИ ПАЛА
ПРАВО НА
НАС?

НАДАМ СЕ
ДА ЈЕ КЛАРК
УШАО ПРЕ
ЕКСПЛО-
ЗИЈЕ?

ЈУ? НА ВРЕ-
МЕ СМО ПРОШ-
ЛИ?

ВАЉДА
ЈЕ
УСПЕО?

САМО, ЧУДИ
МЕ ДА СЕ НА-
ЈЕДНОМ БРЖЕ
КРЕЋЕМО? ДА
ЛИ ЈЕ НАПО-
ЉУ СВЕ У РЕ-
ДУ?

КЛАРК, ДОБ-
РО БИ БИЛО ДА
ЈОШ ЈЕДНОМ
ПРОВЕРИШ?

УЖЕ ЈЕ
ПРЕКИНУ-
ТО, ИЗГЛУБИ-
ЛИ СМО "СВИ-
ЊУ"? МОРА-
РЕМО ДА
ПРЕКИНЕМО
ОПЕРАЦИЈУ?

ИЗГЛУБИЛИ СМО
"СВИЊУ", ЗАТО СЕ
КРЕЋЕМО БР-
ЖЕ?

СВЕ РЕЗЕРВ-
НО ГОРИВО ЈЕ
ОТИШЛО? ШТА
ДА РАДИМО?

НАСТАВЉА-
МО? ШТА
ДРУ-
ГО?

АКО НАМ БУДЕ
ТРЕБАЛО ЈОШ ГО-
РИВА, МОРАРЕМО
ДА ГА НЕГДЕ НАБА-
ВИМО? МОЋИ, ИДЕ-
МО НА НИЉ, БЕЗ ОБ-
ЗИРА НА СВЕ?

ДОБРО? АЛИ, ДА
ЈЕ БИЛО КО ДРУГИ ИН-
СИСТИРАО ДА НАСТАВИ-
МО, СТАТРАО БИХ ДА ЈЕ
ЛУД?

АКО ЈЕ БРИТАНСКА ПОДТОРНИЦА И ШТУРГНУЛА У РЕКУ, НЕЋЕ ДОШ ДУГО? ОВЕ ДУБИНСКЕ БОМБЕ ЋЕ ЈЕ СРЕДИТИ!

ИЗНЕНАДА...

ХЕР ПАЈТНАХТ? ПОГЛЕДАЈТЕ!

ВАТРА?

ТО ЈЕ БУРЕ ОД НАФТЕ? ПРЕКИНИТЕ ПАЋБУТ

МАЈО ВИШЕ УЗВОДНО...

БОЛЕО БИХ ДА ЗНАМ ШТА СЕ ГОРЕ ДЕШАВА?

ДУБИНСКЕ БОМБЕ СУ СВЕ БЛИЖЕ...

УСПОРИ, ФОРД! НЕМЦИ НИСУ СИГУРНИ ДА СТОЈУ, ТРЕБА ДА НАБЕМО ЗАКЛОН ОД ОВИХ БОМБИ?

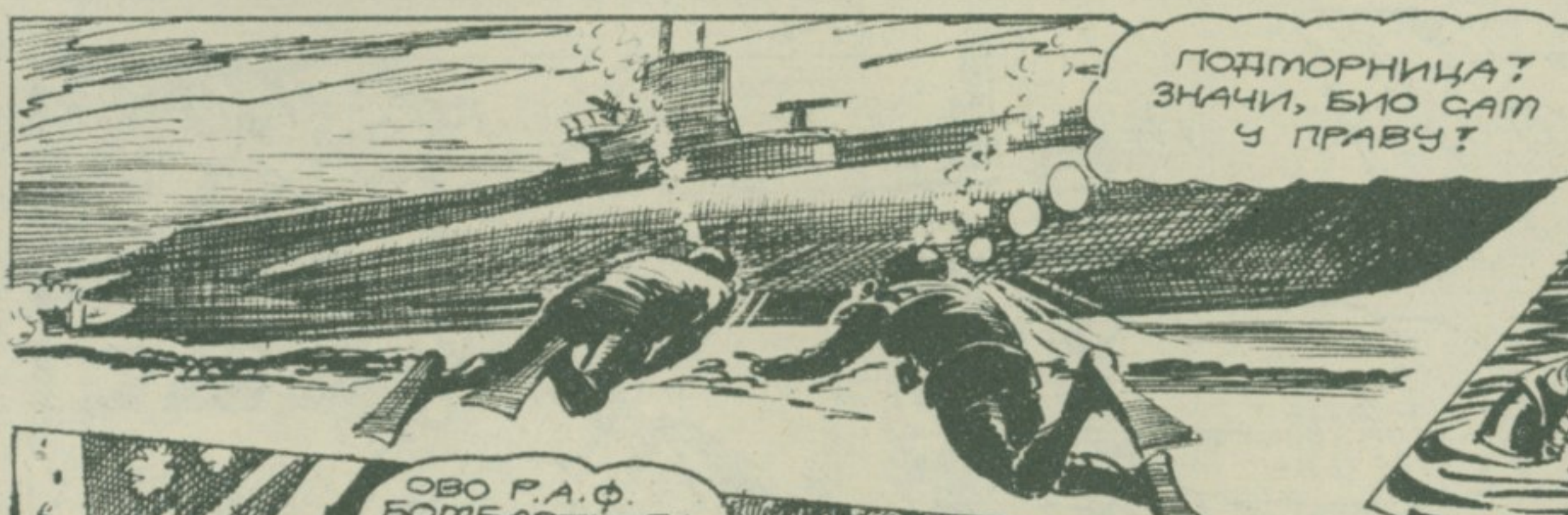
ПОТРЕБАН НАМ ЈЕ БРОД ИСПОД КОГА БИМО СЕ СМЕНИЛИ?

НАВУКИ ГУ ОДЕЛО, ПА ДА ПОГЛЕДАМ!

БРОД УЗ ДОК? ДАБУ ЗНАК ДА СЕ ОВДЕ ЗАУСТАВЕ?

ОТЛАБАВИО
СЕ? ПРИТЕГ-
НУЉУ ГА МА-
ЛО?

САДА ЈЕ ВЕК БОЉЕ,
АЛИ БИ ГА ТРЕБАЛО ШТО
ПРЕ ПОПРАВИТИ?

КЛАРК, ПАТРОЛ-
НИ ЧАМАЦ? МОРА-
МО БРЗО ДА ЗА-
РОНИМО?

ИДЕМО ДО
ПОСТА ЛО?

ПРОЩАО
ЈЕ?

АКО ДОБРО ПЛА-
НИРАМО ВРЕМЕ И
ХОД МОСТА ОСТАНЕ-
МО ЈЕДАН ЧАС, БИ-
БЕМО У БАЗИ ЗА
ДОРУЧАК?

ДОБРО ЈЕ,
ПРАТИЋЕ-
МО ГА
УЗ
РЕКУ?

МОСТ ИСПРЕД НАС
ЉУДИ ИЗ ФРАНЦУС-
КОГ ПОКРЕТА ОТПО-
РА НИСУ НАМ НИШ-
ТА РЕКЛИ О ЊЕГО-
ВОЈ ОДБРАНИ?

ТО МОРА ДА
ЈЕ МОСТ ЛО?
ОСТАЈЕМО
ПОД ВОДОМ?

ВИДИМ ГА? ВЕРО-
ВАТНО СУ ПОСТАВИ-
ЛИ ПРЕЖУ? КЛАРК,
ИЗВИДИ МАЛО?

ПРОТИВПОДМОРНИЧКА
ПРЕЖА? А ОВАЈ ПАТРОЛ-
НИ ЧАМАЦ МИ ЈЕ БАШ ИЗ-
НАД ПЛАВЕ? ПРЕ НЕГО ШТО
НАПРАВИМ ОТВОР НА ПРЕЖИ,
МОРАМ ДА СЕ РЕШИМ
ЧАМЦА?

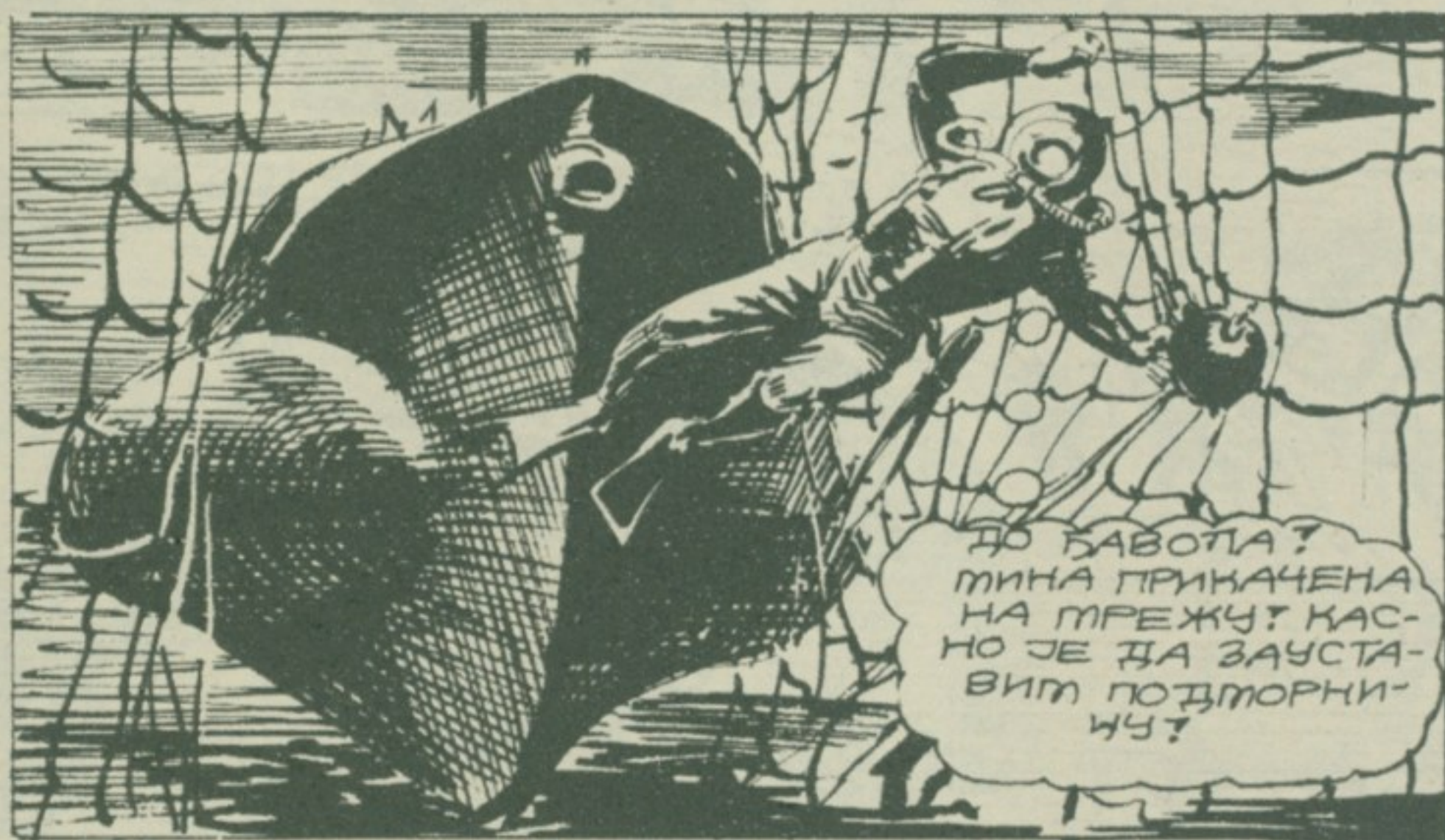
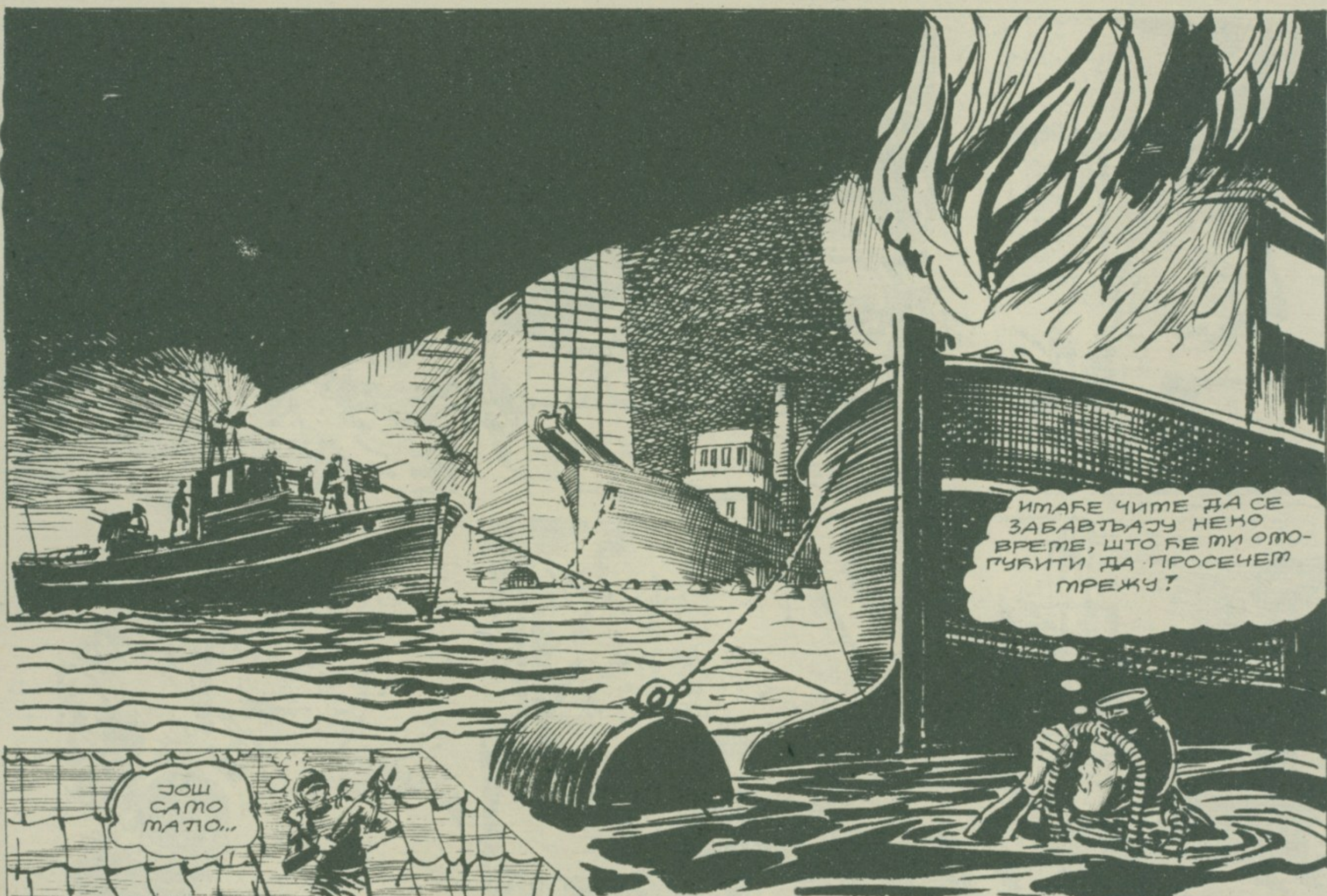

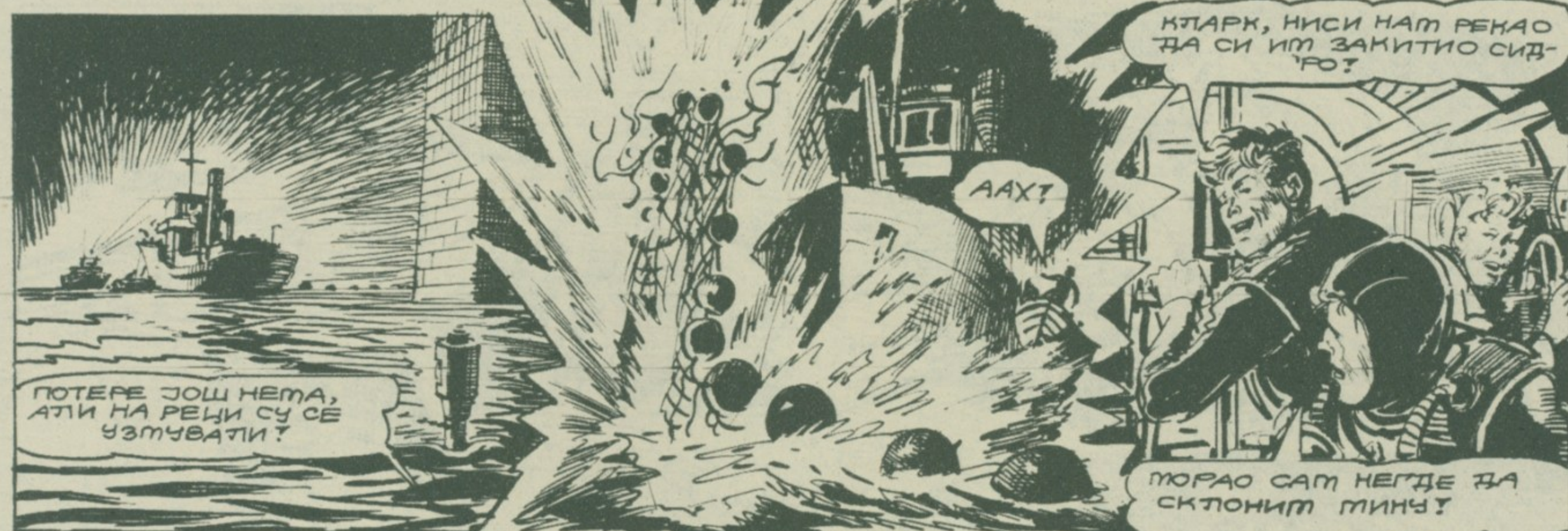
КЛАРК СЕ ПОПЕО НА ПАЛУБУ УСИД-
РЕНОГ РИБАРСКОГ БРОДА...

ОВО БИ ТРЕБА-
ЛО ДА РЕШИ
СТВАР...

АХТУНГ?
ПОЖАР? БРЗО,
РУДЕР?

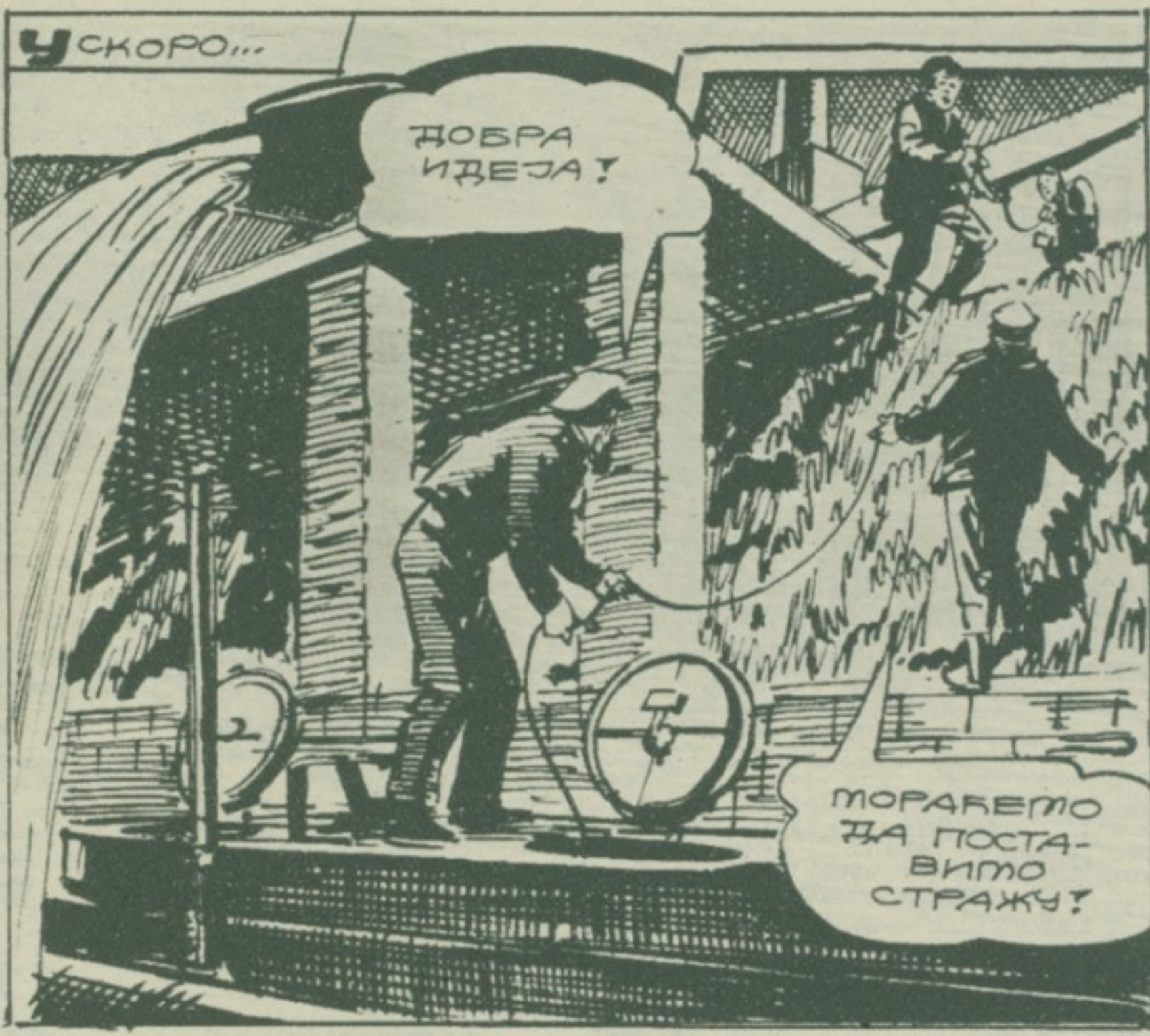

УФ, ОВО ЈЕ КА-
НАЛИЗАЦИОНИ
КОЛЕКТОР...

НЕПРИ-
ЈАТЕЉ
НАС ОВДЕ
БАР НЕЋЕ
ТРАЖИ-
ТИ?

ЕВО ГЕНЕРАТОРА?
МОГЛИ БИМО ГА
ИСКОРИСТИТИ ДА
НАПЉНИМО НАШЕ
АКУМУЛАТОРЕ?

ДОБРА
ИДЕЈА?

МОРАЋЕМО
ДА ПОСТА-
ВИМО
СТРАЖУ?

НЕКОЛИКО ЧАСОВА
КАСНИЈЕ...

ШТА ТИ
ЈЕ ТО?
ЗВУЧИ КАО
КАМИ-
ОН...

ЗАПОВЕД-
НИЧЕ? НЕМ-
ЦИ? БОЉЕ ДА
ИСКЉУЧИМО
КАБЛОВЕ?

ИМАМО
САМО НЕ-
КОЛИКО
МИ-
НУ-
ТА?

У ПРАВО СИ, КЛАРК?
БОЉЕ ЈЕ ДА СЕ ИЗ-
ГУБИМО?

ПАЗИ, ИМАЈУ ЗАРОБЉЕ-
НИКА? ВОДЕ ГА ПРЕМА
КУБИЦИ СА ГЕНЕРАТО-
РОМ?

АКО СЕ МИ-
НИРАО ГЕНЕ-
РАТОР, ОДТЕ-
ТЕЋЕШ У ВАЗ-
ДУХ СОПСТВЕ-
НИМ ЕКСПЛО-
ЗИВОМ?

НЕМАЧКИ
ГАЂЕ?

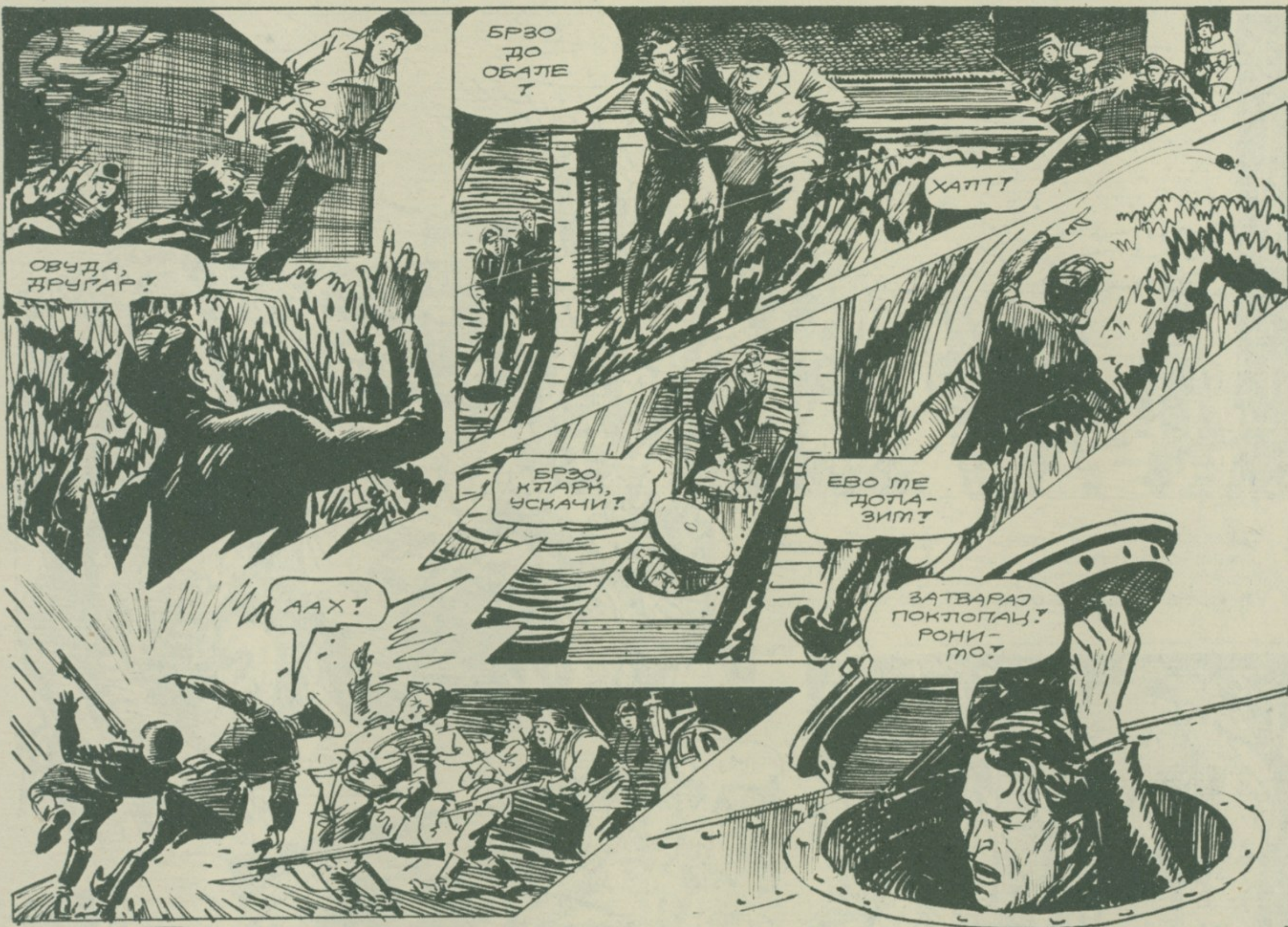
ЗБОГ ТОГА РЕШ
УМРЕТИ?

ОВО ЋЕ ИЗ-
ЗВАТИ ЕКС-
ПЛОЗИ-
ЈУ?

ЕКСПЛОЗИВ?
ЛЕЗИ?

ЗАУСТАВИ-
ТЕ ГА?

ДВОЈИЦА ЕНГЛЕЗА, ПРЕДВОБЕНИ ЧЛАНОМ ФРАНЦУСКОГ ПОКРЕТА ОТПОРА, ИСКРЊАЛИ СУ СЕ НА ОБАЛУ ДА ИЗВИДЕ НЕМАЧКА УПОРИШТА...

ОООХ!

ПОСТ? САГНИ СЕ!

НЕ, ПЈЕР?

МОРАО САМ ТО ДА УЧИНИМ? И ОНАКО ЈЕ ЂИГАО УЗБУ- НУ?

ИЗНЕНАДА...

ААХ?

НАПРЕД, ДРУГОВИ!

ОВО МОРА ДА СУ ТЈУДИ ИЗ ПОКРЕТА ОТПО- РА?

НАЈБОЉЕ ЈЕ ДА САМИ НАСТА- ВИМО?

ПРЕТРЕСЛИ СМО ТЕ ПРЕ НО ШТО СМО ПОШЛИ ПА КАКО ОНДА...

НОЖ? Е НИСТЕ ДОБ- РО ТРАЖИЛИ?

ЈЕДИНИ ПУТ
ЈЕ КАПИЈА
У СРЕДИНИ?

НЕ ВРЕДИТ НЕМЦИ
СА ОБЕ СТРАНЕ ИМАЈУ
ПОДМОРНИЧКЕ ДЕТЕКТО-
РЕ И ДЕЖУРНОГ РОНИОЦА

МОГЛИ БИСТО
ДА СЕ ПРОВУЧЕМО
ИЗА БРОДА?

ТЕШКО
ДА БЕМО
СЕ ПРОБИ-
ТИ?

СВАКАКО?
НИШТА НЕ
ПРЕПУШТА-
ЈУ СЛУЧА-
ЈУ? ДА ПО-
ГЛЕДАМО
ИЗБЛИЗА?

ЊИХОВ ПОД-
МОРНИЧКИ ДЕ-
ТЕКТОР БИ
НАС ОТКРИО?
АКО БИСТО
ГА ИЗБАЦИ-
ЛИ ИЗ УПОТРЕ-
БЕ, ВРЖАТИ БИ
КАПИЈУ ЗАТВО-
РЕНИ ДОК ГА
НЕ ОСПОСО-
БЕ?

ИМАМ ИДЕЈУ?
ОНАЈ ШЛЕП ИЗНО-
СИ МУЉ? ИДЕМО ДА
ВИДИМО МОЖЕМО
ЛИ НАБИ ЧАМАЦ НА
ВЕСТА?

ЕВО БАГЕРА?

А ТУ ЈЕ И ПРАЗ-
НИ ИЗНОСАЧ МУ-
ЉА? УСПЕЛИ БИ НАМ
КАДА БИ ПЈЕР УБЕ-
ДИО КАПЕТАНА РЕ-
ТОРКЕРА ДА НАМ
ПОМОГНЕ?

ПОБИ И ТИ
СА ЊИМ?

ТРАЖИТЕ ОД МЕНЕ ДА
ДОВУЧЕМ ПРАЗАН ШЛЕП СА
ОТВОРЕНИМ ПОДВОДНИМ
АУТОМАТСКИМ ВРАТИМА?
Е, УЧИНИКУ ТО ЗА ФРАНЦУС-
КУ?

ЗА ФРАНЦУС-
КУ?

ЗА ФРАНЦУС-
КУ? А САД
ДА СЕ ДО-
ГОВОРИМО,
КАПЕТА-
НЕ...

СТЕДЕБЕ НОГИ...

ОДЛАЗИ РЕ-
ТОРКЕР? ПА-
ТИ И ГАСИ
СВЕТЛА, КАО
СЛУЧАЈНО?

ТО ЈЕ
СИГНАЛ
ДА ЈЕ СВЕ
У РЕДУ?

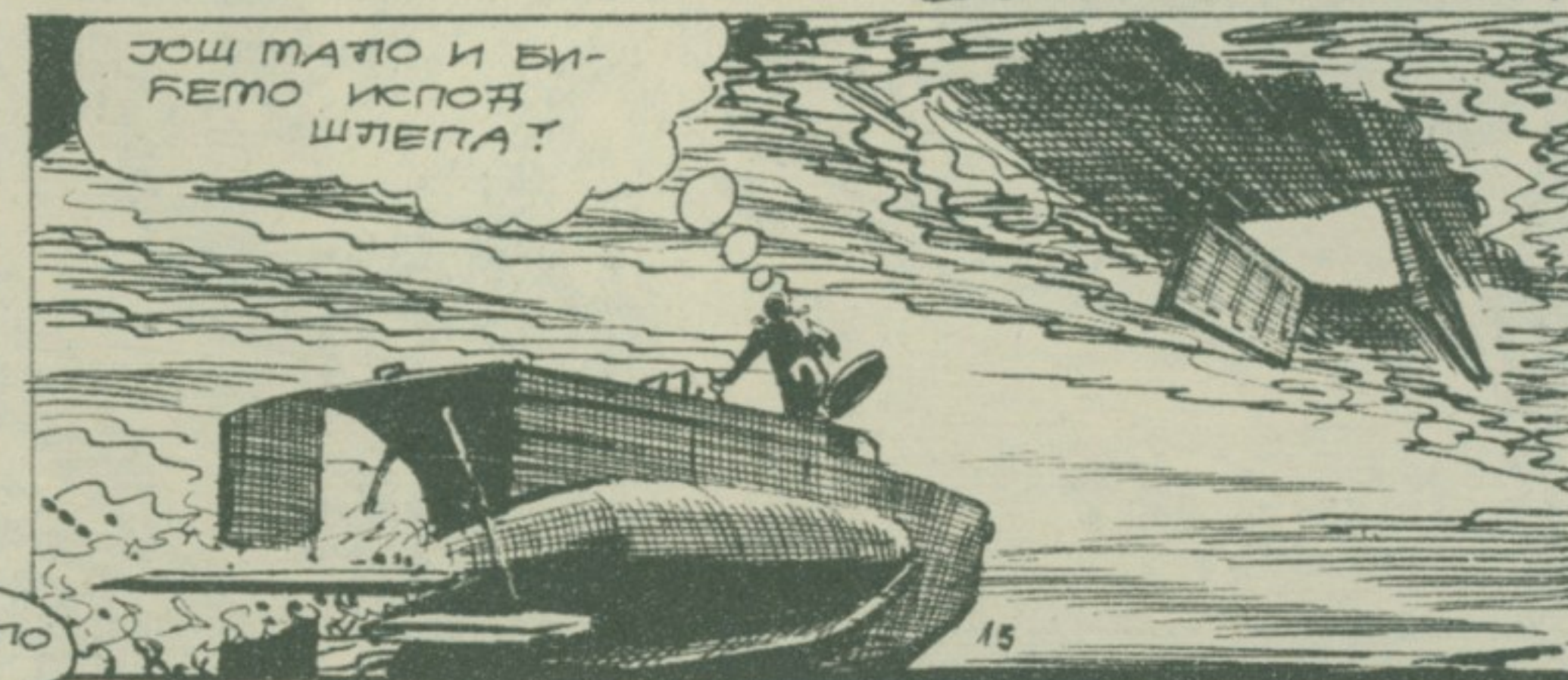

СВЕ ИДЕ ПО
ПЛАНУ?

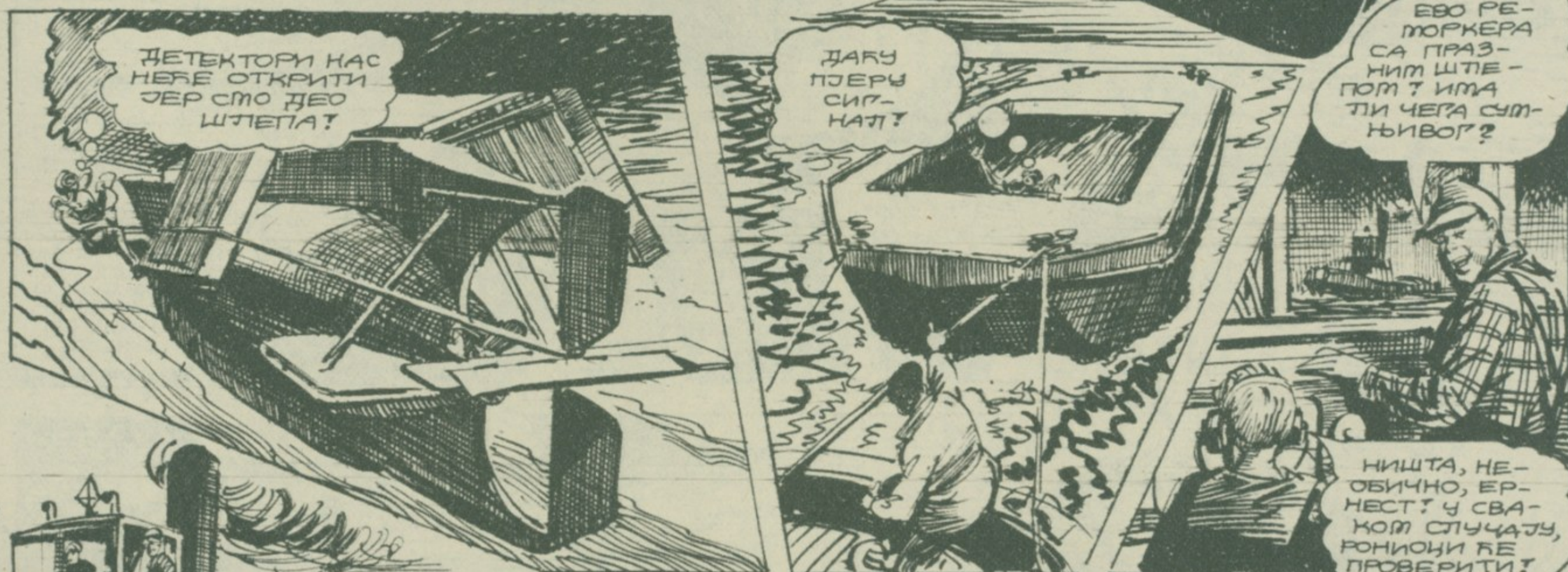
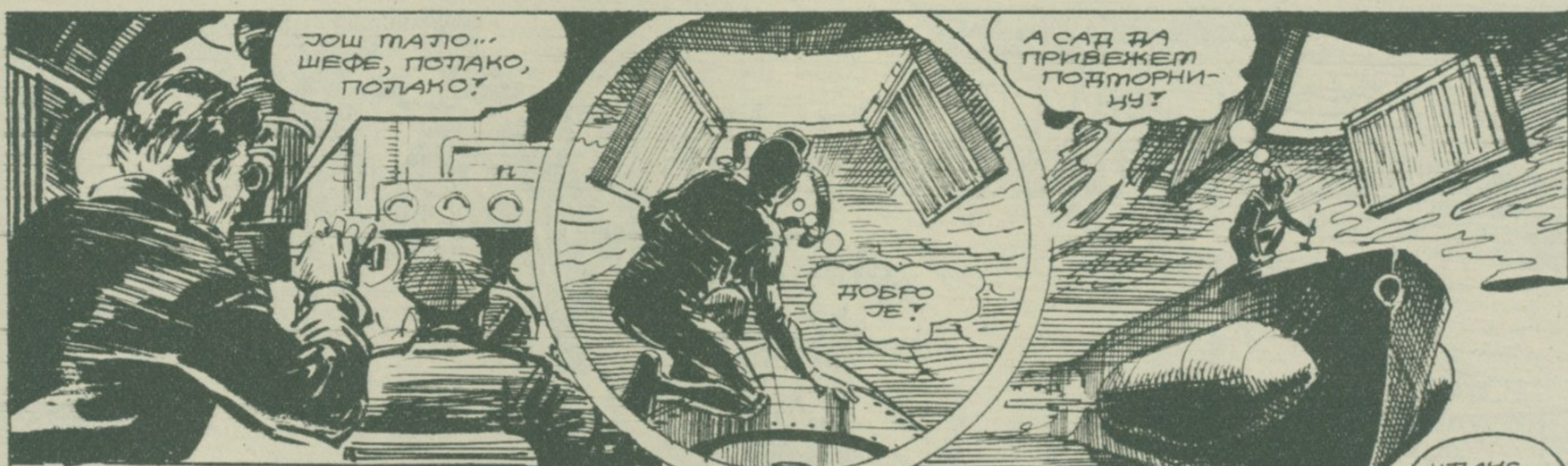

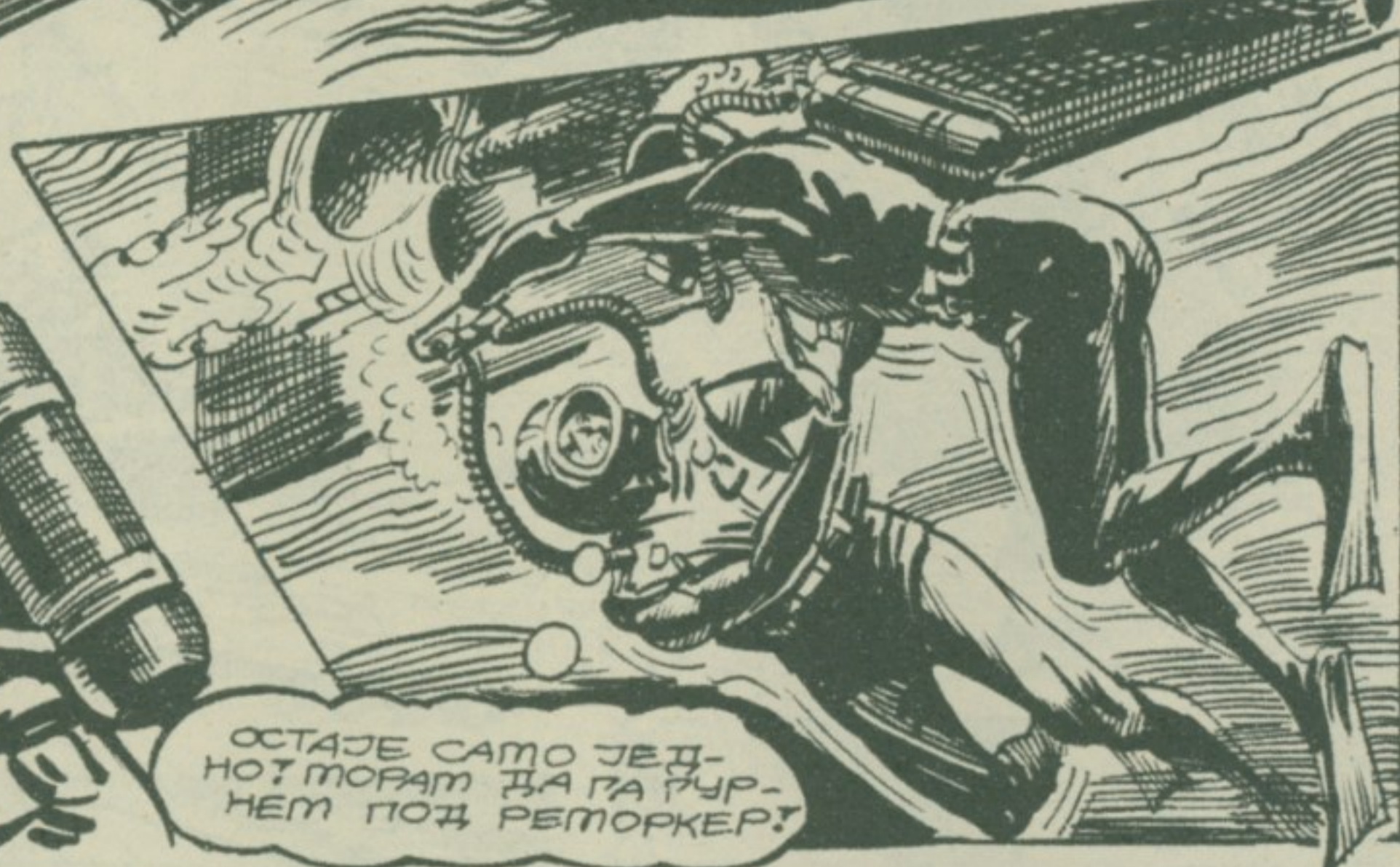
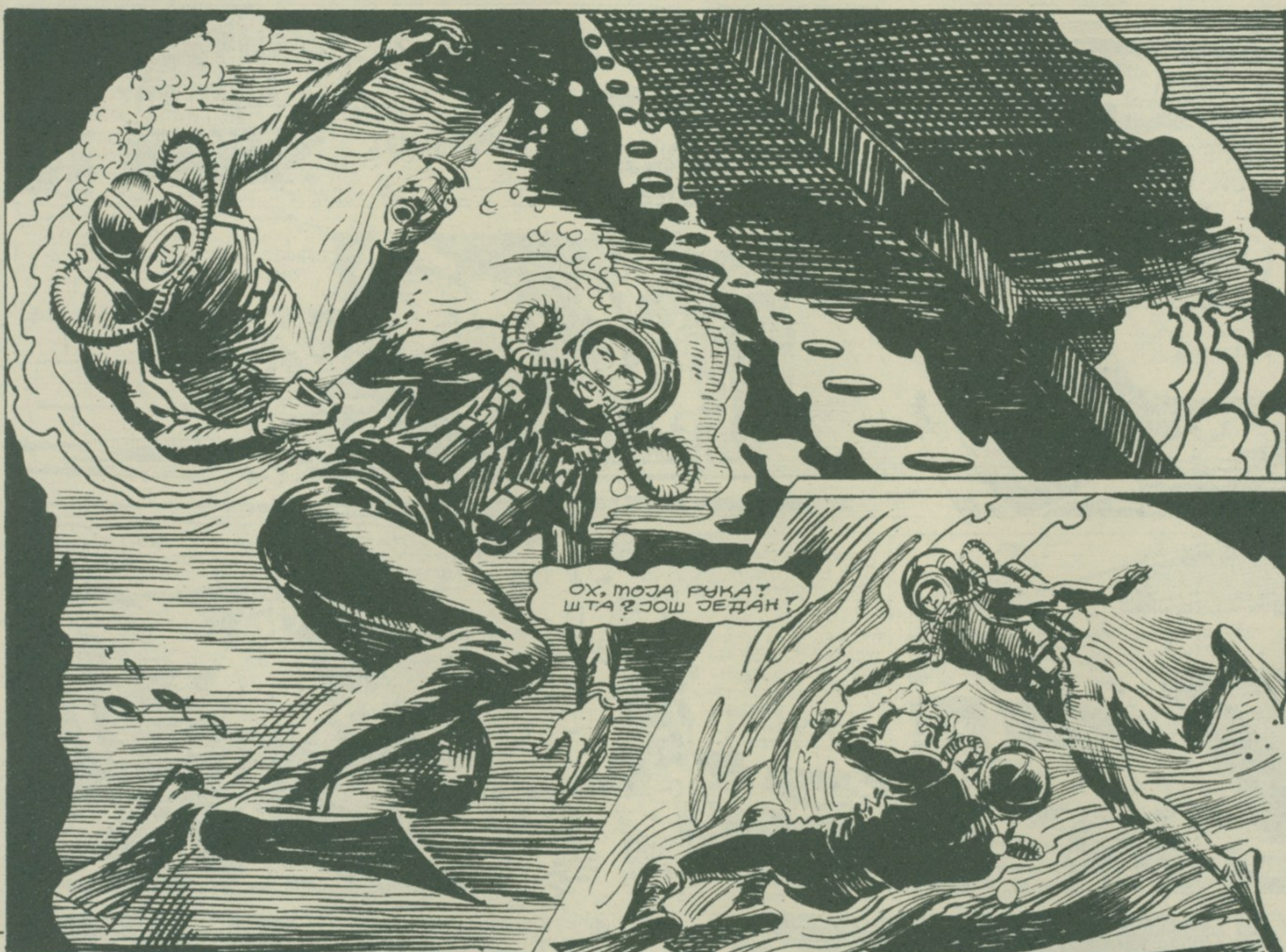
СПУШТАЈ ПЕ-
РИСКОП? СПРЕ-
МАН, КЛАРК
?

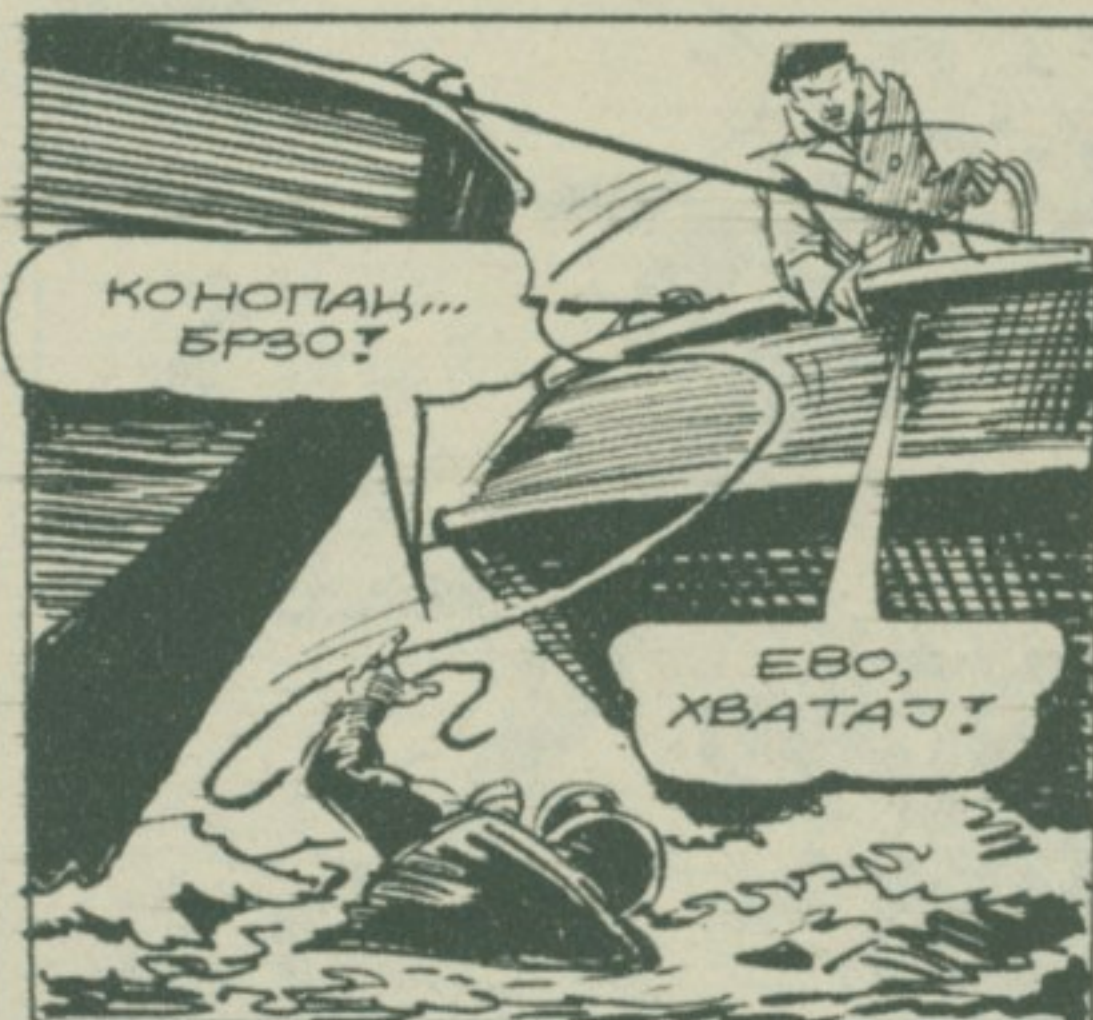
ЕВО, ПОЛАЗИМ? КУЧАКУ
УОБИЧАЈЕНЕ СИГНАЛЕ ПО
КУПОТИ?

ЈОШ МАМО И БИ-
РЕМО ИСПОД
ШЛЕПА?

НАСНИЈЕ...

ЗНАМ ШТА БЕШ РЕ-
БИ, ФОРДЕ? ВИБРАЦИ-
ЈЕ СУ СЕ ПОГОРША-
ЛЕ?

ДА, ЗАПОВЕД-
НИЧЕ? ОШТЕРЕ-
НА ЕЛИСА МО-
РА ДА СЕ ПО-
ПРАВИ!

МОРАЋУ
ДА ЗАТВО-
РИМ КАПАК?

ИЗНЕНАДА...

БРОД? ИДЕ ПРАВО
НА НАСТ?

ИЗГЛЕДА-
ЛО ЈЕ КАО
РЕЗЕРВОАР ЗА
НАФТУ? НА ЊЕ-
МУ СУ БИЛА
ДВА ЧОВЕКА?

БРЗО?
ПОТОЗИ
МИ?

ХЕЈ?
ШТА ЈЕ
ТО?

У РЕДУ,
КОХ?
ИЗВЕСТИКЕ-
МО КАДА
УКРАЈАМО
ПИЛОТА?

НЕ ЗНАМ ДА ЛИ СУ
НАС ПРИМЕТИЛИ? МО-
РАМО ДА ПОЖУРИ-
МО?

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ
БРОЈУ

П лавокоси пегави Нил Гејтер примљен је прошлог септембра у болницу у Фениксу у Аризони. Дијагноза: упала слепог црева.

Одлазак у болницу био је за осмогодишњег Нила страхан: бачен је у средину потпуно различиту од оне у којој је до тада живео. Једино објашњење које је за то добио: „Овде си зато да би они оштри болови које с времена на време осећаш у стомаку престали“.

Дечак је са зебњом гледао у те „чудне људе које носи дугачке плаве кошуље и смешне капе“. Зашто се сви шеткају наоколо у кућним хаљинама? Дали су му две болне инјекције, данима га пипкали, куцкали, приклањали му на груди и стомак неке справе које до тада никада није видео. Објашњење: „То је за твоје добро“. Најтеже му је падала ноћ: шта ћу ја у овој прохладној, сивој соби која нимало не личи на моју? Зашто су ме мама и тата напустили?

Једног јутра пришла му је главна сестра: „Сада ћемо ти дати лек који ће те успавати. Када се пробудиш, бол у стомаку ће нестати“. Нил се престравио: спавао је читаве ноћи, зашто мора још? Шта то хоће да му ураде?

Чим је главна сестра са својом свитом изашла из собе, дечак је и скочио из кревета, сјурио се низ степенице до приземља, истрчао у двориште и после неколико минута сакрио се у једном жбуну.

Нашли су га два сата касније — уплаканог, блатњавог и избезумљеног од страха. Операција је одложена и Нил се вратио кући. По савету једног младог лекара родитељи су га послали у болницу станфордског универзитета у калифорнијском граду Пало Алту. То је за сада једина здравствена установа у САД у којој тим психолога помаже малим пацијентима да без непотребних траума прихвате болничку средину и операцију.

Нилов случај није усамљен. Он само илуструје истину да су пацијенти његовог узраста жртве једне праксе која се, на жалост,

усталила: деца у болницама „лече тело“, али је „надница за страх“ коју они при том плаћају — превисока.

ГДЕ ОДЛАЗИ КРВ?

У чему се то у већини болница грешти? У томе што мали пацијенти доспевају на операциони сто пре него што се уопште привикну на болничку средину, што им се ретко говори истина, што се и лекари, и болничко особље и родитељи крију иза одговора у стилу „добићеш лек од којег ће болови проћи“.

У Пало Алту, неколико километара удаљеном од Сан Франциска и Пацифика, ови методи су заувек заборављени.

— Детету треба објаснити да ће бити оперисано, да ће га то највероватније и болети, а изнад свега треба му разјаснити зашто је таква захват уопште потребан: шансе да ће се мали пацијент саживети са болничком средином и успети да савлада страх и поврати

самопоуздање тада су далеко веће — каже Дона Полти, психолог и терапеут дечијег одељења.

У Пало Алту деца се „играју болнице“ облаче лекарске мантиле, навлаче гумене хируршке рукавице, маске за кисеоник, баратају минијатурним медицинским инструментима — слушалицама, хируршким ножевима, апаратима за мерење притиска, бочицама за трансфузију, термометрима. На располагању им стоје и цртежи и стрипови у којима су приказани и објашњени основни типови хируршких захвата. Пацијенти су лутке, али и менекени у људској величини на којима могу да „вежбају“.

Смисао свега тога? Кроз игру се са болничке средине скида вео тајанствености, губи страх од непознатог.

Први корак ове терапије кроз игру почиње тако што психолози Дона Полти и Ида Лу окупе придошлице око манекена у људској ве-

личини: лутки прво облаче хируршку кошуљу, стављају јој маску за кисеоник, а затим почиње лечење: дају јој инјекције, узимају крв, засепају је хируршким ножем. Долази ред на децу: Ида и Дона их позивају да и сама „интервенишу“ користећи минијатурне инструменте који им стоје на располагању.

— Ми овде децу упознајемо и са основним физиолошким законитостима које су она у стању да схвате. Објашњавамо им, на пример, да крв коју им извадимо њихов организам лако надокнади. На први поглед овај пример можда се чини и смешан, али варате се — треба се уживети у њихову ситуацију да би се схватило какве све море и страхови могу да се роде у додиру са застрашујућом болничком средином — каже Ида Лу.

Стрепња, страх од бола и операције у ствари су страх од непознатог. У Пало Алту их „лече“ на једини могући начин: то непознато и стра-

шно представља се кроз игру и тако постаје опипљиво, видљиво. Страх не-стаје.

ОПАСНЕ ЛАЖИ

После тринаест година постојања специјализованог дечијег одељења у Пало Алту са сигурношћу се може рећи: методи који се овде примењују успешни су. О томе сведочи и чињеница да у болници надомак Пацифика свакодневно стижу мали пацијенти из читаве земље. Један од њих је и пегави Нил.

Свако дете, разуме се, захтева другачији третман. После пријема у болницу пацијент прво одлази на разговор са једним од психолога који утврђује колико је дете узнемирено. Затим у пратњи Иде или Доне обилази одељење како би се површно упознало са „играма“ које му се нуде. Избор се препушта самом пацијенту.

Деца од три до осам година за објекте својих „играрија“ бирају лутке и манекене у људској величини. Она од осам, девет година више воле да им пацијенти буду манекени, остала деца и праве болничарке. Кад пређу десету годину „игра“ више не делује: страха и стрепње ослобађају се кроз разговор са Идом или Доном.

Но, без обзира на метод, циљ је увек исти: спружити детету праву слику онога што га очекује. Једног златног правила се у Пало Алту сви држе: малишане ни под каквим изговором не треба кљукати заслаћеним лековима — оним правим или оним другим, вербалним („док ти будеш спавао, један чика ће заувек да однесе болове“).

— Родитељи, рођаци и лекари — каже Дона — исувише често заборављају да су деца „мали људи“ обдарени интелигенцијом и осећајношћу често већом од наше. Бесмислено је покушавати да их преваримо.

М. И.

У ПАЛО АЛТИ МАЛИШАНИМА ЈЕ ДОПУШТЕНО ДА
МЕРЕ ПРИТИСАН, ДАЈУ ИНФУЗИЈУ, ПА ЧАК И ДА
ОПЕРИШУ. ПАЦИЈЕНТИ СУ ОНИ САМИ, ЛУТКЕ ИЛИ
МАНЕКЕНИ У ЉУДСКОЈ ВЕЛИЧИНИ.

ТВРД ЈЕ ОРАХ...

Људи још увек покушавају да испитају границе могућности свог тела. На то их терају не само жеља да се што боље овлада савременим техничким уређајима већ и традиционална научничка радозналост, као и непрестана човекова страст за рекордима.

Код врхунских спортских резултата ове границе су у сваком случају „препознатљиве“. Јер, рачуница је једноставна: за добијање енергије при физичким напрезањима потребан је кисеоник који срце помоћу крви упумпава у крвоток. При сталном тренингу срце се прилагођава повећаним напорима тако да може да се увећа и за трећину. Али, ту је и неки крај. Наиме, по мишљењу научника пумпна запремина до 25 литара крви у минуту не може и не сме да буде прекорачена. Зато, рецимо, стручњаци сматрају да је такозвана биолошка граница човекове брзине на 100 метара 9,7 секунди.

Кисеоник је, без икаквог претеривања, наш животни еликсир број 1. Ако је, на пример, довод кисеоника до мозга прекинут само три минута, онда је у 75 посто случајева могуће оживљавање без неких тежких оштећења и последица по човеково здравље. После четвороминутног прекида довода кисеоника наше шансе да преживимо већ опадају на 50 посто, а после пет минута на 25 посто. При том се, свакако,

мора узети у обзир и стање крвних судова у мозгу који се са годинама смањују.

ДЕЦА ИМАЈУ ВИШЕ ШАНСИ

Јасно је дакле да задржавање ваздуха, односно престанак довода свежег кисеоника може лако да се заврши смрћу, нарочито ако се то догађа под водом. У водама у близини Тахитија један тамошњи поборник јоге, стар 67 година, успео је да без икаквих помагала под водом проведе пуних 6,3 минута. Кажу да Јапанке које ваде бисере могу још дуже да издрже под водом без маски са кисеоником. Наравно, при оваквим подухватима врло важну улогу играју дубина и температура воде. Тако извештаји о поморским несрећама говоре да су нека деца и после 20 или чак 40-минутних потапања, при температури воде од само седам до нула степени С, преживела! Пресудно је да код опадања телесне температуре процеси метаболизма јетва тињају. У оваквим ситуацијама деца имају много веће шансе да преживе него одрасли захваљујући пре свега већој размери спољне телесне површине према телесној тежини (због тога телесна температура код деце брже опада и снижава количину разменених материја).

Недостатак кисеоника је проблем са којим се сусрећу и планинари, нарочито они који освајају највише врхове. Наиме, услед снижавања ваздушног притиска, упоредо са висином, смањује се и садржај кисеоника у крви. Отуда је њихова телесна способност ограничена с висином. Већ између 3000 и 4000 метара надморске висине знатно је умањена снага мишића, долази до сметњи код вида и слуха. На висини од 5000 до 7000 метара недостатак кисеоника је све опаснији. Опадање ваздушног притиска доводи до ширења црвених гасова који, опет, нагоре потискују дијафрагму што омета дисање. Пратеће појаве су: напетост у бубној опни, несвестица и повраћање.

Осим тога може да дође и до такозване „висинске опијености“, једног еуфоричног осећања кад планинар заборавља на сваку

ЉУДСКИ ОРГАНИЗАМ ИЗДРЖАВА ЕКСТРЕМНЕ ВРУЋИНЕ И ХЛАДНОЋЕ, ГЛАД И ЖЕЂ, ВИСИНУ И ДУБИНУ. НАУЧНИЦИ ОДВАЈКАДА ИСТРАЖУЈУ ГДЕ СУ ГРАНИЦЕ ЉУДСКЕ МОЋИ.

Овај египатски војник провео је два дана без воде, а четири „недна дана“ су смртоносна.

опрезност што често може да га стаје живота. На висини од преко 7000 метара човек се онесвешћује већ после неколико минута и прети му висинска смрт. И поред свега тога тренутно најпознатијем алпинисти света Аустријанцу Рајнхолду Меснеру пошло је за руком да недавно победи највише врхове Хималаја (Монт Еверест, Нанга Парбат и К2) — сви су они преко 8000 метара надморске висине — без помоћи боце и маске за кисеоник!

У књизи „Самоход“ најбољи планинар свих времена“ описује своје надљудске напоре: „Више нисам имао снаге да се борим против силе теже. Обузео ме је некакав тежак замор. Пљувачка која ми је при „псећем“ дисању цурила из уста одмах се замрзавала на бради. Чинило ми се, и поред све хладноће, да ми чело гори. Изобличеног лица шћућурио сам се уз неку стену попут миша. Плућа су ми крклала у ушима, а срце је ударало попут највећег бата!“

Професор Хајнц Бартелс, познати физиолог са Висо-

ке медицинске школе у Хановеру, има своје мишљење о овом случају: „Без икакве намере да умањим Меснеров подвиг, све ово не бисмо могли назвати некаквим чудом. Јер, природни закони овде нису оборени. Наиме, пажљивим прилагођавањем недељама и месецима на одговарајућим висинама људски организам успева да се навикне на одређену висинску климу. Он покушава самом себи да помогне јер у тим тренуцима „као луд“ производи првену крвна зрнца и плазму. Повећава се и хемоглобин који проводи кисеоник кроз крвоток, што представља неку врсту изравњавања у односу на смањени садржај кисеоника у ваздуху.“

Сличним оптерећењима изложено је људско тело и при неким другим активностима, на пример, роњењу. Сваких десет метара у води притисак нараста за једну атмосферу, плус ваздушни притисак који влада на површини воде. Добро извежбани спортски рониоци ретко кад одлазе без апарата за дисање на дубине веће од 15 до 20

метара, док 30 метара сматрају за крајњу могућу дубину роњења без дисања. Зато је већина ронилаца на свог колегу Жака Мажола из Француске гледала као на својеврсног лудака коме живот није мио. Наиме, овај безумно храбар човек успео је да се 1973. године, држећи се за један бетонски блок, у близини острва Елбе спусти на дубину од 85,9 метара?! Једина помоћ су му биле специјалне штипаљке за нос. Изронио је онесвешћен, али је срећом преживео.

Експерименти у ваздушним коморама показују да човек без икаквих оштећења по здравље може да поднесе додатни притисак од једне атмосфере изнад нормалног, после 24 часа већ може да рачуна се знатним оштећењем плућа. Додатном притиску изнад нормалног од 2,5 атмосфере човек не би смео да се изложи дуже од 20 до 30 минута. А код прекомерног притиска од 3,5 атмосфере већ после 15 минута јављају се јаки болови у грудима и живот човека директно је угрожен.

БЕЗ СНА — ЛУДНИЦА

Човеку је, између осталог, преко потребан и сан. Експерименти у читавом свету показали су да већ после 48-часовног неспавања човека почиње да спада нека врста лудила. После тога, мозак почиње да лучи материје сличне озлоглашеној дроги ЛСД, које доводе до халуцинација. Таквом једном опиту подвргнути су војници-добровољци у једној америчкој болници пуних 98 часова. Смели су нормално да једу, пију, да време прекраћују разним друштвеним играма — само нису смели да спавају. И шта се догодило? Већ после 30 часова код неких добровољаца почеле су да се јављају сметње у вилу.

Дороти Стивенс преживела је телесну температуру од само 17,8 степени Ц мада лекари тврде да човек умире већ код 22 степена!

ЧОВЕК

После 90 часова сви су без изузетка изгубили осећај за време, почеле су да им се привиђају најразличитије утваре, смејали су се и плакали хистерично.

За разлику од ових војника њихов земљак Питер Трип успео је да без сна проведе пуних 200 часова. Али, и он је ускоро почео да халуцинира, док је после 100 часова неспавања пао у некакав делиријум са типично лудачким идејама. Након 150 часова у потпуности је изгубио памћење а с одмицањем времена за тестирање западао је у све паничније надражујуће стање.

Занимљиво је рећи да су се све тестиране особе већ после 10 до 12 часова дубоког сна опорављале.

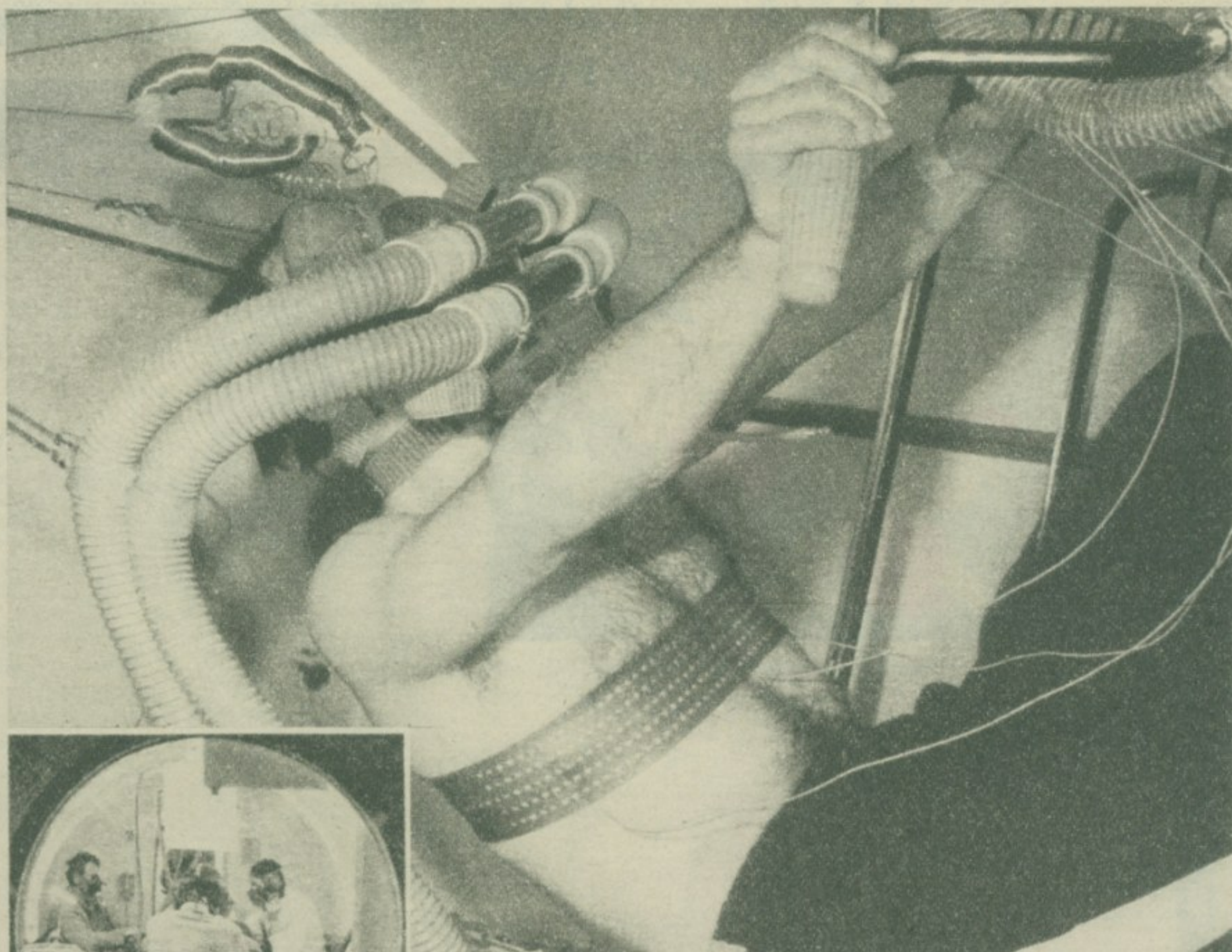
Још осетљивије него на несаницу наши нерви реагују на апсолутну таму. Већ после неколико часова човек који се налази у замраченој ћелији потпуно изолованој од звука добија нападе грчевитог плача, а након 48 часова јављају се сличне појаве растројства као код дужег неспавања.

Човек нешто боље подноси топлоту јер његов организам располаже чудесним системом за регулацију топлоте. Наиме, ради се о испаравању зноја преко коже (један литар зноја нашем телу одузима 2400 килоцула). Али, зно-

јење не значи само губитак тежине већ и такозвану дехидрацију (исушивање). Код два процента изгубљене телесне тежине наступа јака жеђ, код четири процента уста се суше, а код осам престаје лучење пљувачних жлезда. После десетопроцентног губитка тежине лучењем зноја директно је угрожен људски живот — само директно давање течности, кроз вене или једно црево у стомаку, помаже дехидрираним да поново устану на ноге. Смртоносна граница код губитка тежине услед излучивања зноја налази се негде између 15 и 20 процената.

ЧУДО ЗВАНО ДОРОТИ

И поред свега човек може знојењем да „истерати“ и 10 до 15 литара течности. Отприлике литар и по губи за један сат на сувом пустињском ваздуху. Рудари дневно губе и до 2,5 литра зноја. „Рекорди“ у лучењу зноја су 3,9 литара у једном часу и 12 литара за четири часа. Губитак зноја за човечије тело аутоматски значи и губитак соли, стање које може да изазове врло опасне „топлотне грчеве“. Због тога се човек у земљама са топлијим поднебљем и нехотично чешће хвата за сланик. Из

Учесници једне планинарске експедиције тренирају у специјалној комори са сниженим притиском.

истих разлога радници који су изложени великим врућинама пију слану лимуну.

Код тежих физичких послова човек не само да се зноји већ му расте и телесна температура — и до 40,8 степени С. Ову природну температуру наш организам савлађује без мукe, али већ између 42 и 44,5 степени он то није у стању: долази до оштећења мозга, срчаног удара. Колико је познато, само је један пацијент успео да преживи пуних пет часова са телесном температуром од 45 степени С.

С друге стране, опадне ли наша температура испод 29,5 степени С, аутоматски отказује и наш температурни регулациони систем. Тако је, на пример, један пилот чији се авион срушио преживео температуру од 24 степена С, али само 25 минута. По медицинским сазнањима човек чија температура падне испод 22 степена С више не може да оживи. Али, чуда увек постоје: 21-годишња Американка Дороти Стивенс, коју су пронашли једног хладног зимског јутра 1951. године у Чикагу у бесвесном стању, приредила је научницима велико изненађење. Била је то сензација: њена телесна температура пала је на само 17,8 степени С, а пулс је износио једва 12 откуцаја у минуту. И догодило се оно што нико није очекивао: мис Стивенс се ускоро пробудила из леденог сна! Истина, лекари су јој ампутирали обе ноге и прсте на рукама због промрзлина, али пацијенткиња је живела још пуне 23 године — умрла је од упале плућа.

Нормалан човек изложен спољној температури од нула степени С, али потпуно незаштитен, био би мртав већ после краћег времена! Само топли ваздушни слој између коже и одеће одржава константно нашу телесну температуру на око 37 степени С.

И још нешто што се односи на поборнике спорта на води — пре свега на једрење и веслање. Гвоздено правило за ове спортисте отприлике може да гласи: у води хладној 10 степени С може да се плива само око 10 минута, после тога човек се дави. Ако је напољу још хладније, човек никако не би смео да се удаљава од преврнуте једрилице или чамца. Јер, шансе да се преживи далеко су веће ако се налазиш на олупини — пошто вода пливачу услед његове екстремне проводности топлоте одузима исувише телесне температуре.

ПОЈЕСТИ САМОГ СЕБЕ

„Јело и пиће држе тело и душу заједно“, каже једна пословица. И једног и другог човек може да се одриче само у ограниченим количинама. Апсолутни недостатак воде већ после три-четири дана доводи до смртних у метаболизму човека и колапса. Код даљне дехидрације долази до халуцинација, апатије, и стања грчења. Не кажу зато људи узалуд „умирем од жеђи“.

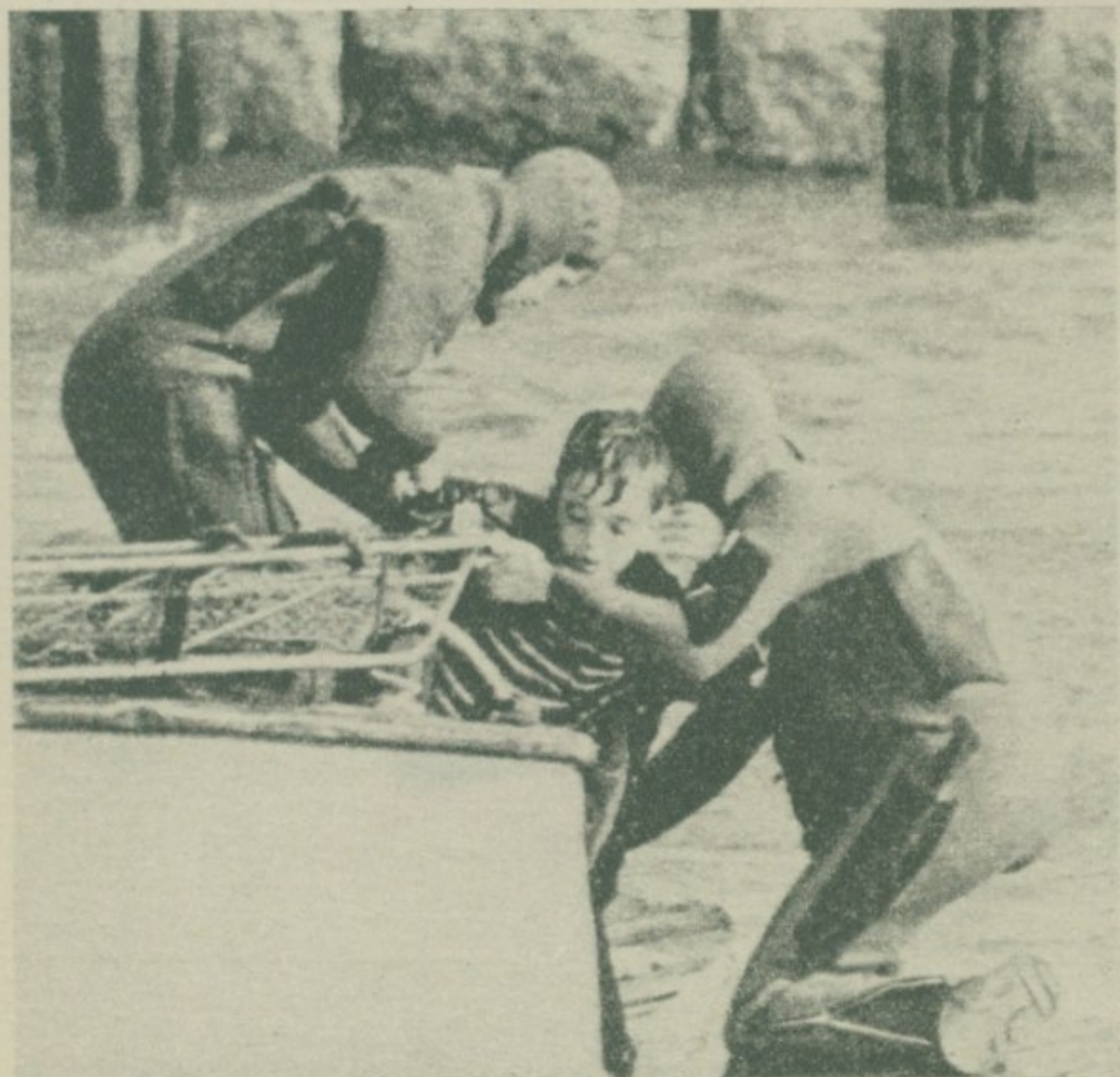
Двадесет осми стих 34. поглавља друге Мојсијеве књиге не може озбиљно да се схвати пошто каже: „И он је тада провео 40 дана и ноћи без хлеба и воде...“ сигурни смо да је

Мојсије на брдо Синај морао да понесе макар неки лист и корен који су садржавали за живот неопходну количину влаге и калорија.

Један пример из ближе прошлости који сведочи о дужем преживљавању без хране нуде нам двоје америчких спортских пилота: 42-годишњи Ралф Флорес и његова пратиља 21-годишња Хелен Клабен срушили су се 1963. године у ледену пустињу канадског северозапада. Они су преживели чак 42 дана без ичега! Једина „храна“ био им је растопљен снег. Када су их спасиоци пронашли, Флорес је био лакши читавих 23, а Хелен 18 килограма. Међутим, обоје су били живи и здрави. Ипак, као апсолутни рекордер у „посту“ важи ирски борац за ослобођење Теренс Меквини који је 1920. године умро у брикстонском затвору после 75-дневног штрајковања глађу?! Како? Изостане ли узимање калорија путем хране, наше тело прехранује само себе сопственим материјама — човек је у стању да „поједе“ и 60 процената самог себе!!!

Далеко веселије звуче подаци да је, на пример, један Баварац за само 9,2 секунди (без икаквих сметњи по здравље) испразнио литрењак пива, да је један Американац после 329 часова диско-играња остао жив и здрав, да је познати западнотемачки фудбалер Брајтнер поделио 210 хиљада аутограма.

Укупно узевши шансе да се преживи у ненормалним ситуацијама нису баш мале јер човек је, као и тврд орах, „воћка чудновата“... та“...

Припадници америчке обалске стране ваде из ледене воде десетогодишњег Вилијама Флечера. Он је у њој провео укупно десет минута што одрастао човек не би издржао.

**ОРХИДЕЈА — ЛЕПА,
БЕСПОМОЋНА И ЛЕЊА**

Хибрид врсте »Cattleya« и
»Lealio cattleya«

Орхидеја пореклом из троп-
ских области — Лаоса, Ви-
јетнама и Нампућије.

»P. Schilleriana«, тако-
ђе пореклом из Азије.

Орхидеја
са Хималаја

СТАВИЋУ ТЕ У СЛАТКО!

Нема сумње да орхидеја својим облицима и најразноврснијим бојама — егзотичним, хармоничним и узбудљивим истовремено — оставља утисак савршенства и префињености. Иако су њене боје и облици природни календоскоп разноликости, орхидеја, на неки начин, остаје ван до-машаја обичног смртника коме тешко полази за руком да је сам узгоји. Вероватно из тог разлога стари народи су орхидеје сматрали божанским цвећем.

Грци су једну врсту орхидеја називали Деметри-ним цветом, и у време славља посвећеног овој богињи плодности младићи обучени у бело уносили су у њен храм огромне венце од орхидеја. У Јапану 17. века светилишта су такође украшавана неким врстама овог цвећа. У Мексику то и данас чине. Рајски цвет, Исусов цвет, Цвет живота, Цвет заљубљених — све су то имена којима су људи, кроз векове, карактерисали необичну лепоту орхидеје.

У наше домове орхидеја стиже из малих стакленика где се узгаја уз посебну негу. Прилично кошта, али не због тога што је ретка. Данас постоји бар двадесет хиљада разних врста орхидеја, а цена проистиче из чињенице да се она изузетно споро размножава, тешко узраста и теже процветава.

У продавницама су се појавиле још почетком новембра, али тек сада је њихово право време. Један солидан „букет“ у специјалном паковању коштаће вас преко педесет хиљада старих динара.

СЛАДОНОСНЕ ГЉИВЕ

Невоље са узгајањем орхидеје започеле су још 1731. године, кад је ова биљка донета у Европу са Бахамских острва. Пошто није било могуће размножити је из семена, неки цвећари су одмах покушали са калемљењем. Без успеха, наравно. Ђудљива досељеница упорно је чувала своју тајну.

Тек су 1802. године постигнути први скромни резултати на овом плану. Неки узгајивачи запазили су да је семе успевало да проклија само уколико се

Узалуд су људи, више од два века, покушавали да открију чудесну ботаничку тајну размножавања ове јединствене биљке тропских крајева. И кад је тајна откривена, остао је још један трајан проблем: на њене дивне цветове и даље се годинама чека.

налазило у близини корена биљке. Зашто? То је такође остало неразјашњено упркос најразноврснијим експериментима.

Почетком овог века Француз Ноел Бернар најзад је открио тајну и заинтересованима представио механизам који омогућује клијање семена орхидеје: проучавајући изданке у подножју стабљике он је открио да корење орхидеје живи у симбиози са микроскопски, ситним гљивама из рода *Rhizoctonia*, које, при клијању семена, својим ензимима играју улогу посредника, разбијају молекуле скроба претварајући их у шећер неопходан за исхрану клице. Да би то доказао Бернар је семење орхидеје ставио директно у шећерну подлогу и оно је, без гљива, почело да клија. Постало је јасно да орхидеје немају резерве хранљивих састојака и да је њиховој слабо развијеној клици неопходна помоћ да би могла да се развија.

ЖАБА ОТВОРИЛА ПУТ

Ово откриће омогућило је примену два различита метода размножавања орхидеје: симбиотичног и несимбиотичног, са гљивама и без њих. Први метод усавршио је Немац Бецеф а други Америка-нац Кундсон.

Орхидеје изузетно споро расту. Потребно је пуних девет, па и десет година да би се семе развило у биљку способно да процвета. Такав је случај са Венерином папучом, једном од најлепших постојећих врста орхидеја. Зато се ботаничари непрестано труде да убрзају размножавање и раст ове биљке а истовремено производе нове, све лепше и лепше варијетете.

Значајно место у овим настојањима заузима истраживачки рад Амери-

канца Харисона који је још 1907. године утврдио да изоловане нервне ћелије жабе у згрушаној лимфној течности настављају да живе, регенеришући оштећене делове. Године 1922. Коте и Робинс применили су ову технику на ткиво у стању ембриона (клице) које се налази у стаблу и у корењу биљака. Утврђено је да, уколико се држи у условима који нуде хранљиве састојке, може да опстане и да се развије у потпуно нове биљке. Експериментујући са орхидејом француски биолог Морел постигао је нешто слично развоју биљке из клице семена.

Ова лабораторијска искуства омогућила су нову технику размножавања орхидеје која се данас масовно примењује: пажљиво узети стерилисани делићи ткива ставља

тичком гљивом. Подлога је, у овом стадијуму развоја орхидеје, састављена од тресета помешаног са струготином и једном зрнастом синтетичком материјом. Проћи ће још шест месеци пре него што се младе стабљике расаде у саксије.

ИЗ НОВОГ У СТАРИ СВЕТ

У току даљег развоја биљке, следе нова пресађивања, у зависности од њене величине, прскање против болести и паразита и сл. Ако нема спољних знакова, вирусне болести орхидеја откривају се серумским методима, при чему се користи животињска крв.

Зависно од врсте орхидеје, од прве операције на ткиву биљке до цветања обично протекне

ШТА КАЖЕ ГИНИС

Од свих орхидеја највеће цветове има *Seledipedium caudatum*, а расте самоникла у тропским крајевима Јужне Америке. Дужина латица достиже код ње четрдесет пет центиметара, док пречник читавог цвета износи око деvedесет центиметара!

Најмањи цвет има аустралијска орхидеја, свега неколико милиметара.

Највиша орхидеја расте у мочварама Уганде и може бити висока три и по метра.

Највећа цена плаћена за један цвет орхидеје износила је око десет милиона старих динара. Платио је на једној лиценцији, одржаној 22. маја 1906. године у Лондону, неки барон Шредер.

ју се на синтетичку чврсту и стерилисану подлогу где остају од шест до десет недеља. Чим ово ткиво набуја преноси се на другу, такође стерилисану, подлогу натопљену соковима јужног воћа, где остаје око шест месеци.

Кад се из масе развију младе биљчице омогућује им се спајање са симбио-

три до пет година — период дуг, али и кратак ако се има у виду трајање природног циклуса размножавања.

Орхидеја је позната и по томе што се пријатна арома ваниле добија из плода једне њене посебне врсте познате под називом *Vanilla planifolia*.

Још пре открића Новог света становништво

Средње Америке користило је ванилу називајући је „тлксотил“. Прича каже да је освајач Мексика Кортес први Европљанин који је код свог противника Монтезума II пробао чоколаду с укусом ваниле. Онда су, почетком 16. века, једрењаци у Стари свет понели прве миришљаве „махуне“.

Историјат саме биљке нешто је другачији: прве живе стабљике ванилије донете су у Енглеску почетком осамнаестог века. Са Британског острва биљка је пренета на Континент, а одатле, 1819. године, стицајем околности, на Јаву.

Кад је установљен нови метод размножавања орхидеје, заинтересовани за ванилију почели су да гаје нове наде. Али, чекало их је непријатно изненађење: методи који су се увелико и са успехом примењивали код разних врста украсних орхидеја, овде нису давали никакве резултате. У ствари, у случају ванилије, оплодња прашницима много је кориснија јер се само хибридизацијом могу добити нове сорте — бујније, отпорније на болести, способне за производњу најквалитетније ароме.

После низа узалудних покушаја, Француз Жилбер Бурике успео је да, уз помоћ подлоге која садржи сок од дуда и витамини, постигне клијање семена ванилије у вештачким условима. То је за једну земљу као што је Мадагаскар, где је ванилија пољопривредно богатство, било веома значајно достигнуће.

У Америци, Северној и Јужној, Аустралији, Енглеској, Немачкој, Јапану, Швајцарској и многим другим земљама постоје бројна друштва љубитеља орхидеја. Њихово узгајање има крајње занимљиве биолошке одлике и представља хоби којег је најнеобичнија биљка на свету свакако достојна.

Д. Варагић

ХИТ-СТРАНА

ДАДО ТОПИЋ

За Даду Топића би се заиста могло рећи да је најскромнији певач југословенске забавне музике, али исто тако и највећа „луталица“ наше музичке сцене. Рођен 1949. године, музиком почиње да се бави још као средњошколац у Осијену у групи „Ђавољи еликсир“, одакле прелази у „Лавине“ да би се на крају прикључио најуспешнијој постави данас легендарних ДИНАМИТА. У том периоду је изградио репутацију изванредног певача соул и блуз музике. Крајем 1969. године прелази у КОРНИ ГРУПУ којој даје свој лични печат и то је вероватно најуспешнији период ове прослављене групе. Године 1971. Дадо из Београда одлази у Загреб где се придружује супергрупи ТАЈМ, но немирни дух га одводи даље, па неколико месеци у 1973. проводи у СР Немачкој где наступа по клубовима и дискотекама. Неко други на његовом месту би тај боравак искористио да се пласира на комерцијалном тржишту или би бар по повратку кући причао како је постао звезда немачке музичке сцене. Код Даде је обрнуто: тек међу људима који су му страни схватио је колико му значе његови земљаци. Опет се враћа, опет одлази (овога пута се придружује енглеској групи ФАУНДЕЈШН), 1976. године покушава да одржи групу ТАЈМ, не успева у томе, прелази опет у Београд (МАМА КО-КО) ... и лутање се наставља.

Али без обзира где био, Дадо је један од ретких певача и музичара који може да рачуна на верност публике. Нинад није био заборављен, а сваки његов повратак дочекиван је аплаузима. Снимио је четири албума и седам сингл плоча, учествовао у снимањима КОРНИ ГРУПЕ, ЈУГОСЛОВЕНСКЕ РОК СЕЛЕКЦИЈЕ, СМАНА, а појављује се и на свим плочама традиционалног БУМ-фестивала. Заиста богата музичка каријера. Стихови „Коњи неоседлани“ узети су са његовог дуплог албума „Неоседлани“ и садрже аутобиографске податке који говоре врло искрено о животном путу „вечите музичке луталице“.

КОЊИ
НЕОСЕД-
ЛАНИМузика и текст: Дадо Топић
Пева: ДАДО ТОПИЋ

Гријех

И, ето, моја главо луда
сад смо ту, даље нема куда!
Само срце би још некуд да лута
не схваћа да је крај пута.
И кога да кривимо нас двоје?
Већ касно је —
учинили смо своје.
С нама живот се не шали
и враћа нам оним
што смо ми њему дали.
Изгубили смо себе
у игри на срећу,
продавали љубав
да би купили већу
варали, вјерујућ'
да часни смо, поштени
лагали, мислећ'
да смо искрени.

Спознаја

И сад не знам
шта ћу и како ћу?
Да се кајем,
не вриједи и да хоћу
јер не постоји ништа
што утјеху пружа и нуди.
Тако му и треба,
говоре људи.
Јер желио сам увијек од слаткога
слађе
и не хајућ' што живот
свој смисао тек на крају нађе.
Живио сам лудо
од ноћи до јутра
не бринућ' за оно
што ће донијет' сутра.

Свитање

Кад је човек млад
наивно и искрено
вјерује да центар је свијета,
да је због њега
и само за њега све створено ...
Створено и јесте,
ал' једнако за све људе!
Сада све то знам
и добро ће да буде.

Чишњаци јабљају...

ВЕСТИ
ИЗ СРЕМСКЕ
КАМЕНИЦЕ

Врло млада група К² (чита се КА НА ДВА) састављена је од петорице ђака од којих најстарији има шеснаест година, а најмлађи једанаест! (Изгледа да им је математика ужа специјалност, оп. ур.) Групу је пре пола године оформио новосадски уметник Коста Кузман, песник, композитор и вајар. Пошто је он отац двојице чланова КА НА ДВА — Дарко свира соло гитару, а Вања бубњеве — није чудо што се у њиховој кући одржавају пробе. Поред њих двојице у групи свирају и Петар Икић, ритам гитара и вокал, Карло Јанковић, бас, и Едуард Канцербергер, клавијатуре. Сва петорица су ученици основне школе „Змај Јова Јовановић“ из Сремске Каменице. За сада група КА НА ДВА наступа на приредбама, забавним вечерама и школским изградњама. Имају тридесетак увежбаних композиција од којих су десетак њихове.

Драган Пејић,
Сремска Каменица
(хонорар 150 динара)

У МЕНИ
УВЕК ИМАШ
ДРУГА

„Ако ти ове хладне ноћи
у срцу царује туга
брзо окрени мој телефон
у мени увек имаш друга.“

Ови утешни стихови се налазе у песми „Поћи са мном“ на првом самосталном синглу Ненада Бајића, младог Београђанина (1958) који с успехом свира и пева али и завршава стоматолошки факултет. Музиком је почео да се бави још у основној школи свирајући хармонику и певајући у хору ОШ „Вук Караџић“. Касније је почео да се интересује и за остале „клавијатуре“ и временом постаје један од најмлађих чланова Савеза композитора Југославије као и Удру-

жења цез-музичара Србије. После распада групе „Дамбо-џет“ у којој је свирао клавијатуре и снимио плочу, почиње са самосталним радом. Сада је снимио самосталну сингл-плочу са композицијама „Ана-Марија“ и „Поћи са мном“. То су баладе које Ненад пева уз вокалну пратњу девојака из познатог хора „Колегијум музикум“.

„Јер ја, ја знам све речи
што срцу дају ритам луди
разведри лице мала
у нама се љубав буди.“

ПОП-ВРЕМЕНАОВ БЕДФИНГЕР Badfinger

Када су БИТЛСИ доспели на врхунац своје каријере и постали власници компаније за снимање плоча ЕПЛ (Apple), свако од њих је почео да тражи младе таленте желећи да лансира нова имена. Тако је Џорџ Харисон открио групу БЕДФИНГЕР и постао покровитељ.

Групу су чинили Џоел Моланд, гитара и вокал, Том Еванс, бас и вокал, Пит Хем, гитара и вокал, и Џорџови пулени покушали да се угледају на своје Мик Гибинс, бубњери. Не треба ни рећи да су они Џорџови пулени покушали да се угледају на своје идоле БИТЛСЕ у вишегласном певању, трудећи се да постигну њихов звук.

Ови млади Енглези ипак нису направили каријеру у својој домовини, па су отишли у Америку. Тамо су били боље среће јер је њихова песма „Дан за даном“ (Day after day) доспела на прво место америчке топ-листе, а слично су прошли и каснији сингл „Тужна девојка“ (Baby blue) као и албум »Straight up«. Двојица гитариста Пит Хем и Џоел Моланд учествовали су у чувеном концерту за Бангладеш желећи тако да се одуже свом заштитнику Џорџу Харисону који је био један од организатора ове добротворне приредбе. То је уједно био и последњи траг БЕДФИНГЕРА.

НА ТРЕЋЕМ КАНАЛУ

Међу бројним загребачким рок-музичарима појавила се нова петорка ТРЕЋИ КАНАЛ. Групу сачињавају вокални солиста Владимир Матица, соло гитариста Ивица Јурић, клавијатуриста Младен Костањек, бубњар Владимир Туксар и басиста Жељко Ђук. Њихову музику су назвали »middle of the road« музиком (по узору на чувену групу из прошле деценије), али то је тек почетак њихових амбиција. Основа њихове музике је вишегласно певање и оно ће им бити основ за низ идеја на ЛП плочи коју припремају. За сада им је изашао први сингл са песмама „Радар“ и „Осамнаест“.

Вођа групе Жељко Ђук аутор је музике и текстова и ако желите контакт са ТРЕЋИМ КАНАЛОМ онда забележите његов телефон (041) 567-529.

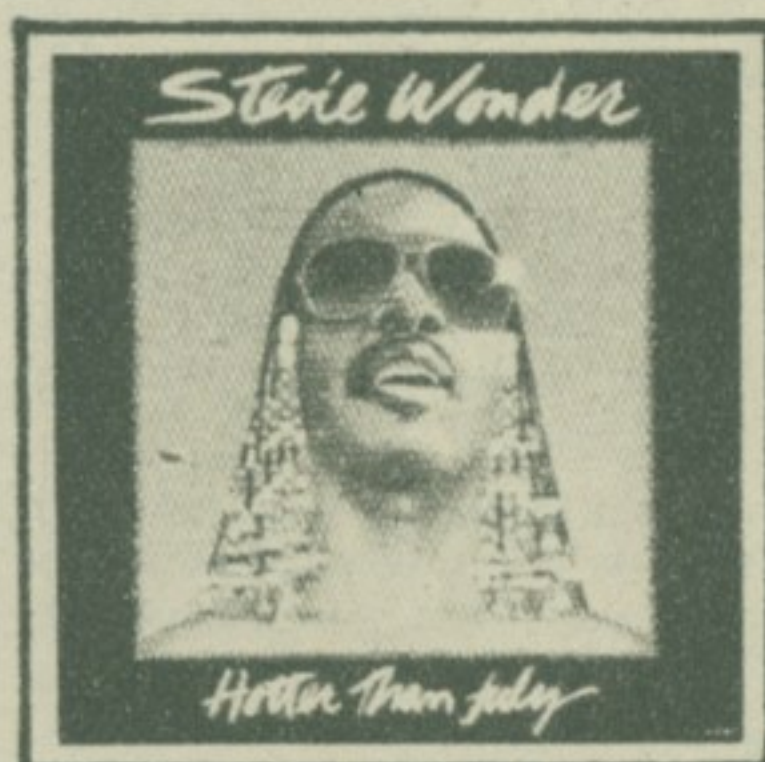

ИЗЛОГ НОВИХ ПЛОЧА

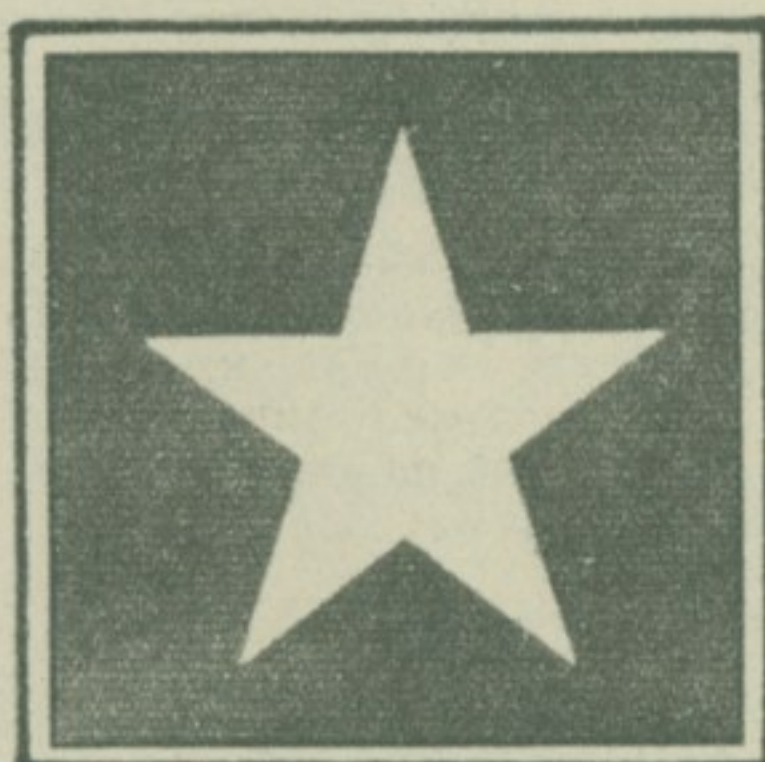

TALKING HEADS: „Remain in the light“ (Sire 6095)

Ово је други албум ове познате групе. Љубитељи који су очекивали нешто ново могу овога пута бити мало разочарани јер овај други албум веома личи на први. Дакле, ништа ново, иста музика само су промене речи. Није помогао ни продуцент Ено. Али ко воли диско-рок...

STEVIE WONDER: „Hotter Than July“ Gamla 2 C 070-64121) „Топлије од јула“ је албум богатог звука, великог оркестра са гудачима и хором и свим карактеристикама Вондериног гласа. У текстовима се провлаче три главне теме: сачувати љубав вољене жене, сачувати равнотежу у овом лудом свету, бацити у лице публици неколико истина из свакодневног живота америчких Црнаца. На овом албуму је и популарна песма „Master Blaster“, реге-њуејв, која је изашла и као сингл.

NEIL YOUNG: „Hawks and Doves“ (Reprise HS 2297)

„Јастребови и голубови“ је различит албум од свих досадашњих. Зато је један критичар написао: „Нил Јанг је као гром, никада не удара два пута у исто место!“ Јангова музика се не може предвидети и зато га публика тражи. Америка и њени проблеми: с једне стране влада и закони, с друге народ и његови проблеми. По ранијем обичају на једној страни је акустичка, а на другој „електрична“ музика.

JOE „KING“ CARRASCO: Joe King Carrasco and the Crowns (Stiff 940837)

Џоел долази из Тексаса и толико је измешао прошле и садашње ритмове да ћете се тешко снаћи шта је ту „Вули-бу-и“. „Ла бамба“ шта „Мендоси-“

МОЈ ИЗБОР

Зовем се Љубиша Виденовић и ученик сам II разреда Центра за усмерено образовање АВНОЈ у Зајечару. Од наших група највише волим „СРЕБРНА КРИЛА“ и „ГЕНЕРАЦИЈУ 5“, а од останих БОНИ М. Мој избор се састоји од следећих десет плоча:

ДОМАЋЕ:

1. ДОЛАЗИМ ЗА 5 МИНУТА — Генерација 5
2. СУПЕРФИНАЛЕ — Златни прсти (Нокаут)
3. ЛИЛИ — Сребрна крила
4. ДА МИ ЈЕ БИТИ МОРСКИ ПАС — Метак
5. БИТИ РУЖАН, ПАМЕТАН И МЛАД — Пекиншка патка

СТРАНЕ:

1. POP MUSIC — Grupa M.
2. MARIAN — Gibson Brothers
3. S. O. S. D. D. — Jackson Band
4. GOTTA GO HOME — Beoney M.
5. MASTER BLASTER — Stevie Wonder

„Плави ноктурно“, „Тамо на сунцу“ и др.
Дарја Малмазовић,
Тиршова 2,
62000 Марибор

Продајем заиста добро очуване ЛП плоче: „The Long Run“ (EAGLES), „Just testing“ (WISHBONE ASH), „Argus“ (WISHBONE ASH), „Dynasty“ (KISS), „Greatest Hits“ (JANIS JOPLIN). Заинтересованим шаљем списак сингл плоча које такође продајем.

Даница Анчић
Београдска 33
31000 Титово Ужице

но“ и „Сниди Гонзалес“! Али није важно — ако волите да цупкате онда је ово права плоча за вас.

Берза плоча

Купила бих добро очуване плоче Џорџа Харисона (GEORGE HARRISON: „All things must pass“, „Bangladesh“ i „Thirty three 1/3“)

Дарија Реић
Сукоиншанска 29
58000 Сплит

Купујем плоче Терезе Кесовије: „Форца маестро“, „Јер тебе волим ја“, „Музика и ти“, „Голубови“, „Земља је плава“, „Говори тише“, „Срећу чине ствари мале“, „Исплачи сузе“,

ОСНИВАЧ
РЕПУБЛИКЕ
ИЛИ
ДРСКИ
СКОРОЈЕВИЋ?

ПОСЛЕДЊИ ПУЧКИ ТР

Кола ди Риенци био је дубоко уверен да 1313. година, датум његовог рођења, свима који су у њој рођени предсказује сјајну будућност. Што се њега тичало, шансе да ће му будућност бити сјајна биле су, ако је судити по пореклу, сасвим скромне.

Отац му је био крчмар из Анађија, града у близини Рима, а мајка праља. Но, од доба када је почео да мисли, син крчмара и праље зарекао се да ће се уздићи далеко изнад средине из које је потекао.

ПАПИН МИЉЕНИК

Захваљујући наклоности локалног свештеника лепушаста Кола научио је да чита и пише. Упозна се и са делима класичних писаца и историчара. Знања које је годинама стицао учврстило га је у замисли: он, Кола ди Риенци, повратиће славу и обновити моћ античке римске републике!

У међувремену, млади Кола морао је да се задовољи местом бележника у канцеларији једног римског адвоката. Но, после неколико година шегртовања, ученик је и сам постао адвокат и особа од извесног угледа у Риму. Да су га његови суграђани у-

КОЛА ДИ РИЕНЦИ ВЛАДАО ЈЕ РИМОМ У ДВА НАВРАТА. ОБА ПУТА НАРОД МУ ЈЕ ПРВО ОДУШЕВЉЕНО КЛИЦАО, А ЗАТИМ ГА — ПРОКЛИЊАО

важавали доказује и чињеница да се 1342. године нашао у делегацији коју је град наименовао да присуствује устоличењу новог папе у Авињону. А, од свих особа што су се шет-кале по папској палати Клементу VI за око је запао — баш двадесет деветогодишњи Кола.

Лукав и не без трговачког дара, папа се потрудио да одмах по ступању да власт прогласи свог претходника Бенедикта XII за неспособњаковића. Бенедиктов највећи грех, по Клементу, био је што није уновчио свој понтификат. Поменути недостатак никако се није могао приписати и његовом наследнику који се бацио у грозничаво продавање црквених титула и звања онима који су за њих нудили највише у злату.

— Нико не би требало да изиђе из папске палате празних руку — изјавио је папа.

Његово мишљење у потпуности је делио и Кола ди Риенци који је после годину дана бављења у Авињону, папску резиденцију напустио са благословом

и обећаном подршком која му је била и те како потребна у подухвату за који се спремао.

По повратку у Рим Риенци је око себе окупио групу истомишљеника и војску плаћеника уз чију је помоћ намеравао да оконча владавину феудалаца у Риму, у то доба једном у мору самосталних италијанских градова раздираних међусобним ратовима и унутрашњим борбама моћних пламичких породица.

Маја 1347. године, под пуном ратном опремом и у пратњи папског нунција, Риенци је повео светину на Сенат.

КРИМИНАЛАЦ, ПАГАНИН, ЈЕРЕТИН

Побуњеничка војска за час је разоружала неспремне чуваре и заузела Сенат. Сат касније, гласници су се растрчали по Риму да грађанима обнародују радосну вест: Кола ди Риенци, нови владар Рима, прогласио је њихов град Републиком.

Народ је нагрнуо у улице у близини Сената да поздравља човека који је себе називао „последњим римским трибуном“, вођу који им је обећавао бес-

платно жито, смањење пореза, претеривање феудалаца из града и непрекидне забаве. У свеопштем одушевљењу незадовољни су били само барони који су морали да се помире с чињеницом да је, бар за неко време, њиховој владавини дошао крај.

Чинило се да ће Риенцова република бити дугувечна. Но, онда је „последњи трибун“ почео да претерује. Узео је титулу Аугуста, а на церемонији незапамћеног сјаја и раскоши прогласио себе јединим припадником новог Реда светог Духа. Да је нови Аугуст самог себе најозбиљније схватао, показивала је и одлучност с којом је од страних амбасадора захтевао да у његовом присуству клече.

Ова врста претеривања можда би Риенцу још била опроштена да, самоуверен до слепила, није повукао и политичке потезе који су на њега навукли бес папе и италијанских градова-република. Јула 1347, на име, Кола ди Риенци прогласио је суверенитет Рима над свим осталим градовима и провинцијама Италије позивајући њихове представнике да 1. августа дођу у Рим на поклоњење новом владару. Свечаност је и одржана и то уз такву раскош и претеривање у церемонијалу да су узванице биле шокиране.

Узвишеност „лучког трибуна“ коштала је републику више него што је она у каси имала, па је Риенци био принуђен да народу наметне порезе ништа мање од баронских. Од обећања „хлеба и игара“, пук и-мао је све мање...

Октобра те године Клемент VI коначно је обнародовао нови став према бившем миљенику: папа је овластио свог нунција да развласти дрског скоројевића и доведе га у Авињон на суђење. Свргнути феудалци одмах су удружили снаге и отпочели рат против самозваног Аугуста. Двадесетог новембра Риенцијева војска поразила је великаше у бици надомак зидина града, но победа није омела гневног папу да Колу ди Риенца прогласи криминалцем, паганином и јеретиком.

Кола ди Риенци

Петнаестог децембра „последњи трибун“ је под окриљем ноћи побегао из града у коме га ни пук више није желео.

УМЕСТО ПОГУБЉЕЊА — ПРИДИКА

Три године је Риенци пребирао по властитим грешкама у једном манастиру, високо у планини близу Напуља, а онда му се 1350. године учинило да је нашао решење: ставиће се под заштиту Карла IV Луксембуршког, сина и намесника чешког краља у Италији, порећи папино право да се меша у световне послове и затражити од свог заштитника помоћ како би Рим ослободио тираније феудалаца.

Карло IV је мирно са-слушао тираду дојучерашњег изгнанника, а онда га бацио у затвор тврђаве Раудниц. Тешка затворска капија отворила се пред сужњем две године касније и то само да би био испоручен војницима Клемента VI.

Године 1352. у Авињону је судско веће састављено од три кардинала осудило Риенца на смрт. Пресуда није одмах извршена, а када је у децембру исте године Клемент VI умро, Риенци је заиста имао разлоге да захвали срећној звезди под којом је рођен. Новом папи самовоља римских феудалаца свјџала се колико и бившем „последњем трибуном“: он је затвореника одмах поми-ловао, а нешто касније и почастио титулом сенатора, да би га 1354. послао у Рим у пратњи свог нунција кардинала Алборнозија и групице плаћеника.

За седам година, колико је Риенцово изгнанство трајало, пук је имао довољно времена да се увери како горе тираније од самовоље племићких породица Орсини, Колона и

ТИБУН

Савели нема, па су, на вест да се „трибун“ приближава граду, похрлили да му отворе капије и одушевљено га поздраве.

Уз свесрдну помоћ грађана Риенци је великаше стрпао у затвор, а онда се и сам придружио слављу које је трајало читаву ноћ. У освит зоре, затвореници су изведени пред „трибуна“ који им је, уместо да их осуди на смрт, одржао дугачку проповед и пустио их кућама. Била је то Риенцова кобна грешка. После месец дана његове владавине, одушевљење светине спласло је јер се ништа преконоћ није изменило: и даље су били и голи и боси и гладни.

Помилованим баронима, разуме се, на памет није падало да се одрекну својих повластица, па су непрекидно роварили у народу окривљујући Риенца за све недаће које су Рим снашле, укључујући и кугу.

СМРТ ТИРАНИНУ

Незадовољство је достигло врхунац осмог октобра. Хиљаде побуњеника упутило се ка Риенцовој палати скандирајући: „Смрт тиранину!“

Престрављени Кола покушао је да умакне кроз прозор, али се испоставило да је уже од везаних чаршава прекратко. На брзину се обријао, запрепашћеном слуги наредио да се свуче, а затим, верујући да га у тој одећи нико неће препознати, изјурио је у светину стежући златну вазу у руци и повикао:

— Пожурите! Купцуо је ваш час!

Био је то лукав план, али је срећа коначно престала да се осмежује крчмаревом сину. Неко је покушао да му отме вазу и при том му поцепаво рукав — на „слутином“ зглавку зацаклила се тешка дијамантска наруквица.

Руља је насрнула на Риенца ножевима и сабљама. Још је давао знаке живота када су му конопцем везали руке, однели га на балкон палате и главе окренуте надоле обесили.

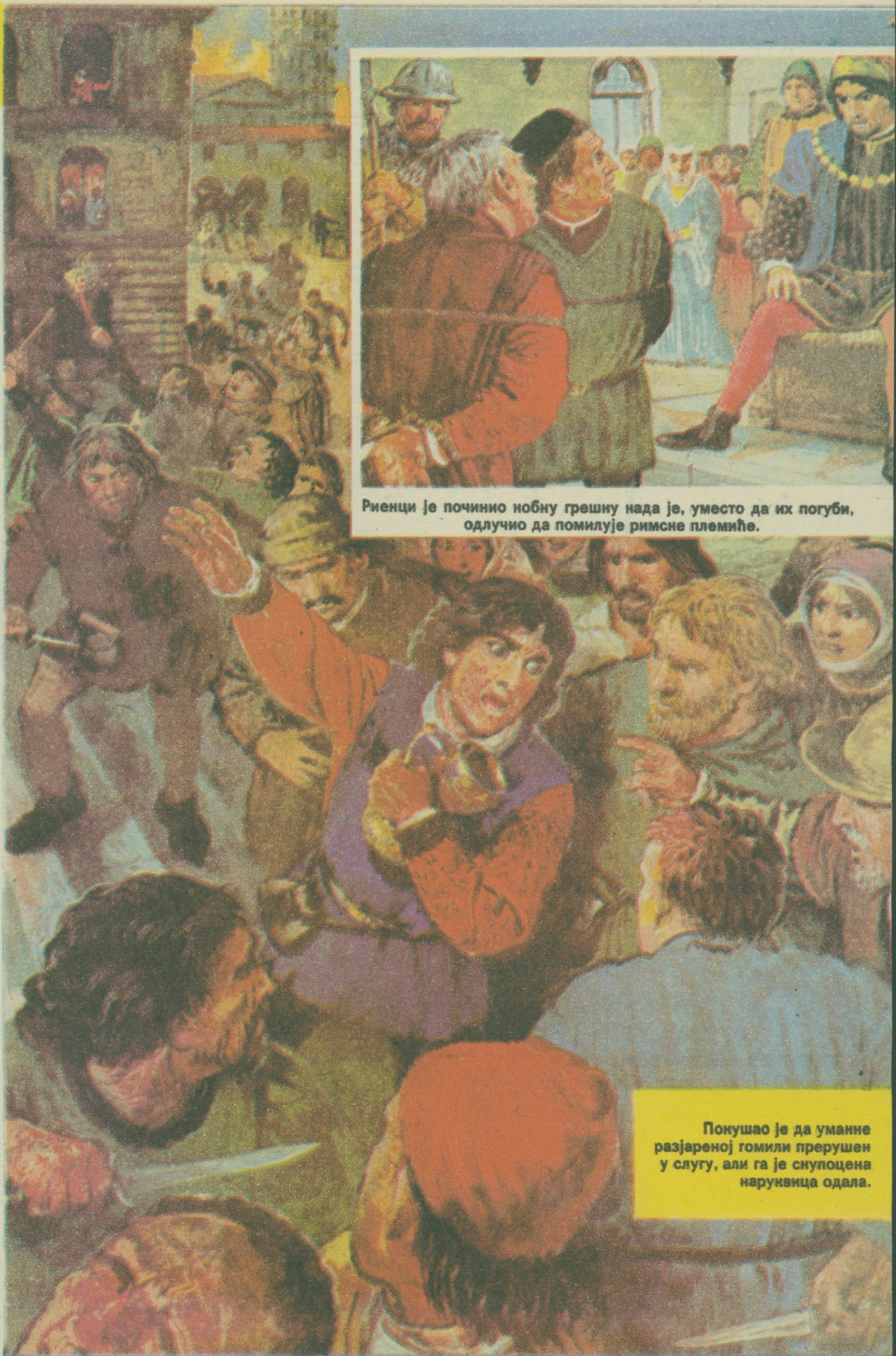
Тиранин је мртав! Рим је слободан! — орило се градом.

Лукави феудалци допустили су светини да из Сената изнесе и последњу драгоценост и још неколко дана славља, а потом су завладали Римом као да „последњи пучки трибун“ у њему никада није обећао народу бесплатно жито, благе порезе и већа права.

М. И.

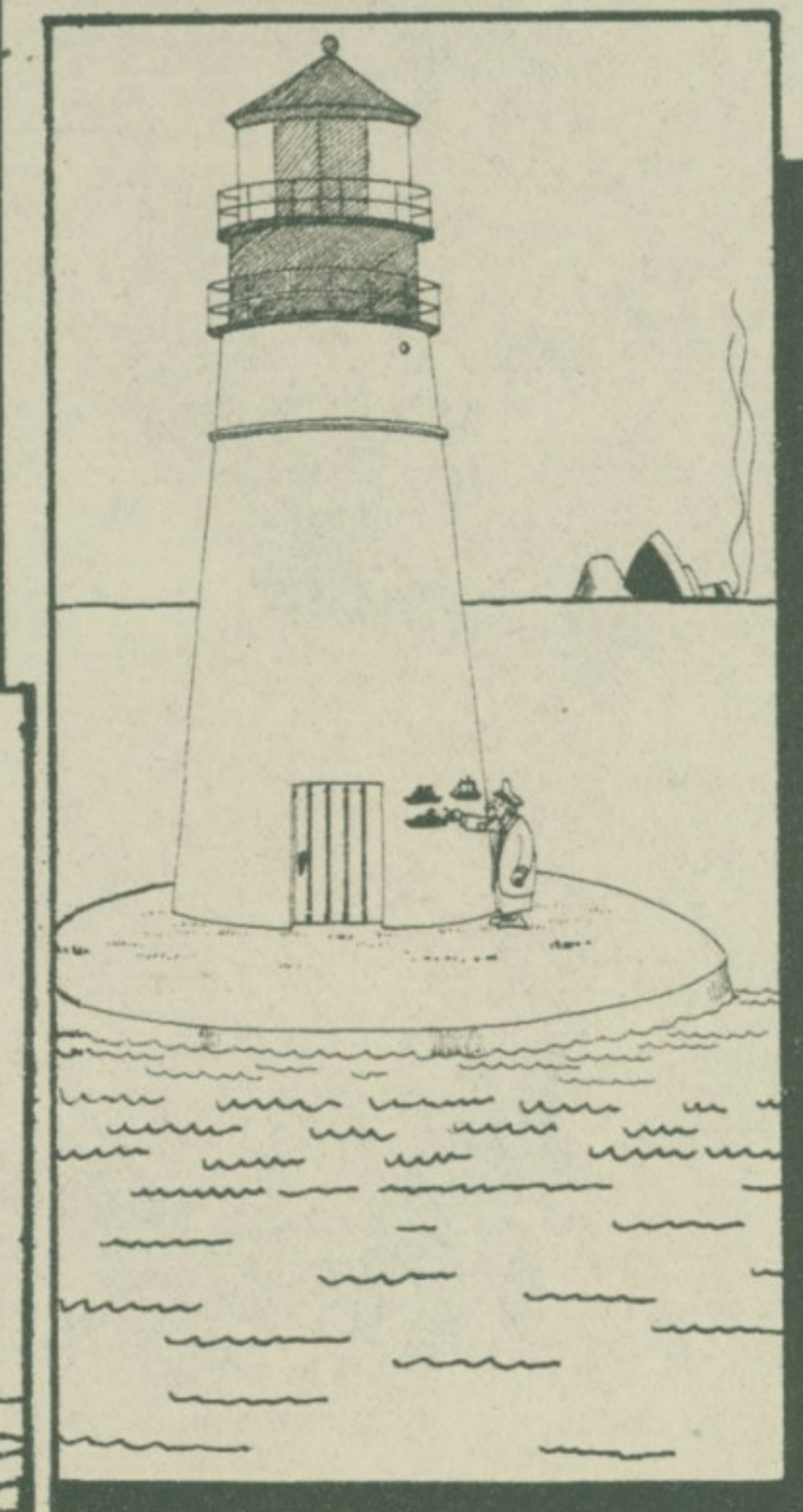
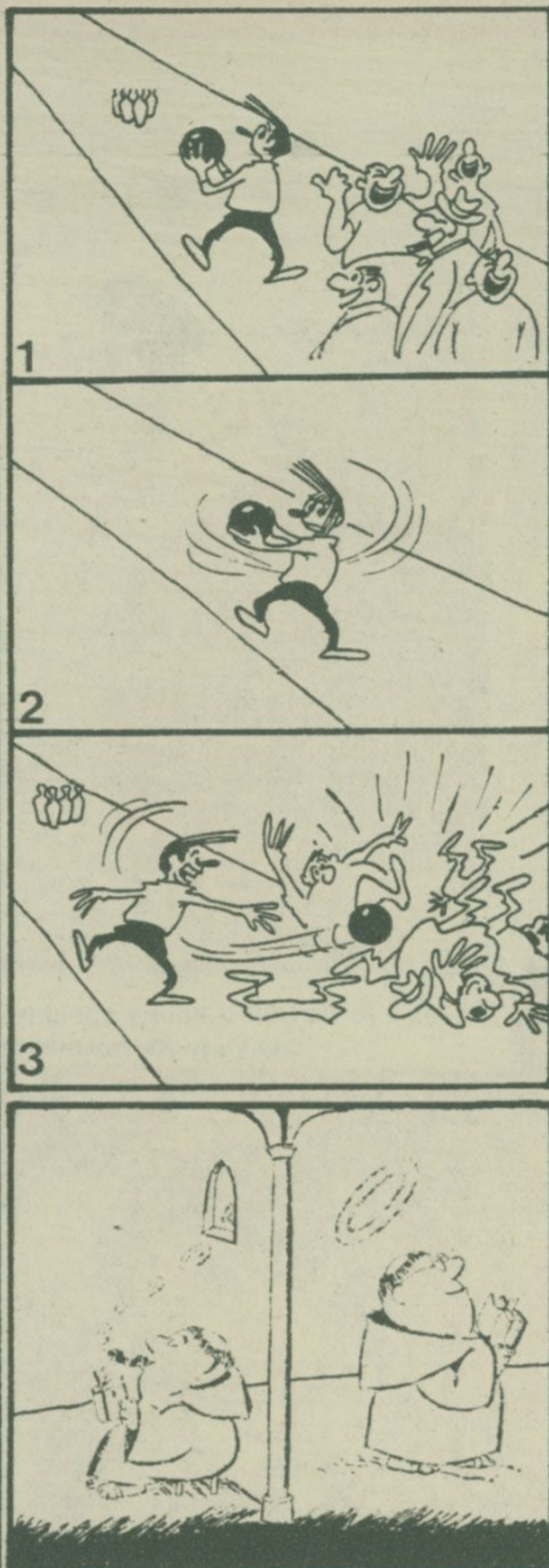
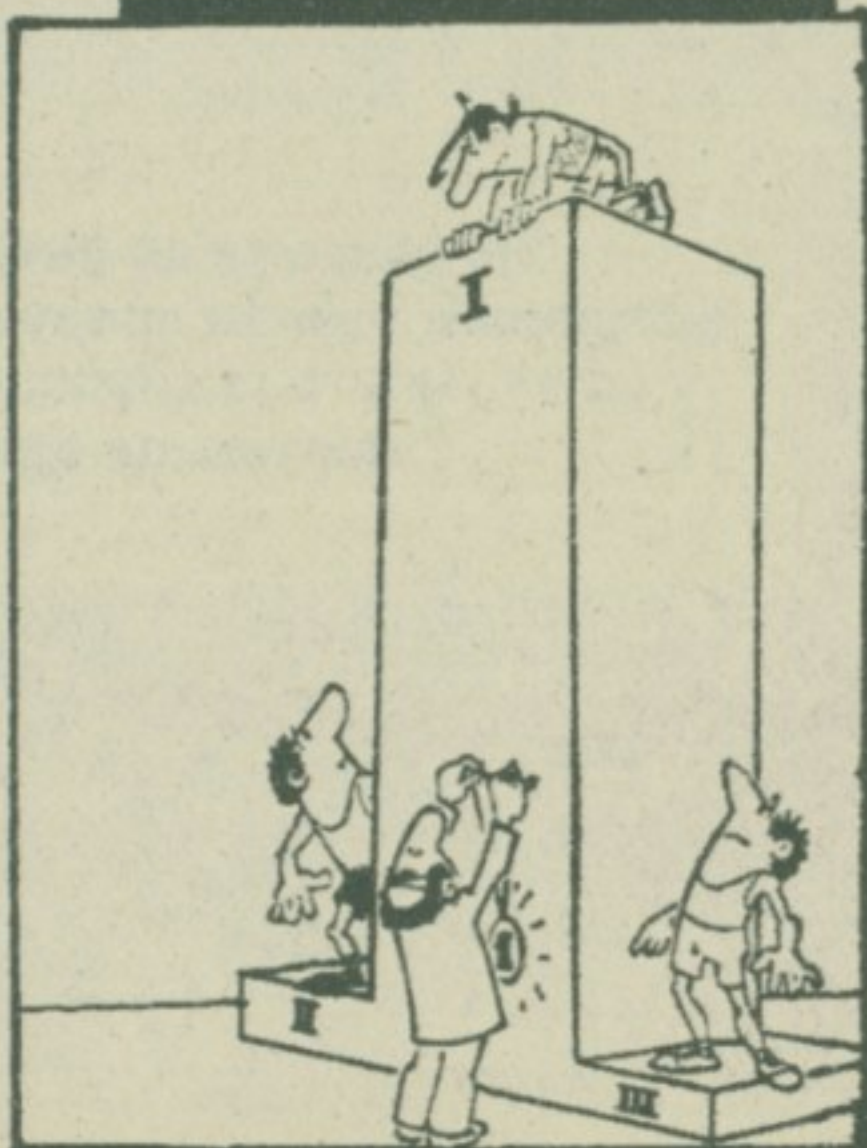
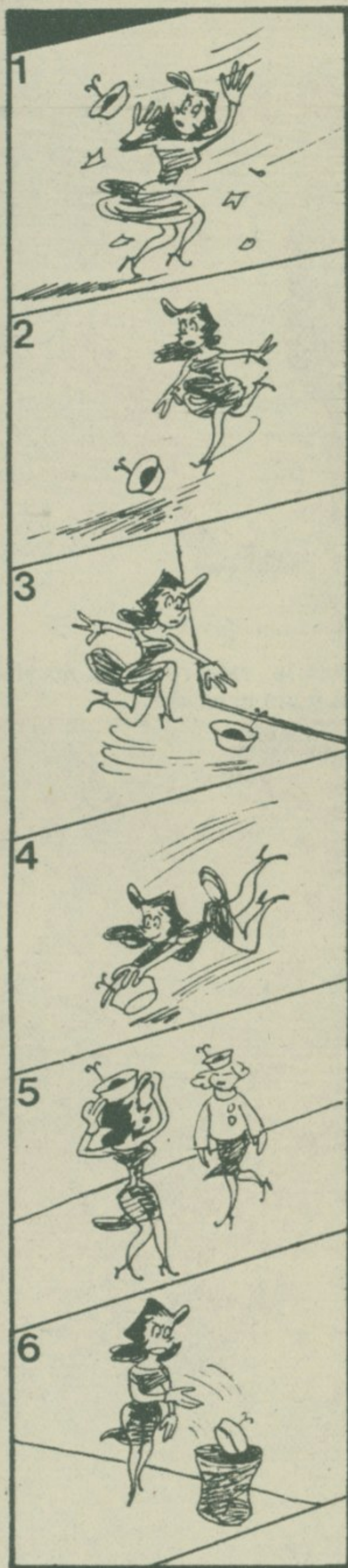

Риенци је починио кобну грешну наду је, уместо да их погуби, одлучио да помилује римске племиће.

Понушао је да уманне разјареној гомили прерушен у слугу, али га је снупоцена наруквица одала.

ХУМОР БЕЗ РЕЧИ

Посетили смо штедионицу у школи „Вожд Карађорђе“

Прва школска штедионица у Нишу почела је са радом марта ове године. Иако је отворена тек крајем школске године, већ су видљиви резултати, који много обећавају. Број штедиша је 355, који су заједно уложили преко 55.000 динара.

Изабрани су и сви самоуправни органи штедионице који се редовно састају ради планирања активности и доношења потребних одлука. Недавно је закључено да се морају учинити напори да се број штедиша повећа, јер у школи има преко 1.250 ученика, па је планирано да се у акције штедње укључе сви ученици до VI разреда.

Ментор ове штедионице је наставник Озимић Францка, која поред својих бројних задужења разредног старешине, ипак има довољно времена за организацију рада у штедионици. Морамо да

споменемо, да је од свих штедионица, које смо до сада видели, најлепше опремљена штедионица у школи „Вожд Карађорђе“

„То није само моја заслуга, већ пре свега мојих колега из школе, који схватају корисност ових активности, а наравно и другова из Љубљанске банке, пре свега друга Страхињића, руководиоца експозитуре.

Морам да похвалим неке и од мојих младих сарадника, који се највише ангажују, јер су то и заслужили, на пример:

Ђорђевић Александру, Ивановић Виолету, Димитријевић Тонија, Тотев Драгана и друге“, рекла нам је ментор Францка Озимић. Ми смо јој обећали да ћемо идућег пута мало више писати о најбољим и највреднијим ученицима из ове школе.

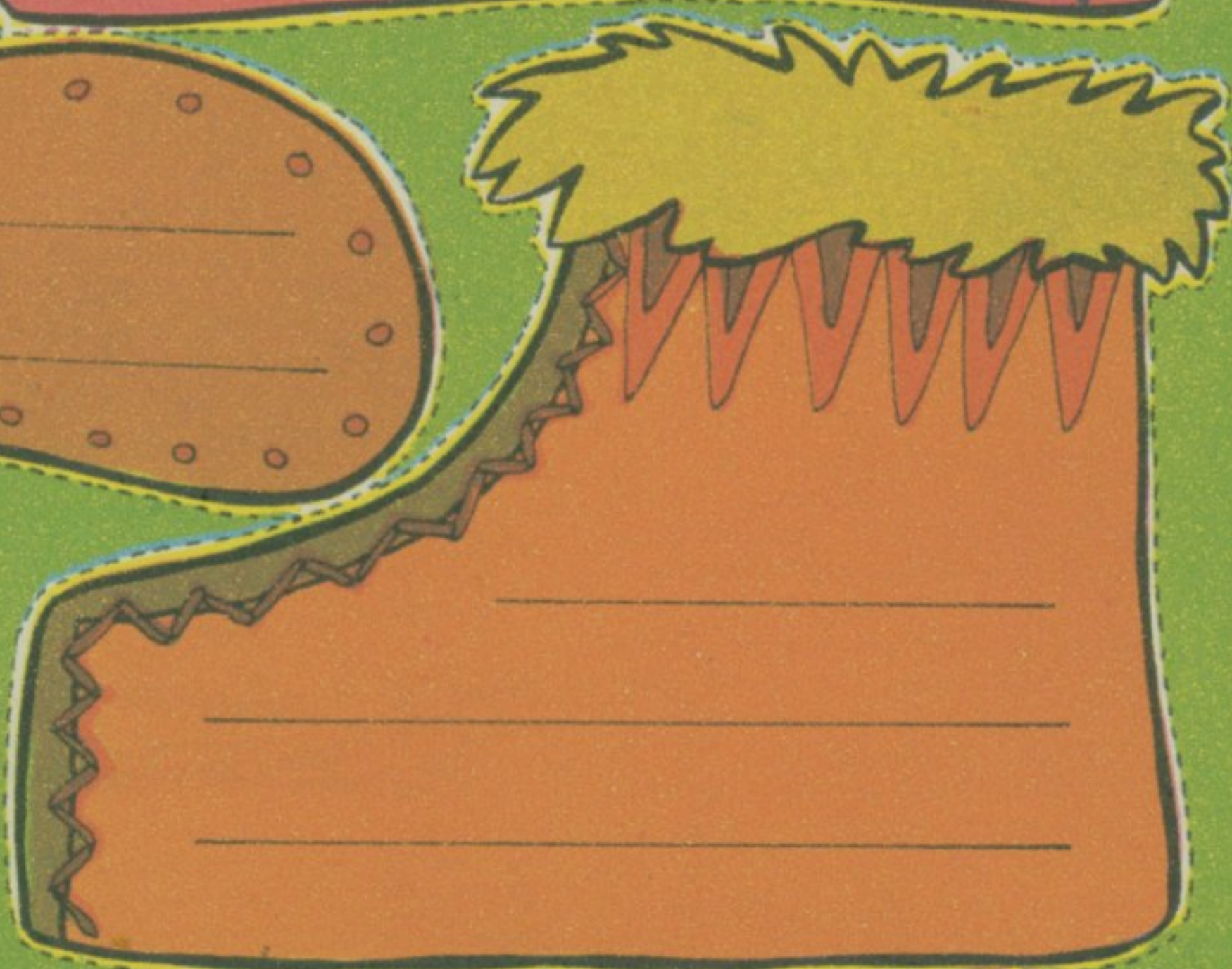
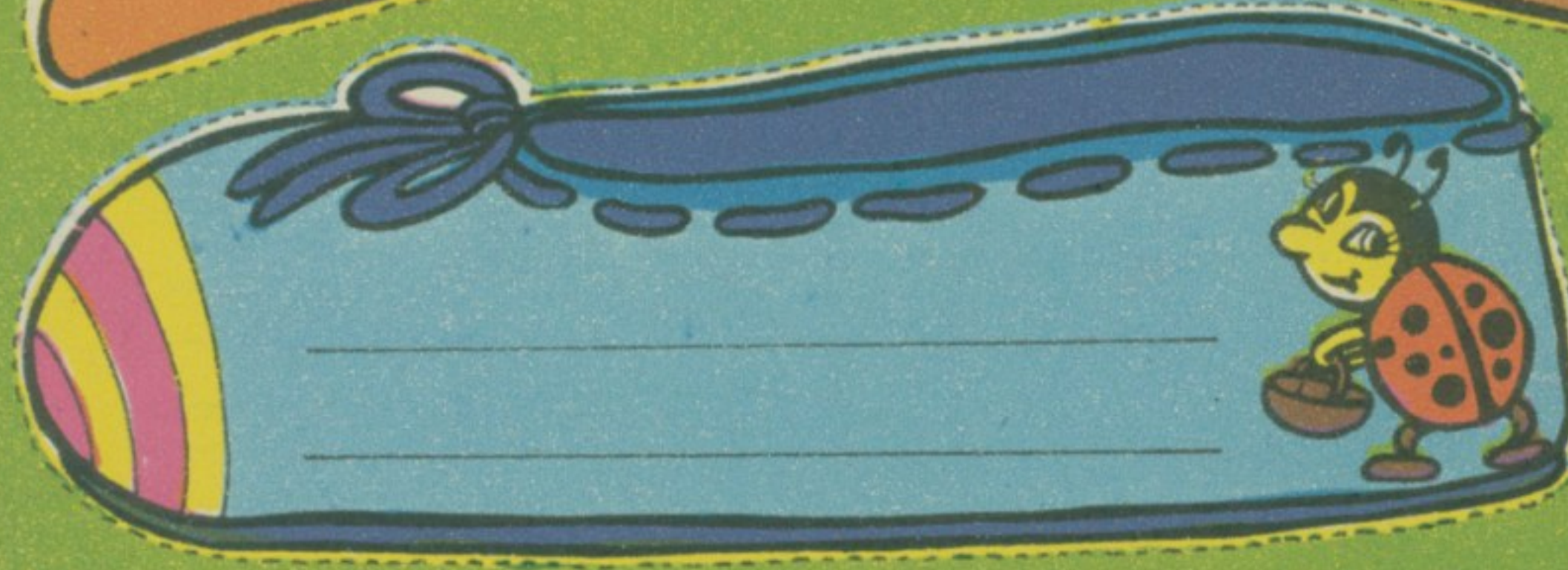
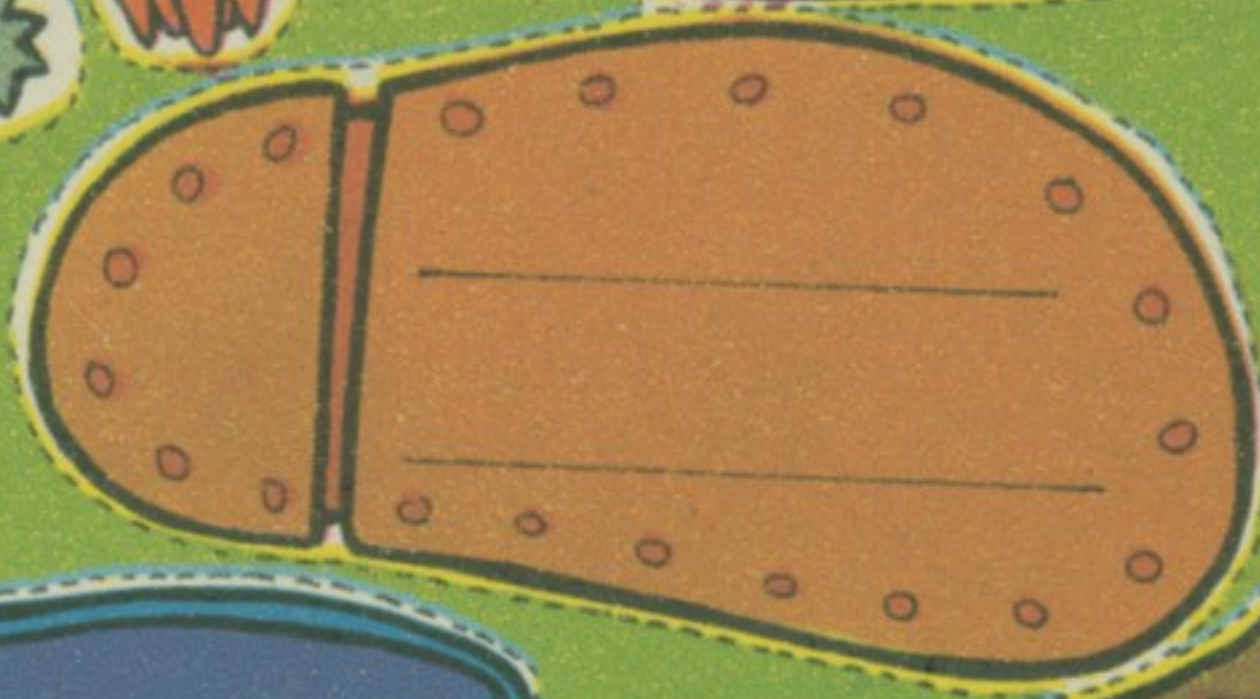
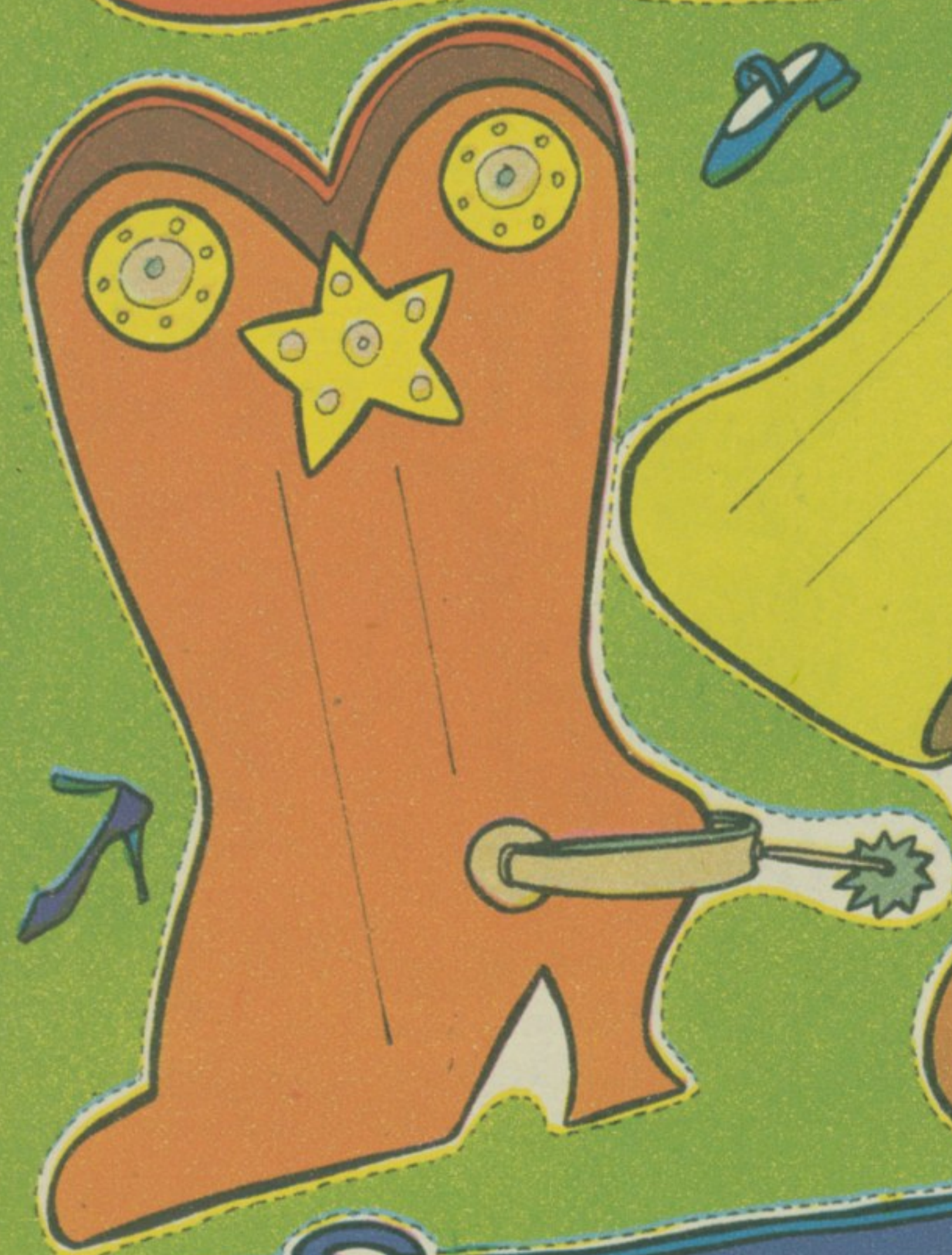
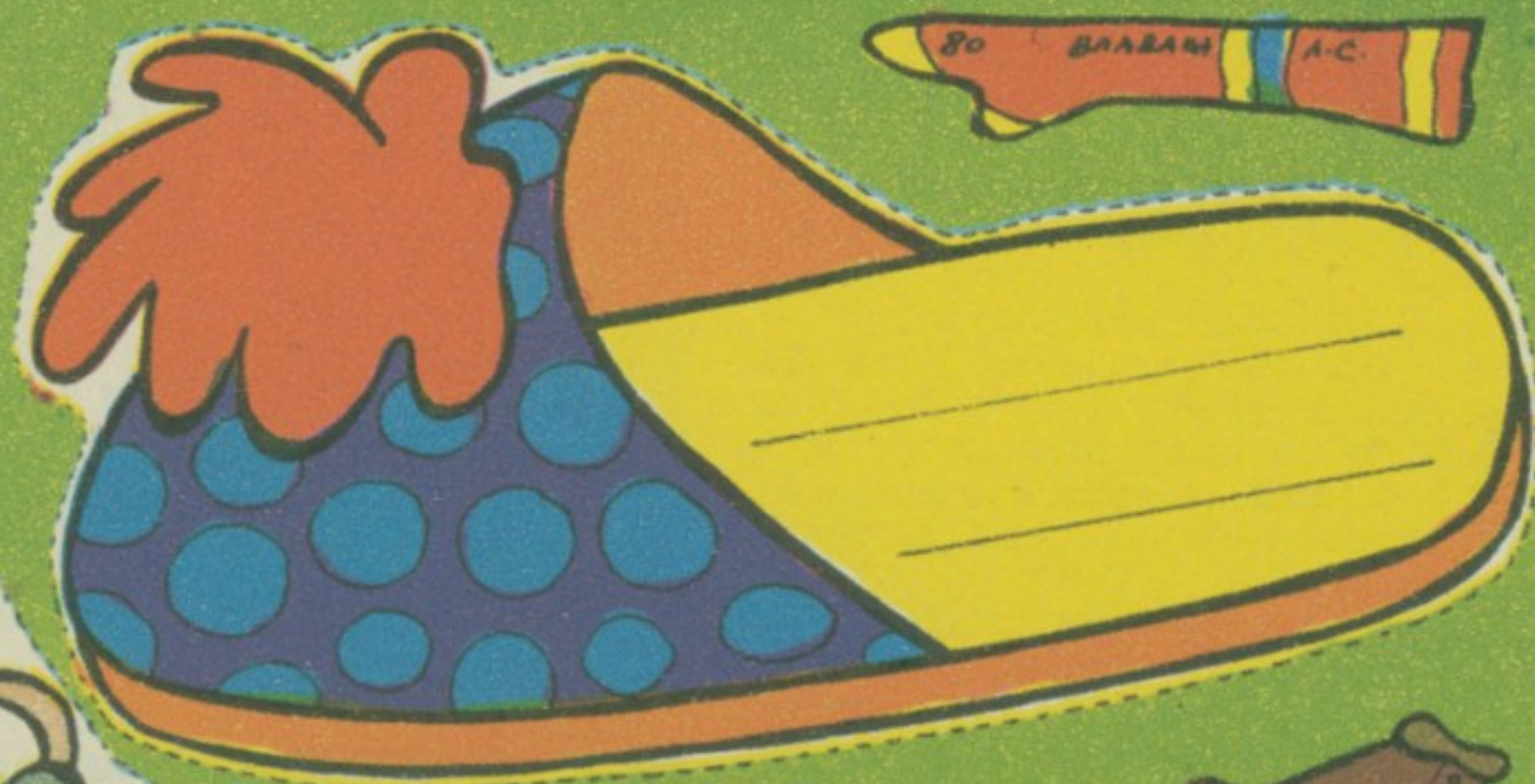
Ljubljanska banka

Združena banka. Ljubljana
n sub o

НАЛЕПНИЦЕ ЗА ШКОЛСКЕ СВЕСКЕ

НАЛЕПНИЦЕ ИЗРЕЖИТЕ ПО ЦРТИЦАМА, ИСПИШИТЕ ИМЕ И ПРЕЗИМЕ И НАЗИВ ПРЕДМЕТА, ПА ЗАЛЕПИТЕ НА СВЕСКУ.

О творио сам очи. Кроз маглу угледах жуто лице и жуте очи непријатеља. Али, уместо да ме удари Дракова тропрста шака пружала се да ми помогне. Скочио сам на ноге и заузео борбени положај.

— Иркман ва, корум су! — рече Драков мелодични глас. То је ваљда једино лепо у вези са овим жутањима, помислио сам.

— Хоћеш ли да причаш или да се бијеш? — викао сам ратоборно.

Драк је мирно стајао. Зато бацих поглед унаоколо: налазили смо се на пешчаном спруду којим је брисао тако снажан ветар да смо се једва одржавали на ногама. Тад Драк поче да трчи према малој узвишици показујући руком према пучини. Ха! помислих, уплашио се! Али ускоро сам схватио да разлог за бежање нисам био ја већ талас попут планине који се брзо приближавао. И ја потрчах једва успевши да се попнем на гребен пре него што ме је талас шчепао. До грла у леденој води, грчевито смо се држали за стене. Талас се повуче. Погледао сам Драка и зграбио камен, али он је био бржи. Гурнуо ме је низ брдо у тренутку када је други талас надирао према спруду. Последње што сам видео запањило ме је: Драк је скочио у воду и запливао према мени!

Трљао сам очи пуне соли и песка.

— Хвала ти, жабе лице! — рекох с осмехом. Драк узврати осмех и откри беле вилице попут људских, али уместо одвојених зуба постојала је само једна целина горе, а друга доле.

— Кос сон ваи? — упита.

— Слушај, жутињави, ја не говорим драковски. А ти, говориш ли еспер или енглески?

Драк одмахну главом;

— Кос ва сон Цериба Шиган.

— А, да... драго ми је, Цери! Ја сам Вилис Девиц.

Тако је почело. Размишљао сам о чињеницама које су довеле до овог сусрета: два најбоља ратна пилота двеју планета, Земље и Драка, у другом свемирском рату због колонизације нових планета, борећи се изнад ненастањеног Фајрина IV, успела су један другог да сруше и падну на узан спруд усред помамног мора и олује која, изгледа, није никад претајала. Драк је први схватио да ће лакше преживети ако се буду борили заједно против ужасног невремена. Мало касније, то сам схватио и ја, Земљанин Девиц.

Дракова капсула је пала на спруд. У њој су се налазиле залихе хране довољне бар за извесно време. Заједно смо је извукли на врх узвишице и уградили у камење да је таласи и ветар не би однели. У њој је било довољно места за обојицу. Таласи су прекривали капсулу у размаку од око пола сата. Ипак, зид од довученог камења одолевао је налетима олује.

Дани су споро пролазили. После недељу дана Драк је знао прилично енглески, а ја драковски.

— Слушај — рекох десетог дана. — Очигледно је да спасиоци неће доћи. Сви мисле да смо погинули. Ово место је страшно, таласи постају све већи, а време све хладније. Овде мора да постоји

МОЈ

НЕПРИЈАТЕЉ?

фантастична
прича

БЕРИ
Б. ЛОНГЉИР

1

Драк је први схватио да ће лакше преживети ако се буду борили заједно. Мало касније то сам схватио и ја, Земљанин Девиц.

још чврстог тла. Ако би се отиснули у капсули, море би нас негде избацило. Овако ћемо лагано умирати од зиме и глади. Шта мислиш, Цери?

Драк одмахну главом:

— Онда ми мртви, не?

— Али, имамо бар неку шансу!

Наговарао сам га данима. Најзад Драк рече:

— Ти капсула иди, пола хране, ти, пола ја. Ја остати, не?

— Не долази у обзир — излете ми. — Зашто да останеш? Овде ти нема спаса!

— Ти иди — рече мирно Драк и окрете ми леђа.

Размишљао сам целе ноћи, а ујутро рекох Церију:

— Можда постоји нека база на овој проклетој планети... Морамо ићи заједно и готово.

— Зашто мора? Ја твој непријатељ, не?

— Цери — рекох црвенећи — Разумеш ли ти реч усамљеност?

— Бити сам, не? Па шта? Не гавеј.

— Добро, ако не гавеј, онда заборави на то — одвратих љути-то.

Те ноћи Драк проговори у мраку покушавајући да надјача хук таласа:

— Ја не ићи с тобом... ви неса, теан, ви теан. Гавеј?

— Не гавеј... не разумем.

— Мали ја — рече Драк показујући на себе. — Важно, најважније. Гавеј?

— А! Да, да гавеј — одговорих.

Присећао сам се лекција које нам је генерал држао о непријатељима. Поред уобичајеног „Драковску гамад треба уништити, све побити...“ говорио је о чињеници да су сви Дракови средњег рода. Мој непријатељ, пилот Цери, требало је да добије наследника и зато се бојао да крене на неизвесан пут по узбурканом мору у капсули.

Тад се зачу заглушујућа тутања, као да се цео океан спремао за напад. Осетисмо како капсула подрхтава, а камење којим је била учвршћена гребе по металу. Затим се заљуља и поче вртоглаво да се окреће. Зачух Церијев миран глас.

— Теан, ви теан. Откачили смо се, држи се...

Све је то могло трајати неколико секунди или векова. Придигао сам се и пипао по тами која ме је

окужавала. Дрхтао сам у грозници и ватри. Најзад отворих очи.

— Добро, Девиц, добро — угледах Драка Церија. Схватио сам да лежим на мекој постељи од грања, док испред мене гори ватра.

— Где смо? — упитах.

— Велико острво.

— Како? Па, колико смо путовали у капсули?

— Девет дана, а овде још два пута десет. Ти болестан — рече Цери.

— Спасео си ми живот... хвала ти. Али, зашто?

— Сад ја гавеј... разумем усамљеност. Једи. Ово супа одлична од дуге рибе. Онда подиже један камен па настави: — Ово куста... добро јело — пружио ми је да га лизнем и схватих да је то грумен соли.

— Права гозба — рекох задовољно и прогутах укусну чорбу.

Придигао сам се после два дана. Одлучили смо да нађемо неку пе-

ћину јер је време постајало све хладније. Нашли смо је на једном пропланку, пространу и суву. Сакупљали смо дрва и хватали је-гуље и змије, које смо сушили и усољавали, а од коже правили одећу. У пећини је постојао извор слатке воде. Улаз смо затрпали камењем и оставили само један мали пролаз довољан да се извучемо напоље. Температура се спустила испод нуле. Ветар је брисао. Престали смо да излазимо. Време смо проводили у причи. Да би разбили монотонију, један дан би говорили енглески, а други драковски. Причали смо о наследнику.

— Које ћеш име да му даш? — питао сам.

— Оно већ има своје име. Знаш, Џериба лоза има пет имена која се по реду смењују. Моје дете се мора звати Замис јер се ја зовем Шиган. А дете мог детета се мора звати Таи.

— А зашто само пет? Људска деца могу имати које хоће име.

— Како вас жалим — рече Драк озбиљно — Како се ви Земљани морате осећати изгубљеним!

— Изгубљеним? — упитам.

— Да! Ево, реци ми да ли знаш свог претка? — упита Драк.

— Хм... чекај, знам са мајчине стране, али не и са очеве.

— А њиховог родитеља?

— Земљани увек имају два... Али, не, не знам своју прабабу и прадеду, осим да нам је порекло немачко и енглеско — рекох немарно.

Џери климну главом:

— А ја могу да ти изрецитијем историју моје лозе од оснивања планете, од првог насељеника Џериба Таија, пре 199 генерација. У нашим архивама постоје подаци који следе нашу лозу кроз свемир, све од првобитног дома наше расе на планети Синди.

— Али, зашто само пет имена?

— упитам дубоко импресиониран. — Је ли зато што је тако једноставније запамтити?

— Не. Имена не смеју да засе-не дела оних који их носе. Рецимо, Шигани су били велики војници, филозофи и свештеници. Имену мог детета служили су научници, наставници и истраживачи.

— А ти знаш напамет и занимања свих својих предака?

— Да — потврди Драк. — И шта су значајно урадили у животу и где. Све се то мора знати напамет и изрецитовати пред већем Великих архивара да би постао одрастао Драк, што сам и ја учинио кад сам имао 22 године по драковском календару.

— Значи, ти можеш изрецитовати 200 биографија?

— Да — одговори Џери поносно.

Кад замолих да ми их исприча, он устаде, готово са сузама у очима, и свечано поче. Касније сам сазнао да је такав захтев највећа част за сваког Драка. Потресен њиховим осећањем поректа и величином њихове историје, одлучих да и сам научим лозу Џериба.

Ето, зато је почео рат, поми-слих. Готово смо се посвађали. Зато смо прешли на филозофију. Шизумат је био њихов највећи филозоф. Нико није имао права да му помене име без дужног поштовања и малог наклона. Зато су се псовке Земљана упућене становницима планете Драка састојале у томе да само изговоре „Шизумат“ и сваки Драк би био спреман да убије.

— Девиц, једном ми мораш објаснити филозофију Микија Мауса — рече Џери.

Драци су сматрали да је и Мики Маус имао исто значење за Земљане. Једва сам се уздржао да се не насмејем.

Месеци су пролазили. — Шта желиш да мали Замис постане? — упитам Џерија.

— Замис мора часно следити звање свога имена. То је све што од њега очекујем. Само једно му желим од свег срца, а то је да се извуче из овог бедног места и врати кући.

Зима се толико отегла да смо мислили да никад неће проћи. Онда се једног јутра појави зрак сунца. У срцима нам се родила нада. И зелени месец се појавио на небу. Облаци су се повлачили. Џери је показивао велико стрпљење док сам учио историју Џериба лозе. Кад је отоплило знао сам је напамет. После мог трочасовног рецитовања, Џери устаде, пружи ми руку, поклони се и рече:

— Ово је један од најсрећнијих дана у мом животу. Ти си указао велику част мојој лози.

Сутрадан, ја сам научио 31 слово њихове азбуке, а он моје. Лед се топио, иако се тле још нигде није појављивало. Сад смо већ могли изаћи и остати напољу око пола сата.

Једног дана, баш кад сам угледао прву травку, зачук како ме Џери дозива гласније него обично. Отрчах у пећину. Кад му приђох, ухвати ме за руку и показа на мали завежљај у колевци направљеној од грања:

— Девиц, ја умирем. Обећај ми да ћеш одгајати Замиса као Драка, научити га лози... да је настави достојно...

— Шта причаш, какво умирање — грозничаво сам викао.

— Обећај... закуни се, Девиц, не? — гледао ме је молећивим жутим очима, док сам ја, окорели ратник и свемирски пилот, плакао као дете.

— Немој жалити — прошапта Драк — дете је здраво... лоза се наставља. Обећај...

— Добро, добро — промрших — али, немој да ме напустиш, друже мој! Како ћу сам у овој дивљини?

— Имаћеш Замиса... Узми Талман... здраво... — рече Џери и издахну.

Талман је била књига о живљењу, о филозофији, уметности и цивилизацији Драка. Хиљаде страна смештене у малу, златну књижицу, окачену око врата сваког прворођеног Драка да је преда свом наследнику. Узео сам Талман и изашао напоље носећи свог пријатеља. Од камења сам му саградио гроб.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

укрштене речи

ХАЛОГЕНИ ЕЛЕМЕНТИ

Халогени елементи су добили назив по томе што са металима граде соли, а са водоником дају киселине. Мада неметали неки од њих (у укрштеници под бројем 3) показују неке особине метала, неки су гасови (под бројевима 1 и 2), под бројем 5 треба уписати назив течног, а испод броја 4 потребно је уписати назив радио-активног елемента чије особине нису још довољно проучене.

АУТОР ВЕ-ПАН	1	ЗНАЧЕ- ЊЕНО ДРВО (ПН.)	ИСНО- ВА- ТИ	РИБЉА ИМРА ЗА ЈЕТО	V	ДВОРАЦ ОКРИВЕН ПЛЕВА- ТИ	НАША ПТИЦА РИНА	РЕКА У ДАТ- ТА- НИЈИ	СТАНОВ- НИЦИ ГРАДА У ПРЧ- КОЈ
ВЕЖЕНО ТРИВО У ТЕТУ МИМЛЕ- НАКА									
ПЕСТО, КРАЈ, ПРЕ- ДЕО									
СПЛЕТ- КАРИ- ТИ									
							ИСАН МЕТН		
							ДРЖАВА У ЕВРО- ПЕ		
ПРИ- ДИТИ НЕШ- ТО	МЕСТО У СРЕДИШ- ТУ								
ВРСТА КОЛА- НА						ДРЖАВА У АЗИЈИ			
						ПРИТОНА З. МОРА- НЕ			
"РАДИ- ЈУС"		РЕБЕРО У САМЕ- РИЦИ				РОМАН ПАЗОША ЗИТЛА- ХИЈА		НАПЛА- НА ТЕ- ПЕРАФ- СКА АРЕН- НИЈА	
ОТГА- ФИТА- ТОВА			ПЛАНИ- НА У ЕВРО- ПИ	БАБА ОД МИТРА					ПРОЧА- ВАТАЈ, ИСПИ- ТИВАЧ
РАЗМА- ХИВАТИ РУКА- МА									
РИМСКА БОГИ- ЊА ЗОРЕ							ПРВАК		
							СТИСКА- ТИ НЕШТО ПРЕСТАТИ		
3				РОМАН ЕПИЛА ЗОРЕ	Р.Ш. ДВОЈИ- НА (ПРАТ.)			МУЗИЧ- КИ ИН- СТРУ- МЕНТ	
ЗАКУ- ПАН ЗЕМ- ЉЕ									
МАТА ПРОСТО- РИЈА НА БРО- ДУ	4	ПОРЕДНО- ВСТВО	5				СЛУЖБЕ- НОШТА		
							Н.С.		
ЗНАК ЗА СТРОИ- НИЈУ			ЧЕСНИ- ЦИ СИМ- СКИ АТИ- КЕ ЈЕДНОКРА- ТНО						
ШАХОВ- СКА ФИГУ- РА				ЗНАК ЗА БАРИ- ЈУМ	ПЛУМАН МЛЕК КВИН				
					100 m ²				
ПРА- ЖИВО- ТИ- ЊА						ДРУГА			
ТОНА							НАШ ПЕСНИК НА- РОД		

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОВАРНО: П, пласирати, ласализам, околишење, врша, амин, Ада, вр, РИ, кијавац, ц. је, афера, платани, о, иње, стаја, среда, исто, П, а, тер, карактери, коментар, с, ТАСС, кост, лл, актив, Ага, м, дан, Рафаел, КА, император.

Причали смо затим о рату.

— Ми смо насељавали нове планете пре више стотина хиљада година — рече Џери.

— Па шта! — одвратих љутито. — Сад их и ми насељавамо. Зар мислиш да смо ми лошији од вас?

АХИЛ ПЕТИЋ

МУШИЦЕ

PEZ®

HP Kolinska
Kolinska

ДРАГИ PEZ ПРИЈАТЕЉУ
Нове фиџурице — PEZ КАМИОНЕ, потражиће у вашој најближој про-
давници.
Играјте се PEZ КАМИОНИМА, сладиће се PEZ БОМБОНИМА!

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Граин Забавниче,

ХЕРОЈ У ЖАНДАРСКОМ ОДЕЛУ

Пишем ти већ по ко зна који пут, а ти никако да објавиш моје писмо. Наиме, често чујем да се спомиње име Симе Шолаје али никако да добијем објашњење ко је он. Молим те да ми, пошто ти доста знаш, кажеш нешто о њему.

Наталија,
Беоцин

Симо Шолаја Симела рођен је 1905. године у селу Пљеви (Босна и Херцеговина) у породици у којој чак ни хлеба није увек било довољно. До рата је радио као шумски радник и надничар да би се, чим је почео усташки терор око Шипова, са неколико пријатеља и комшија склонио у оближњу шуму и ту почео припреме за борбу. Чим је до њега дошла вест да је у Дрвару дигнут устанак, напао је са друговима жандаре на железничкој станици Равни До.

После ове акције заједно са комунистима из села Јање радио је на припремама за устанак и учествовао у борбама око Шипова, Језера и Мркоњић-Града и у нападу на Јајце. Увек у првим борбеним редовима.

Велика тродневна офанзива Немаца, домобрана и усташа на слободну територију Јање у септембру 1941. приморала је Шолају и његову чету да се повуку на Козица. Устанички фронт се распао али се некадашњи шумски радник није предавао: са својим друговима разбио је чету усташа. Резултат ове неједнаке борбе био је да су се Шолаји придружили бројни, до тада расути борци, сељаци, жене па чак и деца који су заједничким снагама успели да протерају непријатеља из Пљева Јање и Шипова. Ова крупна победа дала је нов полет устаницима а Шолају учинила веома популарним не само код бораца већ и у народу.

Половином септембра 1941. непријатељ је почео да врши све јачи притисак на територију око Шипова. Шолаја и његови борци су му се одлучно супротстављали. У међувремену мала чета је прерасла у батаљон „Искра“ који је у октобру исте године ушао у састав 3. крајишког партизанског одреда.

Глас о одлучном и храбром партизану из Пљева није се проносио само нашим народом: о њему су с поштовањем говорили и Италијани који су почетком 1942. послали Шолаји свог сарадника са повећаном сумом новца. У неписменом али неподмитљивом сељаку ова понуда изазвала је провалу беса.

Историја је о Шолаји забележила да је био прави јуришник и бомбаш. Постојан карактер и патриотизам начинили су од њега одлучног борца. Записано је и да је на себи носио жандармеријско одело којег се дочепао у првој акцији и да се никад није одвајао од торбе увек пуне бомби.

Под Шолајином командом „Искра“ је ликвидирала непријатељско утврђење у Мајдану, разбила одред домобрана на Вођеном Поду и Превилима, упала у центар Мркоњић-Града, ликвидирала жандармеријску станицу, спалила италијанску моторизацију и уништила неколико утврђења. То су само неке од победа.

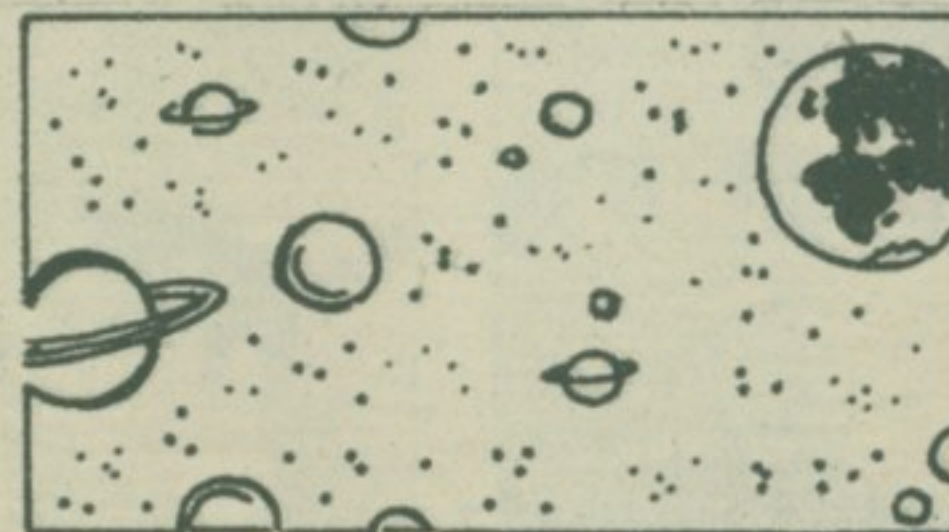
У мају 1942. четници су на превару ухватили Шолају и повели га у Мркоњић-Град Италијанима. Међутим, његови саборци успели су да га ослободе. Крајем јула и почетком августа развиле су се жестоке борбе између усташа утврђених у Купресу и партизана којима је у помоћ похитала и „Искра“. У ноћи између 13. и 14. августа, јуришајући на бункер, Шолаја је погинуо. За народног хероја проглашен је истог месеца а одлуком ЦК КПЈ посмртно је примљен у КПЈ.

ВАЗДУШНИХ ПИШТОЉА НЕМА

Забавник читам већ 18 година и он је најомиљенији лист у мојој породици. Али упркос томе што сам твој редовни читалац, мало сам се разочарао. Разлог је тај што сам ти већ четири пута писао али ми ти ниси одговорио. Знам да примаш пуно писама али те ипак молим да нађеш мало простора и за мене. Моје питање је: где може да се купи ваздушни пиштољ?

Бруно Лукић,
Нови Београд

У продавницама „Ловца“ и „Спорта“ сазнали смо да нису добили ни један једини пиштољ током читаве протекле године. Како ствари стоје, неће их бити ни ове. Што се тиче набавке ваздушних пиштоља преко Стрелачаког савеза Београда ни ту нема много наде: Савез их добија из увоза али тако ретко и у ограниченим количинама да не може да задовољи ни потребе својих чланова.

У ОБЛИКУ КРОМПИРА

Колико сателита има Марс и како се они зову?

Владо Ивановски,
Булевар 1. маја 96 б
Битољ

Око Марса круже два сателита: Фобос и Дејмос. Овај други има величину од 15 x 12 x 11 km и облик дугуљастог кромпира.

КОЛИКО СМО ВЕЛИКИ?

Желела бих да знам колико квадратних километара заузима Југославија?

Гордана Ребић,
Нови Сад

Наша земља простире се на површини од 255.804 квадратних километара.

ПРЕ СВЕГА САПУН И ВОДА

Надам се да ћеш и мени као и другима помоћи саветом: имам 15 година и унакажено лице препуно бубуљица и оксидација од њих. Због тога сам веома потиштен а како и не бих био кад ме другови исмевају и избегавају. Има ли наде да и ја будем као други? До сада сам користио разне пудере, тинктуре, лосионе, масти неогенол и акнотем. Међутим, нисам применио никакво побољшање. Био сам и код лекара, али он ми саветовао да се стрпим јер ће се све то средити за две-три године.

Драгољуб Јовановић
Каменово

Како и зашто настају бубуљице већ смо писали. Поновићемо само укратко неколико савета: треба избегавати масну храну и слаткише и не употребљавати масне креме за лице. Било би добро урадити културу и антибиограм засејавањем садржаја бубуљица на подлогу. Разуме се да то може да се учини само на основу лекарског упута у некој лабораторији. Уколико у твом месту не постији лабораторија у којој би могле да се изврше одговарајуће анализе, препоручујемо ти употребу антибиотика еритромицина и што више сунчања у летњим месецима. Као локалну терапију саветујемо прање топлом водом и медицинским сапуном, истискивање комедона експресором и чишћењем коже

двопроцентним салицил-спиритом. Увече микстуре тј. средства која прељуштују, редукцију и дезинфикују кожу (Hg oxyd rubri 1,0, Sulfur. praе сip. 5,0, Zinci oxyd. Talci ven aa 20,0, Glyceroli, Aquae dest aa a d100,0). Ово средство које може да се добије у свакој апотеци ће ти сигурно помоћи.

ТАСТЕРИ У КЛУБУ

Јављам ти се питањем које интересује не само мене већ и многе моје другове а оно гласи: где могу да се набаве тастери за Морзеву азбуку?

Лазар Лазаревић,
ОШ „Топлички хероји“
Житорађа

Тастере можете да наручите поужењем од Радио-клуба „Никола Тесла“, Тимочка 18, 11000 Београд. Цена им је 154,20 динара.

МОЖДА ДРУГА И НЕ ПОСТОЈИ!

Кад погледаш ово писмо, сигурно ћеш само прећи погледом преко њега а ако не буде тако, онда те молим да ми помогнеш. Имам десет година и волим једног дјечака, мој вршњака. И он воли мене, сам ми је рекао. Кад се вратио с љетовања, казао ми је да се заљубио у другу девојчицу. То ми је

било криво, па сам га стално прекоријевала. Да би ме умирио и стигао, он ми говори да ме и даље воли. Више не знам шта да радим, како да се понашам.

Заљубљена из Сплита

Лето је годишње доба створено за љубав. Због тога се ваљда твом дечаку и десило да се на летовању заљуби а, чини нам се, и одљуби. Нема заиста никаквог разлога да се мучиш помињући му ту другу девојчицу, на тај начин само „квариш“ време које проводиш заједно. Најважније је да је вама пријатно кад се нађете и то што те он и даље воли. Знала си ти то и пре него што ти је рекао, зар не? Да ли си ти њему показала да га волиш? Можда сумња у то, па је цела прича о другој девојчици плод његове несигурности.

У БЕОГРАД ПО УЉЕ!

Замолела бих те да ми кажеш где бих могла да купим рицинусово уље јер га већ дуже тражим а не могу да нађем?

Миљина Колар,
Стара Пазова

Рицинусово уље се продаје у апотекама. Ако не можеш да га пронађеш у твом граду, мораћеш да се прошеташ до Београда: у апотеци „Први мај“, Маршала Тита 9, рекли су нам да га имају.

ЗА СОКОЛА ЈЕ НЕОПХОДАН КОЊ

Хтио бих да узгајам соколове обучене за лов на птице, али не знам где бих их могао набавити? Можеш ли ми помоћи?

Зулфик Салкић,
Босанска Крупа

Лов са соколом је спорт који је био широко распрострањен у средњем веку, али и почетком овог нашег, двадесетог. Почео је да се обнавља, најпре у Шпанији, а затим и Чехословачкој и Мађарској. У нашој земљи лов са соколом за сада није регистрован, пре свега због тога што су код нас све грабљивице типа сокола и орла законом заштићене, па је забрањено њихово ловљење, убијање, хватање и уништавање њихових гнезда.

Хтели бисмо да ти скренемо пажњу да за лов са соколом није довољно имати само дресирану птицу. Наиме, ловац мора да има коња и да буде добар јахач јер грабљивица често гони плен и по неколико стотина метара па и километара. Управо због ових разлога лов са соколима могућ је само у равничарским пределима или на благо таласастим теренима.

У неким деловима Средње Азије и у СССР уместо лова са соколовима одомаћио се лов с орловима. Дресирани орао служи у овим деловима света и за лов на лисице и вукове.

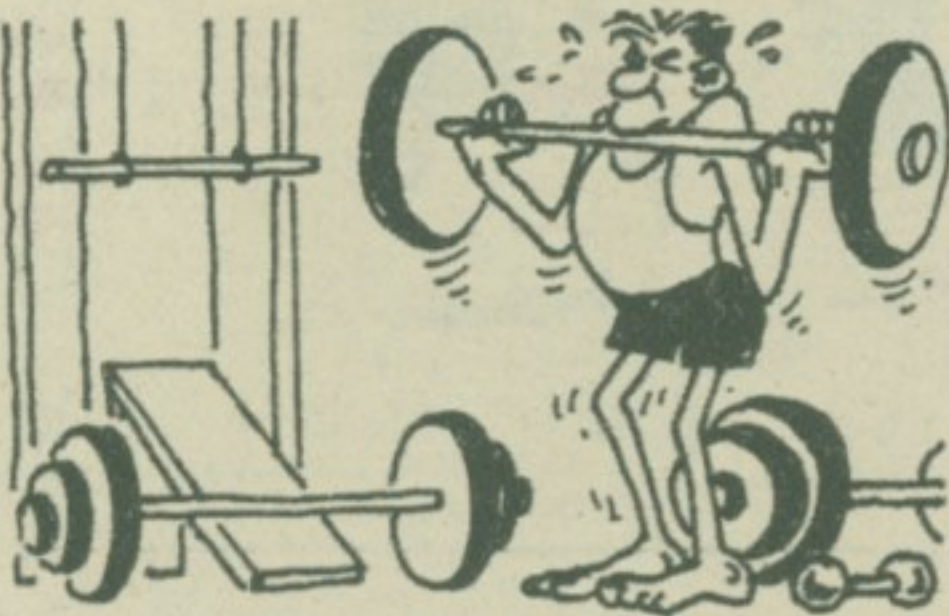
ДИЗАЊЕ ТЕГОВА

Већ неколико пута сам ти писао али ти никако да ми одговориш. Надам се да ћеш овог пута ипак одговорити и на моја питања и ево шта ме интересује: да ли Забавник шаље одговоре читаоцима на њихове кућне адресе и са колико година може да се почне са дизањем тегова?

Влада Крстић,
Шабац

Одговоре читаоцима путем писама шаљемо само у изузетним случајевима, односно кад је у питању нешто врло деликатно.

Са дизањем тегова може да се почне већ са десет година.

ФАКУЛТЕТ НАРОДНЕ ОДБРАНЕ

Ученица сам IV разреда усмереног образовања. Определила сам се за преводилачку струку али бих желела да упишем Факултет народне одбране. Молила бих те да наведеш услове уписа и градове у којима овај факултет постоји. Посебно ме интересује да ли га има и у Нишу?

Весна П.
Лозница

Право уписа на Факултет народне одбране, поред осталих, имају и лица која су стекла IV степен стручне спреме (свих струка) по плану и програму предвиђеним чланом 37 Закона о усмереном образовању.

Кандидати се рангирају према мерилима и на начин предвиђен Заједничким условима конкурса као и према успеху из предмета који су значајни за студије: одбране и заштите, матерњег језика и књижевности и математике. Уколико се математика није изучавала две године, вредноваће се успех из предмета физике или основа права, или филозофије, или економије СФРЈ, или хемије са биохемијом за струке у којима су се ови предмети изучавали две године.

За све кандидате важе и посебни услови: да су способни за војну службу, да поседују морално-политичке квалитете за рад на пословима народне одбране, да нису старији од 22 године, да су држављани СФРЈ.

У Београду Факултет народне одбране се налази у Улици Господара Вучића 50 и он „покрива“ територију СР Србије са покрајинама и СР Црне Горе.

ЗРЕЊЕ ПРЕМА ВЕЛИЧИНИ

Чуо сам да постоји кокосов орах коме је потребно десет година да би сазрео. Мени се то чини помало невероватним. Шта ти мислиш?

Слободан Поповић,
Београд

Кокосов орах је плод кокосове палме. Тежак је око килограм и по, али у појединим случајевима тежи и по осам килограма. С обзиром на такву величину, потребно му је доста времена да сазри, чак и читавих десет година.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изишао је 28. фебруара 1939. године.

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Вукоје Булатовић

Главни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Владимир Горбунов

Издавачки савет:

Ђорђе Радишић (председник), Драгослав Антић, Добривоје Арсић, Драгомир Вуксановић, Неда Живковић, Радомир Животић, Олга Јанковић, Живорад Љубичић, Војислав Марјановић, др Иван Николић, Петар Петровић, Снежана Стаменковић (потпредседник), Јелисавета Суруџић, Невзат Худаверди.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Владимир Доршев, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Витомир Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић, Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/II, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 15 динара

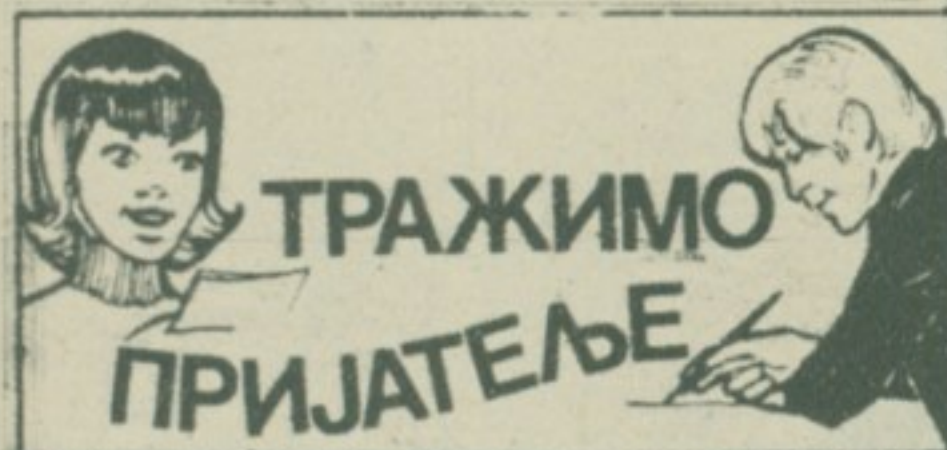
ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 165,00 динара, полугодишња 330,00 динара, годишња 660,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 330,00 динара, полугодишња 660,00 динара, годишња 1.320,00 динара.

Претплата се врши на жиро рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Продаја — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ЦЕНОВНИК годишње претплате у инострану валути по земљама:
САД \$ 70.—, СР НЕМАЧКА DM 124.—, ФРАНЦУСКА Ffr. 290.—, ШВЕДСКА Skr. 292.—, ШВАЈЦАРСКА Sfr. 115.—.

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „ПОЛИТИКА“ код ИНВЕСТ БАНКЕ — Београд, број: 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Анкица Сјеверац, 55432 Медари, Горице 82 — 16 година, сакупља сличице певача из жвакаћих гума

Оливера Бабић, 22240 Шид, Саве Шумановића 2 — 13 година

Зоран Тасић, 18510 Владичин Хан, Самачки дом — жели да се дописује са пријатељима из Совјетског Савеза те моли читаоце Забавника да му дају адресу

Даница Пуксец, 41000 Загреб, Кашињска 97, Сесвете — 14 година, воли све што воле млади

Бранка Јелић, 32300 Горњи Милановац, Деспотовичка 8 — 14 година

Јасмина Кркић, 22000 Сремска Митровица, Јовице Трајковић 4/13 — 9 година

Бранка Попржен, 21201 Руменка, Маршала Тита 17 — 15 година, сакупља постере и значке

Јасна Јовановић, 22240 Шид, Николе Влашког 75 — 13 година, сакупља хемијске оловке, значке, навија за Црвену звезду

Биљана Цонев, 41020 Загреб, Маретићева 9 — 13 година, воли музику, сакупља салвете, значке и марике

Анка Давидовић, 22240 Шид, Јелице Станивуковић Г-53 20 — 13 година, навија за Црвену звезду, сакупља лутке и хемијске оловке

Марина Хусњак, 41020 Загреб, Алеја Виктора Бубња 85 — 13 година

ПОЛИТИКИН Мозаик

у новом броју

3. ПИТАЊЕ НОВЕ НАГРАДНЕ ИГРЕ ФИЛМОВИ КОЈИ СЕ ПАМТЕ

НАГРАДЕ: ПОНИ-ЕКСПРЕС, ПОРТАБЛ-ТЕЛЕВИЗОР, КИНО-КАМЕРА, ПОНИ-БИЦИКЛ, 5 ФОТОГРАФСКИХ АПАРАТА, НЕСВРСТАНОСТ И НЕСВРСТАНИ у 108 књига и ЈОШ 91 ВРЕДНА НАГРАДА!

У следећем броју четврто, последње питање

И ПАЗИ ШТА СМО СЕ ДО-
ГОВОРИЛИ, МИКИ!

ЧВРСТО МЕ ДРЖИ
ЗА РУКУ!

ОХ, КАКВА СЛАТКА ХАЉИНИЦА!

ПОЛАКО, МИНИ!
НЕ ЗАБОРАВИ
ОБЕКАЊЕ!

Copyright © 1980
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

РЕКЛА СИ МИ
ДА ТЕ ДРЖИМ
ДАЉЕ ОД ТИХ
ИЗЛОГА!

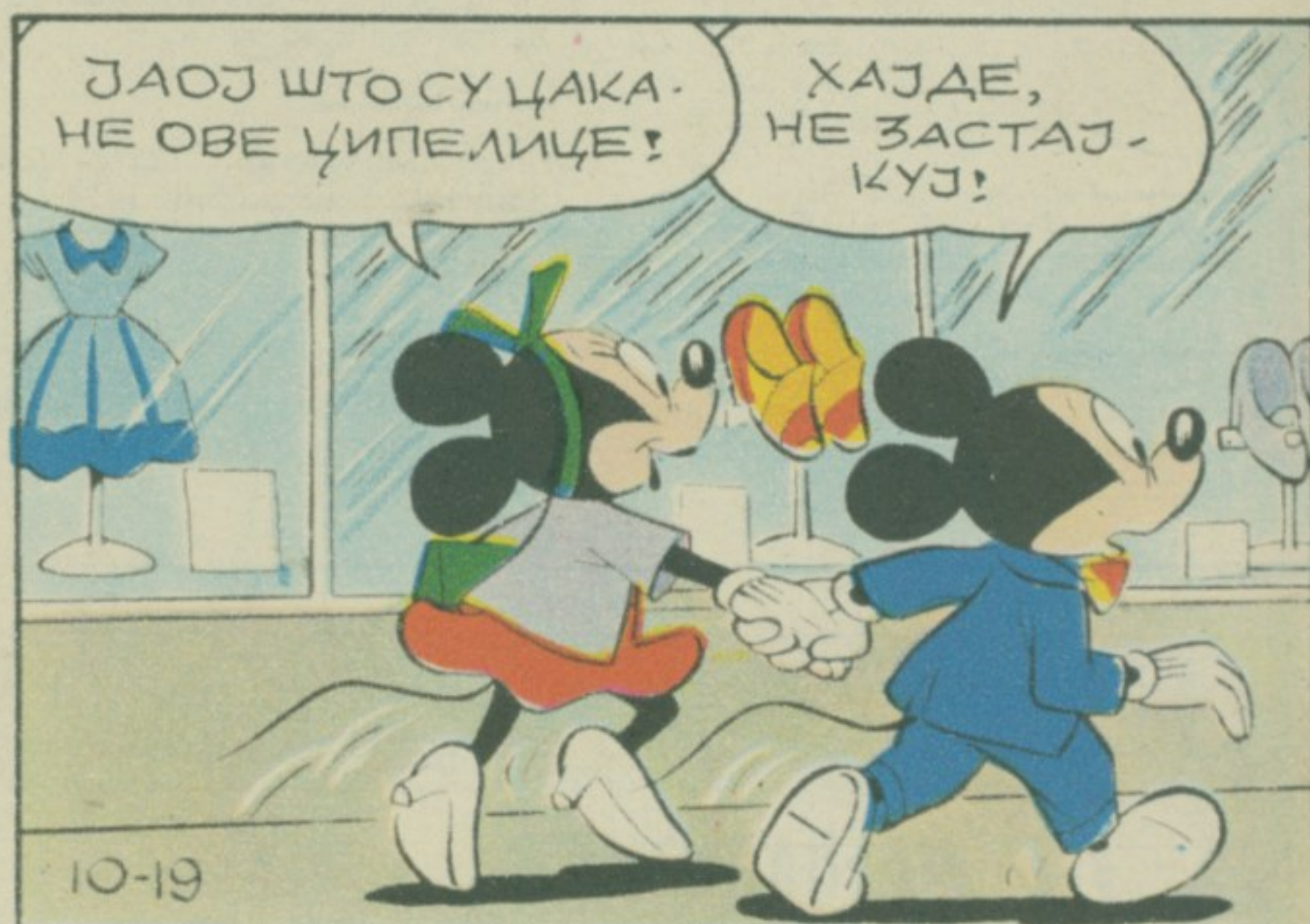
ПОГЛЕДАЈ ОНАЈ
ШЕШИР!

ШЕШИРИ
КОД
Лидије

ТАКАВ САМ
ОДУВЕК
ЖЕЛЕЛА!

МИНИ,
УЗДРЖИ
СЕ МАЛО!

ЈА ОЈ ШТО СУ ЦАКА-
НЕ ОВЕ ЦИПЕЛИЦЕ!

ХАЈДЕ,
НЕ ЗАСТАЈ-
КУЈ!

10-19

А САДА СИ СЛОБОДАН, МИКИ!
МНОГО ТИ ХВАЛА ШТО СИ МЕ
СПРЕЧИО ДА ПОТРОШИМ
САВ НОВАЦ...

...ПРЕ НЕГО ШТО
СТИГНЕМ ДО ОВЕ
ПРОДАВНИЦЕ!

ГОДИШЊА
РАСПРОДАЈА
СНИЖЕЊЕ
ДО 50%
ХАЉИНЕ
ЦИПЕЛЕ
ШЕШИРИ